PANTAGRUEL

Türkçesi: Birsel Uzma

FRANÇOIS RABELAIS

Açıklamalı Dipnotlarla

§ SOMES

FRANÇOIS RABELAIS

1494 yılına doğru doğdu. Teoloji eğitiminden sonra, 1510 yılında kilisedeki kariyerine başladı. 1521 yılında hümanist Guillaume Budé ile yazışmaya başladı, Maillezais Piskoposu Geoffroy d'Estissac'ın korumasına girdi. Hümanistlerle yakınlaştı. 1525 yılında keşişlikten ayrıldı. Birkaç yıl sonra Paris'e yerleşerek manastırdan ayrıldı ve Montpellier Tıp Fakültesi'ne kaydoldu. Ünlü eserleri *Pantagruel*'i 1532, *Gargantua*'yı 1534'de yayımladı. Ertesi yıl Roma'ya yaptığı bir yolculuk sonunda, papa tarafından affedildi. 1537 yılında, tıp fakültesini bitirerek doktor oldu. Sorbonne Üniversitesi tarafından sansüre uğrayan *Pantagruel*'in ardından, 1546 yılında yayımladığı *Tiers Livre* de basılır basılmaz sansüre uğradı. Aynı yıl Metz'e yerleşip doktorluğa başladı. Birkaç yıl sonra *Quart Livre*'i yayımladı. Bu kitap da aynı sansür sürecinden geçti. 1552 yılında Rabelais'nin tutuklandığı iddia edildi. 1553 yılında Paris'te hayata veda etti. *Cinquiesme et Dernier Livre*'in tam metni ancak ölümünden sonraki yıl yayımlanabildi.

BİRSEL UZMA

1970 yılında İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı'nda okudu. *Meydan Larousse Ansiklopedisi*'nin ekleri, *Théma Larousse* ve *Junior Larousse* ansiklopedilerinde çevirmen olarak çalıştı. *Larousse Gastronomique*'in çeviri grubu başkanlığını yürüttü. Jean-Marie Laclavetine, Nicolas Michel, Marquis de Sade, George Sand, Guy de Maupassant, Honoré de Balzac, Pierre Loti, J. K. Huysmans'ın da aralarında olduğu yazarlardan çevirileri yayımlandı.

François Rabelais

PANTAGRUEL

Türkçesi: Birsel Uzma

§

Yayın No 1127

Everest Klasikler 34

Pantagruel
François Rabelais

Kitabın Özgün Adı:
Pantagruel

Yayına hazırlayan: Berrak Göçer
Fransızcadan çeviren: Birsel Uzma
Son okuma: Mustafa Çevikdoğan
Kapak tasarım: Utku Lomlu
Çizimler: Gustave Doré
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

© 2012; Bu kitabın Türkçe yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Ekim 2012

ISBN: 978 - 605 - 141 - 520 - 8
Sertifika No: 10905

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 513 34 20 21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Tel: (0212) 674 97 23
Faks: (0212) 674 97 29

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

İçindekiler

Yazarın Önsözü 5
1. Bölüm: Büyük Pantagruel'in Kökeni ve Soyu Sopu 9
2. Bölüm: Pantagruel'in Fazlasıyla Şaibeli Doğumu 17
3. Bölüm: Gargantua'nın Karısı Badebec'in Ölümüyle Yaşadığı Acı 21
4. Bölüm: Pantagruel'in Çocukluğundan... 25
5. Bölüm: Asil Pantagruel'in Küçük Yaşta Yaşadığı Olaylar ve Yaptıkları 29
6. Bölüm: Pantagruel Fransızca Dilini Değiştiren Bir Limousin'liyle Nasıl Karşılaştı 35
7. Bölüm: Pantagruel Paris'e Nasıl Geldi ve Saint-Victor'un Kütüphanesindeki Güzel Kitaplar 39
8. Bölüm: Pantagruel Paris'te, Babası Gargantua'nın Aşağıda Bir Örneği Bulunan Mektubunu Nasıl Karşıladı 49
9. Bölüm: Pantagruel Hayatı Boyunca Seveceği Panurge'le Nasıl Karşılaştı 57
10. Bölüm: Pantagruel, Olağanüstü Karanlık ve Zor Bir Tartışmada Nasıl Hakkaniyetli Bir Yargıya Vardı; Adaleti Nasıl Hayranlık Uyandırdı 63
11. Bölüm: Senyör Baisecul ve Senyör Humevesne, Avukatları Olmadan, Pantagruel Karşısında Şikâyetlerini Nasıl Anlattı 69

12. Bölüm: Senyör de Humevesne, Pantagruel Karşısında Nasıl Şikâyette Bulundu 77
13. Bölüm: Pantagruel İki Senyörün Anlaşmazlığı Üzerine Nasıl Karar Verdi 81
14. Bölüm: Panurge Türklerin Elinden Kaçışını Nasıl Anlattı 85
15. Bölüm: Panurge, İnsanlara Paris'in Duvarlarını İnşa Etmenin Yepyeni Bir Yolunu Nasıl Öğretti 93
16. Bölüm: Panurge'ün Tavırları ve Davranışları 101
17. Bölüm: Panurge Bağış Paralarını Nasıl Topladı, Yaşlıları Nasıl Evlendirdi ve Paris'teki Dava 107
18. Bölüm: İngiltere'den Büyük Bir Bilge Pantagruel'le Nasıl Tanışmak İstedi ve Panurge Tarafından Nasıl Hezimete Uğratıldı 113
19. Bölüm: Panurge İşaretlerle Tartışan İngiliz'i Nasıl Şaşırttı 121
20. Bölüm: Thaumast, Panurge'ün Hünerlerini ve Bilgisini Nasıl Anlattı 127
21. Bölüm: Panurge, Parisli Zengin Bir Hanımefendiye Nasıl Âşık Oldu 131
22. Bölüm: Panurge Parisli Hanımefendiyi, Kadının Hiç de Avantajlı Çıkmayacağı Bir Oyuna Nasıl Soktu 137
23. Bölüm: Pantagruel, Dipsotların Amarotlar Bölgesini İstila Ettiğini Öğrenince Paris'ten Nasıl Ayrıldı ve Fransa'da Yerleşim Alanları Neden Bu Kadar Küçük 143
24. Bölüm: Bir Ulağın Parisli Bir Hanımefendiden Pantagruel'e Getirdiği Mektup ve Altın Bir Yüzük Üzerinde Yazan Bir Kelimenin Anlamı 145

25. Bölüm: Pantagruel'in Dostları Panurge, Carpalim, Eusthènes, Epistémon Altı Yüz Altmış Süvariyi Nasıl Ustalıkla Paramparça Etti 151
26. Bölüm: Pantagruel ve Adamları Tuzlu Et Yemekten Nasıl Yoruldu ve Carpalim Av Eti Bulmak İçin Nasıl Ava Çıktı 155
27. Bölüm: Pantagruel Yiğitlikleri Anısına Nasıl Bir Zafer Abidesi Hazırladı ve Panurge Yavru Tavşanlar Namına Nasıl Bir Başka Zafer Abidesi Dikti; Pantagruel Sesli Osuruklarıyla Nasıl Küçük Erkekler ve Sessiz Osuruklarıyla Nasıl Küçük Kadınlar Yarattı ve Panurge İki Bardak Üzerindeki Kalın Sopayı Nasıl Kırdı 161
28. Bölüm: Pantagruel, Dipsotları ve Devleri Nasıl Tuhaf Bir Yolla Yenilgiye Uğrattı 167
29. Bölüm: Pantagruel Kesme Taşlarla Donanmış Üç Yüz Devi ve Komutanları Kurt Adam'ı Nasıl Bozguna Uğrattı 173
30. Bölüm: Kafasında Kesik Olan Epistémon, Panurge Tarafından Nasıl Beceriyle İyileştirildi; Yeni Şeytanlar ve Lanetliler Nasıl Ortaya Çıktı 181
31. Bölüm: Pantagruel Amarotların Şehrine Nasıl Girdi ve Panurge Kral Anarchus'u Nasıl Evlendirip Seyyar Yeşil Sos Satıcısı Yaptı 197
32. Bölüm: Pantagruel Diliyle Tüm Ordunun Üzerini Nasıl Kapattı ve Yazar Ağzının İçinde Hayatta Kalmayı Nasıl Başardı 201
33. Bölüm: Pantagruel Nasıl Hastalandı ve Nasıl İyileşti 207
34. Bölüm: Bu Kitabın Sonu ve Yazarın Özrü 211

Büyük Dev Gargantua'nın Oğlu, Dipsotların Kralı Pantagruel'in Ürkütücü ve Dehşet Verici Maceraları ve Yiğitlikleri

Hikâycnin özünü damıtan Bay Alcofribas tarafından derlenmiştir.

Pantagrüelizm'le dolu bir kitap

HUGUES SALEL USTA'DAN[1]
BU KİTABIN YAZARINA BİR ONLUK

Eğer faydayla hazzı[2] birbirine karıştırdığı için
Ziyadesiyle takdir görüyorsa bir yazar,
Emin ol ki, sen de takdir edileceksin;
Bundan gayet eminim çünkü bu küçük kitapla sen,
Eğlence bahanesiyle,
Faydalı bir eser yaratmışsın hayliyle;
Dolayısıyla yeni bir Demokritos[3] gördüğümü sanıyorum,
İnsan olarak hayatımızın olgularına gülen.
Dolayısıyla devam et! Hakkını teslim etmeseler bile,
Öteki tarafta ilahi mekânının hazır olacağını bile bile.

---

1 *İlyada*'nın Fransızcaya çevirisini yapan şair. Ronsard kendi mezartaşı yazısını 1554'te yazmıştır. (ç.n.)

2 Horatius, muhteşem şairi böyle tanımlamaktadır [*Art poétique* (Şiir Sanatı), s. 343]. (ç.n.)

3 Demokritos (M● 460-370). Maddenin atomsal yapısı üzerine bilimsel bir materyalizm teorisi ortaya atan Yunan filozof. Antik çağdan beri iyimserliğin sembolü kabul edilmektedir. (ç.n.)

Yazarın Önsözü

Siz pek ünlü ve pek değerli şampiyonlar, beyefendiler ve kendini yine kendi iradesiyle soylu ve onurlu meşgalelere adayan siz ötekiler, Koca Dev Gargantua'nın Büyük ve Malum Vakayinamesi*'ni yeni görmüş, okumuş ve öğrenmiş sizler, gerçek müminler ve zevk sahibi kişiler olarak, bu hikâyeye kendi imanınızı da ekleyip, uzun ve güzel okumalar yaparak saygıdeğer madam ve matmazellerle defalarca keyifli zaman geçirme fırsatı buldunuz. Ne diyeceğinizi bilemediğiniz durumlarda, bu okumalar sayesinde ihtişamlı övgülere ve tükenmek bilmeyen anılara mazhar oldunuz.*

Ben herkesin işini gücünü bir kenara bırakmasını, kendi meşgalelerini düşünmemesini, kendi işlerini unutmasını, aklı başka bir yerde kalmadan, başka bir şeye takılmadan, bu anlatıların içinde doya doya dolaşmasını, öyle ki nihayetinde neredeyse ezbere öğrenmesini çok istiyorum. Bir gün matbaa sanatının macerası sona erer ve tüm kitaplar yok olursa, herkesin gelecekte bu öyküleri kendi çocuklarına eksiksiz aktarabilmesini, kutsal bir gelenek gibi dilden dile çocuklarına ve torunlarına miras bırakmasını diliyorum çünkü bu küçük neşeli öykülerin, Raclet'nin Institute*'leri*[4] *anladığından da az anlayan o beyni kabuk bağlamış kendini beğenmişler güruhunun sandığından çok fayda sağlayacağını biliyorum.*

---

4 Derslerinde Justinianos'un yaptıklarını anlatan ama Rabelais'nin bilgisiyle alay ettiği, Dome'da görevli bir hukuk profesörü. (ç.n.)

Koca bir domuzun peşinden koşturup duran, küçücük ördekler için ava çıkan çok sayıda önemli ve muktedir senyör tanıdım. İlerledikçe kırıp geçtikleri yollara attıkları dal parçaları[5] *tükenip de henüz hayvanla karşılaşamadıklarında ya da attıkları mermilerin sesiyle kaçan avı gören bir şahinin de pike yaptığını fark ettiklerinde, tahmin etmeniz güç değil ya, çok üzülüyorlardı. Yüreklerini ferahlatmak ve beklerken sıkılmamak için tek sığınakları, Gargantua'nın eşsiz maceralarını tekrar tekrar akıllarından geçirmek oluyordu.*

Dünyada, çok şiddetli diş ağrısına tutulup (bunlar safsata değil), varını yoğunu doktorlara harcadığı halde derdine derman bulamayan, iyice ısıtılmış iki güzel bez parçasının arasına Vakayiname*'yi yerleştirerek ağrıyan yerlerinin üzerine koyup, bir de üzerine bir tutam büyü tozu serpmekten daha yerinde bir çare bulamayan daha pek çokları var.*

Ya zavallı frengililer ve gutlulara ne demeli? Ah! Bol bol yağlanıp ballandıklarında, yüzlerinin bir tuzluk kapağı gibi parıldadığını, dişlerinin üzerine basıldığında bir orgun ya da spinetin[6] *tuşları gibi titreştiğini ve gırtlaklarından, dişisini çitlere kıstıran bir erkek domuzda olduğu gibi köpükler yükseldiğini kaç kere gördük!*

Bu durumda ne yapıyorlardı peki? Ancak kendilerine bu kitaptan bir sayfa okunduğunda teselli buluyorlardı. Azize Meryem'in hayatı okunduğunda doğum yapmakta olan kadınların hiç acı hissetmemesi gibi, bu kitaptan bir sayfa okuyup da içi ferahlamayan olursa üzerine yüz eski lira vermeyi vaat edenler çıkıyordu. Bu bir şey değil mi diyorsunuz? O halde bana bir kitap bulun. Hangi dilden, hangi disiplinden ve bilimden olursa olsun, ama bu tür özellikler ve yeteneklere sahip olsun.

---

5 Yollarını işaretlemek için. (ç.n.)

6 Eski tip küçük piyano. (ç.n.)

Size söz, bir küfe işkembe ederi ödül vereceğim. Yok beyler, yok. Bu kitap rakipsiz, eşsiz ve benzersizdir. Ölümüne savunurum, tek başıma. *Ve aksini iddiaya kalkışanlara da yalancı, sahtekâr ve dolandırıcı derim.*

Çok eski bazı kitaplarda bazı okült özellikler bulunduğu doğrudur. Vide-Pots, Öfkeli Roland, Şeytan Robert, Fierabras, Korkusuz Guillaume, Bordolu Huon, Montevieille *ve* Matabrune *bunların arasında sayılabilir. Fakat bunlar sözünü ettiğimiz kitapla karşılaştırılamaz. İnsanlar* Gargantuine'in Vakayinamesi*'nden gördükleri faydayı ve bu eserin gerekliliğini, doğruluğundan sual olunmaz şahsi tecrübeleriyle gayet iyi görmüştür. Zira yayıncılar tarafından iki ay içinde dokuz yılda satılan İncil'den daha çok sayıda satılmıştır.*

Dolayısıyla ben, sizin sadık köleniz olarak, keyifli vakit geçirme araçlarınızı daha da artırmak istediğimden, şimdi de aynı türden başka bir kitap sunuyorum size. Bunun diğerinden daha nesnel ya da daha inanılası olduğunu iddia etmiyorum ama. Yahudilerin Kanun'dan söz ettikleri gibi söz ettiğimi düşünmeyin sakın (göz göre göre yoldan çıkmak istemiyorsanız tabii). Ben böyle bir dünyadan gelmiyorum. Hayatımda hiç yalan söylemedim, hakikat olmayan bir şey anlatmadım. Ak bir papağan gibi tekrarlıyorum ve ne diyorum? Şehit âşıkların kâtibi, aşkların kâtibi sayılırım: Yalnızca gördüklerime şahitlik ediyorum.

Pantagruel'in, herhangi bir yakınım hayatta kalmış mı, bakayım diye ülkemi ziyaret etmek için bana izin verdiği andan şimdiye kadar uzak kaldığım ürkütücü olayları ve yiğitlikleri söz konusu burada.

Bu giriş yazısına bir son vermeden önce, tüm bu hikâyede tek kelime yalan söylersem, ruhum ve bedenim, işkembem ve bağırsaklarım binlerce parça halinde şeytanlara verilsin, diyorum. Bu Vakayiname'de anlattıklarıma inanmazsanız, siz de Aziz

Antuan'ın ateşinde yanasınız, nöbetlere tutulasınız, ateşler içinde kavrulasınız, çıbanlardan kurtulamayasınız, kanlı ishal olasınız.

Zührevi ateşinin pençesine düşünce,
İnek kılı kadar incecik kalınca,
Paranın ateşiyle gücünüze güç katsanız da
Kıçınızı tutamazsınız nasılsa.[7]

Ve Sodom ve Gomore[8] gibi cehenneme, ateşe ve uçuruma düşesiniz!

7 Rabelais burada popüler bir dörtlüğe yeni sözler yazmıştır. (ç.n.)

8 İncil'e göre Tanrı bu iki şehri, sakinlerinin ahlaki yozlaşmışlıklarını cezalandırmak için yerle bir etmiştir. (ç.n.)

1. Bölüm

Büyük Pantagruel'in Kökeni ve Soyu Sopu

Zamanımız olduğuna göre, sevgili Pantagruel'imizin kökeni ve ataları üzerine bir hatırlatma yapmak yersiz ya da gereksiz olmayacaktır. Çünkü yalnızca Araplar, Barbarlar ve Latinler değil, aynı zamanda Yunanlar, Paganlar olmak üzere, ebediyen iyi içiciler olan tüm iyi vakanüvislerin kendi vakayinamelerini kaleme aldığını görüyorum.

Dolayısıyla, dünyanın başlangıç zamanlarında (uzak zamanlarda, Keltli rahiplerin eski sistemini kullanırsak, kırk çarpı kırktan fazla *muid*[9] geçmişte), Habil'in kardeşi Kabil tarafından öldürülmesinden az sonra, adaletin kanıyla sulanmış toprak her türlü meyve açısından öylesine verimli bir yıl geçirdi ki, tüm yamaçlar meyve, özellikle de muşmula doluydu. Bu unutulmaz yılın anısına, "koca muşmulalar yılı" adı kaldı geriye, çünkü meyvelerin üç tanesi bir kile ediyordu.

O yıl, Yunanların dualarında takvimden de söz ediliyordu. Mart Büyük Perhiz'e denk gelmedi ve ağustos ortası eylül ayında yaşandı.[10] Ekim ayı ya da belki de eylül (hata yapınamak için söylüyorum, zira hata yapmaktan imtina ediyorum) bana hafta gibi geldi. Yıllıklarda da, üç perşembe ayı olarak

9 Eski bir ölçü birimi. (ç.n.)

10 Yunan ve Latin takvimlerinin farklı oluşu üzerine bir gönderme. (ç.n.)

çok sözü edildi (çünkü artık yıl olması nedeniyle üç tane olmuştu). Güneş *ters yöne*, yani sola kaydı. Ay izlediği yolu birkaç *toise*[11] değiştirdi. *Düz* olduğu söylenen gök kubbenin sarsıntılı hareketi açıkça hissedildi çünkü Ülker takımyıldızının tam ortasındaki yıldız arkadaşlarını bırakıp ekinoksa doğru geriledi ve Başak olarak adlandırılan Ülker yıldızını bırakıp Terazi'ye yanaştı. Bunlar o kadar dehşet verici olaylar, o kadar sert ve o kadar belirgin hareketlerdi ki, astrologların dudakları uçukladı. Zaten bu zamana kadar nefeslerini tutabilmiş olmalarının çok önemli olduğunu da kabul etmek gerekir!

İnsanların bu muşmulaları bayıla bayıla yedikleri de bir gerçekti, zira çok güzel bir görünümleri ve muhteşem bir lezzetleri vardı. Yine bu nedenle kutsal insan (*piot* adını verdiğimiz o ilahi, leziz, değerli, semavi, neşeli ve büyülü içeceği borçlu olduğumuz asmayı diktiği için fazlasıyla minnettar ve fazlasıyla hürmetkâr olduğumuz) Nuh da bir hata yapıp içti; çünkü erdeminin ve gücünün ne kadar büyük olduğunun farkında değildi. Zamanın kadınları ve erkekleri de bu koca gösterişli meyveyi büyük bir hazla yiyorlardı.

Fakat nihayetinde başlarına çok çeşitli olaylar geldi: Hepsinin vücudunda korkunç kabarıklıklar çıktı. Üstelik hepsininki farklı bir yerdeydi. Kiminin karnı şişiyor, kiminin koca bir fıçı gibi kamburu çıkıyordu; "*omnipotent*[12] göbek" deyimi de buradan geliyordu. Bunlar neşeli ve gamsız insanlar oluyordu. Saint Pansart[13] ve Mardi-Gras bu insanlar sayesinde doğdu.

Dedik ya, kimilerinin de omuzları şişiyordu. O kadar şişinmiş oluyorlardı ki bunlara da *montifère*, yani dağları omuzlarında taşıyanlar deniyordu. Dünyada hâlâ değişik

11 Aşağı yukarı iki metre uzunluğunda eski bir ölçü birimi. (ç.n.)

12 Kadiri mutlak. (ç.n.)

13 Bu aziz takvimlerde yer almamaktadır ve aslında Mardi-Gras bu azizin yortusudur. (ç.n.)

cinsiyetlerden ve değişik sınıflardan var bu insanlar. O güzel hikâyelerini ve sözlerini okuyabileceğiniz Ezop da işte bu ırktan geliyordu.

Kimilerinin de doğanın tarlasını sürdüğü söylenen organı boylu boyunca şişiyordu. Öylesine görkemli bir uzunluğa, büyüklüğe, hacme, kalınlığa, renge ulaşıyordu ki bu organ, antik bir ibik gibi dikiliyor, kemer olarak kullanıldığında beli beş altı kez sarıyordu: Tam formuna ulaştığında, bir de rüzgârı pupadan aldı mı, bu insanların atlı mızrak dövüşüne çıkmış da mızrağını hazır etmiş beklemekte olduğunu sanırdınız. Galiba artık bu ırktan fazla bulunmuyor çünkü kadınlar sürekli

Kalınından pek yok artık vb.

deyip duruyor. Ardından neler dendiğini siz de bilirsiniz.

Kimilerinin de yumurtaları öylesine ölçüsüzce gelişiyordu ki, üç tanesiyle bir kile dolardı. Hiçbir zaman pantolonun önünde durmayıp paçalardan sarkıp duran Lorraine yumurtaları da bunların soyundan elde ediliyordu.

Kimilerininse bacakları uzuyordu. Bunları görünce turna kuşu ya da flamingo sanabilir veya koltuk değnekleri üzerinde yürüdüklerini düşünebilirdiniz. Genç liselilere dilbilgisinde öğrettikleri *Jambus*'un da buradan çıktığı düşünülebilir.

Kimilerinin uzayan yeri burnuydu. Öylesine uzuyordu ki burunları, bir imbiğin ağzına benziyordu. Panzoult ve Pied-de-Bois Piskoposluk Meclisi üyelerinde, Angers doktorunda gördüğünüz gibi, iyiden iyiye alacalı bulacalı, boğum boğum, kabarcıklı, tomurcuklu, damarlı, sivilceli, gösterişli bir uzantı haline geliyordu. Bu ırktan gelip de damıtılmış içki seven olmazdı pek ama hepsi eylül şırası vurgunuydu. Naso ve

Ovidius'un[14], "*Ne reminiscaris*,"[15] diyenlerin kökleri işte bu ırka dayanırdı.

Kimilerininse kulakları uzuyordu. Bunların kulakları o kadar büyük oluyordu ki, kimileri kadeh olarak kullanıyor, kimileri pantolon ya da kazak yapımında kullanıyor, kimileriyse kapüşon gibi kafalarına geçiriyordu. Bourbonnais'de bu ırktan insanların hâlâ var olduğu söylenir ve "Bourbon kulağı" deyimi de buradan gelir.

Kimilerininse vücudu boylu boyunca uzuyordu. İşte devler bunların soyundan geliyordu. Pantagruel de onlardandı:

Bunların ilki Chalbroth idi;[16]
Ondan Sarabroth doğdu;
Ondan da Faribroth oldu;
Ondan, büyük bir çorba düşkünü sayılan ve tufan zamanında hüküm süren Hurtali doğdu;
Ondan Nembroth geldi;
O da, omuzları sayesinde göğün yere düşmesini engelleyen Atlas'ın doğmasını sağladı;
Ondan Golyat doğdu;
Ondan da, hokus pokus oyununu icat eden Eriks doğdu;
Ondan Titius doğdu;
Ondan Eryon doğdu;
Ondan Polyphemus doğdu;

14 Publius Ovidius (MÖ 43-MS 17). Romalı şair Ovidius, *Naso* (Büyük Burun) adıyla anılırdı, dolayısıyla burada sözü geçen iki isim aynı kişiyi anlatmaktadır. (ç.n.)

15 (Lat.) "Dikkate alma." Tanrı'ya günahların listesini tutmaması için yalvarma anlamında bir sözcük oyunu. Fransızca versiyonunda "*nez*", yani burun üzerine bir oyun kurulmuş. (ç.n.)

16 Rabelais burada, Luka ve Matta İncillerine göre İsa'nın soyağacının komik bir versiyonunu yaratmış. Buradaki isimlerden bazıları İncil'den, bazıları mitolojiden karakterler de olsalar, bazıları tamamen hayal ürünüdür. (ç.n.)

Ondan Cacus doğdu;

Ondan, Bartachim'in[17] de tanıklık ettiği üzere yaz günü soğuk içmediği için frengi olan ilk kişi olan Etyon doğdu;

Ondan Enceladus doğdu;

Ondan Ceus doğdu;

Ondan Tiphaeus doğdu;

Ondan Alaeus doğdu;

Ondan Othus doğdu;

Ondan Acgeon doğdu;

Ondan yüz eli olan Briareus doğdu;

Ondan Porphyrion doğdu;

Ondan Adamastor doğdu;

Ondan Anteus doğdu;

Ondan Agathon doğdu;

Ondan Büyük İskender'in karşısında savaşan Porus[18] doğdu;

Ondan Aranthas doğdu;

Ondan kadeh kaldırma modasını ilk icat eden Gabbara doğdu;

Ondan ikinci Golyat, Goliath de Secundille doğdu;

Ondan varille içtiğinden kıpkırmızı bir burnu olan Offot doğdu;

Ondan Artachaeus doğdu;

Ondan Oromedon doğdu;

Ondan sivri uçlu ayakkabıyı icat eden Gemmagog doğdu;

Ondan Sisifos doğdu;

Ondan Herkül'ün de doğmasına neden olan Titanlar dünyaya geldi;

---

17 10. Bölüm'de aptallığı üzerine bir öykü anlatılacak olan İtalyan hukuk adamı. (ç.n.)

18 Eski tarihçiler, eski Hint Kralı Porus'u bir tür mitolojik dev gibi tasvir etmektedir. (ç.n.)

Ondan ellerdeki et kemirenleri koparmak konusunda çok yetenekli Enay doğdu;

Ondan Roland'ın dostu, Fransa Vikontu Olivier tarafından bozguna uğratılan Ficrabras doğdu;

Ondan perilerle zar atan ilk erkek olan Morgan doğdu;

Ondan Merlin Coccaius'un sözünü ettiği Fracassus doğdu;

Ondan Ferragus dünyaya geldi;

Ondan daha önce jambon olarak tuzlanıp kullanılan sığırdillerini odun ateşinde füme etme modasını ilk icat eden Gobe-Mouches doğdu;

Ondan Mord-Mottes doğdu;

Ondan Longis doğdu;

Ondan kavaktan taşakları ve üvez ağacından cinsel organı olan Gayoffo doğdu;

Ondan Maschefain doğdu;

Ondan Bruslefer doğdu;

Ondan Angoulevent doğdu;

Ondan şişeleri icat eden Galehaut doğdu;

Ondan Mirelangault doğdu;

Ondan Galaffre doğdu;

Ondan Falourdin doğdu;

Ondan Roboast doğdu;

Ondan Sortibrant de Conimbres doğdu;

Ondan Brushant de Mommiere doğdu;

Ondan Fransa Vikontu Danimarkalı Ogier tarafından bozguna uğratılan Bruyer doğdu;

Ondan Mabrun doğdu;

Ondan Foutasnon doğdu;

Ondan Hacquelebac doğdu;

Ondan Vitgrenain doğdu;

Ondan Grandgousier doğdu;

Ondan Gargantua doğdu;
Ondan efendim, soylu Pantagruel doğdu.

Bu pasajı okurken, içinizde bir biçimde bir şüphe gelişeceğini ve tufan zamanında herkes öldüğüne, Nuh ve onunla birlikte gemide bulunan, aralarında yukarıda sözü geçen Hurtali'nin de olduğu yedi kişiden başka kimse kalmadığına göre, sürecin nasıl olup da böyle devam ettiğini sorgulamanızı anlıyorum. Bu soru şüphesiz çok açık ve yerindedir ama ya bulduğunuz yanıt sizi tatmin edecek ya da benim kafam iyiden iyiye çalışmaz oldu.

Neyse, size bu konuda istediğiniz cevapları vermek için orada olmadığıma göre, sözü geçen Hurtali'nin Nuh'un gemisinde olmadığını kesin olarak ifade eden cesur pislik, gayda suratlı Yahudilerin, Yahudi kutsal metinlerinin sözlerini aktaracağım. Hurtali'nin geminin içine girmiş olması hakikaten mümkün değildi çünkü çok iriyarıydı. Fakat gemiye ata biner gibi bindiği söyleniyordu. Tahta ata binmiş çocuklar gibi, taş atan koca mancınığın üzerine ata biner gibi çöktüğünde Marignan'da öldürülen dev Berne boğası gibi (zarif bir rahvan yürüyüşle, neşe içinde, gözünü sakınmadan ileri atılan bir hayvandır!), bir bacağı bu tarafta diğeri öteki tarafta duruyordu.[19] Tanrı'ya göre gemiyi tufandan böyle kurtardı çünkü gemiye ayağıyla ilk hareketi veren o olmuştu. Ayağını geminin dümeni gibi kullanarak istediği yere yönlendiriyordu. Geminin içindekiler, onlar için yaptıklarından dolayı minnet duyduklarından, baca yardımıyla ona yiyecek içecek gönderiyor

19 1515 yılında, boğa boynuzu (borazana benzer bir enstrüman) çalan bir İsviçreli, birkaç arkadaşının da yardımıyla, Fransız birliklerine ait cephaneliğin önemli bir kısmını kullanılmaz hale getirmeyi başarmış ama bu atılganlığını yaşamıyla ödemişti. Rabelais, bu savaş kahramanından Berne boğası diye söz etmektedir. (ç.n.)

ve Lucian'in anlattığına göre, zaman zaman Icaromenippus ile Jüpiter'in yaptığı gibi konuşmaya çalışıyorlardı.

Tamam mı? Anladınız mı? Hadi için o zaman, su katılmamış koca bir yudum. Çünkü siz inanmıyorsanız, ben hiç inanmam, der şarkı.

2. Bölüm

Pantagruel'in Fazlasıyla Şaibeli Doğumu

Gargantua'nın dört yüz doksan dört yaşında, Ütopyalı Amarotların[20] kralının kızı Badebec'ten[21] Pantagruel adında bir oğlu oldu. Karısı doğumda öldü çünkü çocuk öylesine olağanüstü büyüklükte ve ağırlıktaydı ki, annesini boğmadan doğmayı başaramadı.

Fakat bebeğe vaftiz sırasında verilen adın nedeninin ve niçininin tam olarak anlaşılabilmesi için, o yıl, Afrika'da çok büyük bir kuraklık başladığını, otuz altı ay, üç hafta, dört gün, on üç saatten biraz fazla süreyle hiç yağmur yağmadığını, bu çılgınlık derecesinde sıcak güneşin altında toprağın çatır çatır kuruduğunu kaydetmek gerekir. Toprak İlyas zamanında bile bu kadar ısınmamıştı[22] zira yeryüzündeki tek bir ağaçta ne bir yaprak ne bir çiçek kalmıştı. Otlar yeşermemiş, nehirler tükenmiş, kaynaklar kurumuştu. İhtiyaç duydukları elementten mahrum kalan zavallı balıklar, yürekler acısı bir halde karaya vurmaya, inim inim inlemeye başlamışlardı. Nem olmadığından kuşlar gökten yere düşüyordu.[23] Kurtlar, tilki-

20 Thomas More'un *Ütopya*'sında (1516) Amarot, adı "fark edilmesi güç" anlamına gelen bir şehirdir. (ç.n.)

21 *Bec-ouvert*: Açık gaga. (ç.n.)

22 İlyas'ın duası üzerine Tanrı yeryüzüne üç yıl yağmur göndermemiştir. (ç.n.)

23 O dönemde, kuşları gökyüzünde tutanın atmosferdeki su buharı olduğuna inanılmaktadır. (ç.n.)

ler, geyikler, yabandomuzları, alageyikler, tavşanlar, yabantavşanları, gelincikler, sansarlar, porsuklar ve diğer hayvanlar kırlarda ağızları açık, ölü bulunuyordu. İnsanlarsa fazlasıyla acınası durumdaydı. Dilleri dışarı çekilse, altı saat susuz koşup dili damağı kurumuş tazılar gibi oldukları görülürdü. Çoğu kendini kuyulara atıyordu. Kimileri biraz olsun gölge bulmak için bir ineğin göbeği altına sığınıyordu. Homeros bunlara "*tükenmişler*" diyordu.[24] Tüm kıta kumların üzerine serilmişti. İnsanların bu dehşetengiz değişimden korunmak için sarf ettiği çabayı görmek içler acısıydı çünkü kiliselerdeki kutsanmış suyun tükenmesini önlemek için fazlasıyla mücadele gerekiyordu. Saygıdeğer kardinaller ve aziz papanın önerileriyle öylesine sıkı önlemler alındı ki, kimse bir yudumdan fazlasını içmeye cesaret edemiyordu. Yine, herhangi biri kiliseye girdiğinde, susuz kalmış yirmi kadar zavallının birkaç damla su kapabilmek için ağzı açık peşinden geldiği görülüyordu. Tek damlanın dahi heba olmasını istemiyorlardı. O sene mahzeni taze şarapla dolu olanlar çok mutluydu!

Deniz suyunun tuzlu olmasının nedenini araştıran filozof,[25] Phoebus'un[26] ışıktan arabasını oğlu Phaoton'un kullanmasına izin verdiği, güneş küresinin iki tropik bölgesi arasındaki elips hattı izlemeyi bilmeyen bu tecrübesiz oğlanın yoldan saptığı ve dünyaya çok fazla yaklaşarak, altında kalan tüm karayı kuruttuğunu, gökyüzünün büyük bir kısmını yakıp kavurduğunu anlatıyordu.[27] Filozoflar bu yola *Samanyolu* derken, ayyaşlar *Aziz Jacques yolu* olarak adlandırıyordu. En

24 Bu sözcük Yunancadan gelmektedir ama sözcüğü bulan Homeros değildir. Plutharkos, *Odysseia*'deki ölülerden, naaşların kuruyup tükenmesi ifadesiyle söz etmektedir. (ç.n.)

25 Empedokles (MÖ 490-430). (ç.n.)

26 Apollon'un Roma Panteon'undaki adı. (ç.n.)

27 Rabelais, Ortaçağ'dan bir okul bilgisini aktarmaktadır. (ç.n.)

önemli şairler buradan Herkül'ü emziren Juno'nun sütünün döküldüğü yer olarak söz ediyordu. Bu sırada dünya öylesine ısınmıştı ki, olağanüstü büyüklükte bir ter damlası oluştu ve bu ter damlası denize aktı.[28] İşte deniz, bu tuzlu ter nedeniyle tuzlanmıştı. Siz de kendi göz damlanızı tadarak kontrol edebilirsiniz. Ya da terletilen frengililerinkini tadın, fark etmez. İşte o yıl olan da neredeyse aynı şeydi; çünkü herkesin kendini ibadete verdiği, uzun dualar ve güzel mezamirlerden alınan güçle, merhametli bakışlarını bu acıya çevirmesi için her şeyin hâkimi yüce Tanrı'ya dualarla yalvarırken güzel bir ayin alayı oluşturduğu bir cuma günü, biri bolca terliyormuş gibi, yerden koca koca su damlalarının çıktığı açıkça görüldü. Gariban halk bu olanlarda bir payları varmış gibi seviniyordu. İçlerinden bazıları atmosferde yağmur vaat eden nem damlalarının bulunduğunu ve yoksunlukla inleyenin toprak olduğunu söylüyordu. Kimi bilge insanlarsa, yağmurun Seneca'nın *Quaestionum Naturalium*'unun[29] dördüncü kitabındaki Nil'in doğuşu ve kaynağından söz eden anlatımının okunması üzerine gelip günü gece kılacağını söylüyorlar ama yanılıyorlardı; çünkü ayin alayı tamamlanır tamamlanmaz, herkes bu damlaları biriktirip bir bardak dolusu içmek isterken, deniz suyundan daha da kötü, daha da tuzlu bir salamura olduğunu fark etmişti.

İşte Pantagruel de o gün doğduğundan anası ona bu adı verdi. Çünkü *panta,* Yunancada *her şey, ttgruel* ise Mağribi dilinde *bozuldu* anlamına geliyordu. Bebeğin doğduğu anda, her şeyin altüst olmuş halde bulunduğunu belirtmek istiyordu. İnsanların altüst olacağı bir gün yaşanacağını bir tür kâhin ruhuyla hissediyordu. Aynı gün bu durumu açımlayan, çok

28 Bu Empedokles'in bir teorisidir ve Aristoteles bu teoriyi bilimsel olamayacak kadar gülünç olarak nitelemiştir. (ç.n.)

29 Doğal Meseleler. (ç.n.)

daha bariz bir başka işaret daha almıştı. Anne Badebec doğum yapar ve ebeler çocuğun çıkışını beklerken, karnından önce altmış sekiz katırcı çıktı. Her biri tamamı tuzla dolu bir katırın gemini tutuyordu. Daha sonra jambonlar ve füme sığırdilleriyle yüklü dokuz hecin devesi, küçük yılanbalıklarıyla yüklü yedi Afrika devesi, ardından da yirmi beş araba yükü pırasa, sarmısak, soğan ve Frenk soğanı çıktı. Bu durum ebeleri dehşete sürükledi ama aralarından bazıları şöyle diyordu:

"İşte bol bol malzeme bize. İçerken pintilik etmemize gerek kalmadı; artık İsviçre'de sanabiliriz kendimizi; bu iyiye işaret; insanın susuzluğunu kamçılıyor."

Kendi aralarında bu tür sözler edip çene çalarken, bir ayı gibi tüylerle kaplı Pantagruel anasının karnından çıkıverdi. Onu gören ebelerden biri, kâhin ruhuyla şöyle dedi:

"Tüylerle kaplı doğduğuna göre, mucizeler yaratacak; ve yaşarsa, uzun yaşayacak."

3. Bölüm

Gargantua'nın Karısı Badebec'in Ölümüyle Yaşadığı Acı

Pantagruel doğduğunda, kim şaşkınlıktan donakaldı? Tabii ki babası Gargantua. Çünkü bir yanda ölen karısı Badebec'i, diğer yanda da güzel olduğu kadar da iri doğan oğlu Pantagruel'i görünce, ne yapacağını da ne diyeceğini de bilememiş, ruhu altüst olmuş, karısından dolayı hissettiği acıyla ağlasın mı, oğlundan dolayı yaşadığı sevinçle gülsün mü bilememişti. Hangi yana dönse ona işkence eden karmaşık duygulara kapılıyordu. Bunları gayet güzel algılıyor ve açıkça ifade ediyordu ama bir sonuca varamıyordu ve bu nedenle de, tuzağa düşmüş fare ya da ağa yakalanmış çaylak gibi eli kolu bağlanmış durumdaydı.

"Ağlamalı mıyım?" diye soruyordu kendi kendine. "Evet, ama neden? O güzel karım öldü, artık burada değil, bu dünyada değil. Onu bir daha asla göremeyeceğim, bir daha onun gibisini bulamayacağım. Bu benim için tarifsiz bir kayıp! Ah, Tanrım! Sana ne yaptım da cezalandırıyorsun beni böyle! Neden önce benim ölmeme izin vermedin? Benim için onsuz yaşam eziyetten başka bir şey değil. Ah, Badebec, küçüğüm, sevgilim, küçük hainim (hâlâ üç tarla ve iki bahçe vardı ekinleri biçilmeyi bekleyen), narinim, güzel saçlım, ürkeğim, seni bir daha hiç göremeyeceğim! Ah, zavallı Pantagruel, sevgili anneni, tatlı sütanneni, en sevgili varlığını kaybettin. Ah, acı-

masız ölüm; ölümsüzlüğü hak eden bu kadını benden alarak nasıl bir zulüm, nasıl bir kötülük ettin bana!"

Bunları söylerken bir inek gibi ağlıyordu. Fakat çok geçmeden Pantagruel aklına geliyor, danalar gibi gülmeye başlıyordu.

"Ey küçük oğlum," diyordu, "toparlağım, minik ayaklım, ne kadar da güzelsin! Tanrı'ya bana bu kadar güzel, bu kadar neşeli, güleryüzlü, yakışıklı bir oğlan verdiği için minnettarım. Ho ho ho ho, keyfim çok yerinde! İçelim hadi! Hüznü bırakalım burada! En iyi içkiyi getir, yıka bardakları, ser masa örtülerini, kovala köpekleri, körükle ateşi, yak şamdanları, kapa şu kapıyı, kes çorbalık ekmeği, aç şu fukaralara kapımızı, ne istiyorsa ver herkese! Vaftiz törenlerinde giydiğim yeleği getir bana."

Bunları söylerken, karısını toprağa vermeye götüren rahiplerin okuduğu uzun duaları ve veda konuşmalarını işitti. Neşeli sözleri bıraktı. Aklı çok uzaklara kaydı ve, "Yüce Tanrım," dedi, "daha fazla kederlenmem gerekiyor mu? Benim için çok zor bu durum. Artık genç değilim, yaşlanıyorum, zaman sağlığımdan çalıyor, bir ateşli hastalığa yakalansam, belim bükülür göçer giderim. Biz soylu erkekler fazla ağlayacağımıza daha çok içmek gerektiğine inanırız! Karım öldü, tamam! Lanet olsun (bağışlayın beni!) ama gözyaşlarımla geri dönecek değil ya! Onun için sorun yok, en azından cennettedir, daha ne olsun![30] Hepimiz için yakarırdı Tanrı'ya; mutludur, ne yaşadığımız yoksunluklar ne de felaketler için kaygılanmasına gerek kalmıştır. Tanrı geride kalanları korusun! Başka bir kadın bulmayı düşünmem gerekecek."

30 Buradaki alaycı sözler, Hıristiyanlığın öteki dünyayla ilgili fazla güzel vaatlerde bulunmamasıyla ilgilidir. (ç.n.)

"Bakın ne yapmanızı istediğimi söyleyeyim," diye döndü ebelere ("Neredeler? Dostlarım, göremiyorum ebe mebe!"). "Cenazesine gidin karımın. Bu sırada ben burada kalıp çocuğumun beşiğini sallayacağım çünkü kendimi çok kötü hissediyorum. Gidersem ben de hastalanma tehlikesi yaşarım. Gitmeden önce şöyle koca bir kadeh için hepiniz: Cenazede çok daha iyi hissedeceksiniz, şerefim üzerine ant içerim size."

Bu emirlere boyun eğip defin ve cenaze törenine giderlerken, zavallı Gargantua da evde kaldı. Bu sırada, karısının mezartaşına kazınmak üzere aşağıdaki mezartaşı yazısını kaleme aldı Grandgousier:

SOYLU BADEBEC, ÇOCUĞUNU DOĞURURKEN ÖLDÜ,
ONDA ÖYLESİNE ÇOK GÜZELLİK GÖRÜRDÜM Kİ;
ZİRA REBABIN[31] *YÜZÜ ONDA YAŞARDI.*
İSPANYOL VÜCUDU ÜZERİNDE İSVİÇRELİ BELİ,
DUA EDİN TANRI'YA İYİ DAVRANSIN ONA,
AFFETSİN ONU İTİRAF EDECEĞİ GÜNAHI OLMASA DA.
KÖTÜLÜK TANIMAYAN BEDENİ BURADA YAŞADI,
VE ÖTEKİ DÜNYAYA GEÇTİĞİ GÜN BURADA ÖLDÜ.

31 Lüteryanlar, ellerinde rebaplar bulunan grotesk figürler çiziyordu. (ç.n.)

Masallarda, Pantagruel'e sütanne olarak yalnızca inek bulunabildiği anlatılırdı.

4. Bölüm

Pantagruel'in Çocukluğundan...

Eski vakanüvislerin ve eski şairlerin, bu dünyaya pek tuhaf, türlü türlü insanın gelişini anlattığına rastladım; aktarması uzun sürer. Vaktiniz varsa, Plinius'un *Naturalis historia*[32] adlı eserinin yedinci kitabını okuyun. Pantagruel'inki kadar olağanüstü bir çocukluktan söz edildiğini hiç işitmemişsinizdir; çünkü kısa sürede hem boy hem de güç açısından öylesine büyüyüp serpildi ki inanması pek kolay değildi. Herkül için beşiğinde iki yılan öldürmek bir şey sayılmazdı çünkü o yılanlar oldukça kötü ve çelimsizdi. Fakat Pantagruel, henüz beşikteyken bile oldukça dehşet verici şeyler yaptı.

Her yemekte dört bin altı yüz ineğin sütünü nasıl sömürüp yuttuğunu ve mamasını pişirecek tencere yapmak için, Anjou'daki Saumur'un, Normandiya'daki Villedieu'nün, Lorraine'deki Blamont'un demirci ustalarının nasıl çalışıp çabaladığını, bu mamanın ona bugün Bourges'de, sarayın yanında durmaya devam eden dev yalakla nasıl verildiğini, çoktan gelişmiş ve güçlenmiş dişlerinin, çok açık görülebildiği üzere, bu yalaktan nasıl koca bir parça kopardığını anlatmayacağım burada.[33]

32 Doğa Tarihi. Bu kitap da devlerin doğumlarına adanmıştır. (ç.n.)

33 Jean de Berry'nin sarayının yanındaki bu büyük taş yalağa "devin yalağı" adı verilmiştir. Rabelais bu adı nasıl aldığını daha sonra açıklayacaktır. (ç.n.)

Güzel bir gün, sabaha karşı, ineklerden birini emmesini sağlamaya çalışırken (çünkü masalda da anlatıldığı gibi, sütanne olarak ancak bir inek bulunabildi), kollarından birini onu beşiğine bağlayan iplerden kurtararak ineği bacağının altından yakaladığı gibi, hayvanın iki memesini ve karnının yarısını, karaciğeri ve böbrekleriyle birlikte bir ısırıkta yedi ve inek, bacaklarını kurtlara kaptırmış gibi korkunç çığlıklar atmasa, hepsini yalayıp yutacaktı. Bu çığlıklara koşup gelenler ineği Pantagruel'in elinden aldılar. Bu arada inciği Pantagruel'in elinde kalmıştı. Çocuk ineğin bacağını, sizin sosis yemeniz gibi büyük zevkle midesine indirdi ve kemiklerini elinden almak istediklerinde, kaşla göz arasında, bir karabatağın küçük bir balığı yutuşu gibi, çarçabuk yutuverdi. Ardından mırıldanmaya başladı: "İyi! İyi! İyi!" Henüz konuşmayı bilmiyordu ama yediğinden çok hoşlandığının ve tekrar istediğinin anlaşılmasını istiyordu. Bunu gören hizmetliler, Lyon'a tuz taşımak için Tain'de üretilenler ya da Normandiya'da Havre Limanı'nda kullanılan o dev Fransız halatları gibi kalın iplerle bağladılar onu. Bir gün babasının beslediği koca bir ayı gelip çocuğun yüzünü yaladı. Sütanneler bağlarını iyice sıkmadığından, Pantagruel Filistinliler arasındaki Samson[34] gibi bağlarından kolayca kurtuldu ve saygıdeğer ayıyı yakalayıp tavuk gibi parçalara ayırdı ve o öğünde güzel bir ziyafet çekti.

Sonrasında Gargantua, kendi kendini yaralamasından korktuğundan bebeği beşiğine bağlamak için dört kalın demir zincir ve emniyet kemerleri yaptırdı. Bu zincirlerden biri hâlâ La Rochelle'dedir. Akşamları limandaki iki koca kule arasına gerilir. Bir diğeri Lyon'da, üçüncüsü Angers'dedir;[35]

34 Dalila, Samson'u yedi zincirle bağlamıştı ama Samson bunları birer pamuk ipliği gibi söküp atmıştı. (ç.n.)

35 Bu dev zincirler Ortaçağ'da gece gemilerin geçmesini engellemek için kullanılmıştır. (ç.n.)

dördüncüsüyse iblisler tarafından, o zamanlar, öğle yemeğinde bir mübaşirin ruhunu yahni niyetine yediği için olağanüstü acı veren bir mide sancısı nedeniyle zincirlerini parçalayan Lucifer'i bağlamak için götürülmüştür. Lyra'lı Nicolas'a[36] da inanabilirsiniz. *Psautier*'nin bir pasajına şöyle başlar: "Ve Basan Kralı Og..."[37] Burada henüz küçük olan Og, o kadar güçlü kuvvetli ve o kadar gürbüzdür ki, beşiğine demir zincirlerle bağlanması gerekmiştir. Bunun üzerine Pantagruel sakinliğini ve huzurunu korumayı öğrendi; çünkü beşikte kollarını dayayıp güç almasına olanak sağlayacak yer kalmadığından bebeğin bu zincirleri kolay kolay kırması mümkün değildi.

Fakat bakın, baba Gargantua'nın sarayının tüm prenslerine mükellef bir ziyafet çektiği büyük bir bayram günü neler yaşandı. Sarayın tüm hizmetlileri şölendeki görevleriyle öylesine meşguldü ki, zavallı Pantagruel'le ilgilenen kalmayınca, zavallı açı açına bir köşede öylece kaldı. Peki, o ne yaptı?

Ne mi yaptı, sevgili dostlarım? Anlatayım.

Beşiğinin zincirlerini kollarıyla koparmaya çabaladı ama yapamadı çünkü çok sağlamlardı. Bunun üzerine ayaklarıyla öyle bir tepindi ki, beşiğinin ayakucundaki kısmını kırdı, eğip kaydırak haline getirdi ve bir ucunu yere değecek şekilde uzattı. Sonra ayakları yere gelene kadar kaydırdı kendini üzerinde ve zemine değer değmez de tüm gücünü toplayıp ayağa dikildi. Bağlı olduğu beşiğini, duvara dayanmış bir kaplumbağa gibi sırtında taşıyordu. Onu görenler, beş yüz tonluk dev bir balıkçı kayığı ayağa dikilmiş sanabilirdi. Bu halde girdi ziyafetin verildiği salona ve girerken de öylesine pervasızdı ki görenleri dehşete düşürdü. Kolları beşiğin içine bağlı olduğundan yiyecekleri eline alması mümkün değildi ama diliyle birkaç parça

36 14. yüzyıldan itibaren tanınan ünlü İtalyan İncil yorumcusu. (ç.n.)

37 Bassan Kralı Og, Rabelais'nin maceralarını aktardığı Hurtali'den başkası değildir. (ç.n.)

bir şey almak için büyük bir güçlükle de olsa alabildiğine eğiliyordu. Bunu gören babası, ona yemek vermeyi unuttuklarını anladı ve yanındaki prensler ve senyörlerin tavsiyesi üzerine bebeğin zincirlerinin çözülmesi emrini verdi: Gargantua'nın doktorlarının, onu böyle beşikte tutmanın ömür boyu böbrek taşı dökmesine neden olacağını söylemeleri de ayrı konuydu. Pantagruel zincirlerinden kurtulur kurtulmaz oturdu. Karnını iyice doyurduktan sonra, beşiğini tam ortasına indirdiği bir yumruk darbesiyle beş yüz binden fazla parçaya ayırdı. Bu, bir daha asla beşiğe dönmeyeceğinin ifadesiydi.

5. Bölüm

Asil Pantagruel'in Küçük Yaşta Yaşadığı Olaylar ve Yaptıkları

Böylece Pantagruel günden güne büyüyüp serpiliyor, gözle görülür bir biçimde gelişiyor ve evlat sevgisiyle dolup taşan babasını mutlu ediyordu. Gargantua, henüz küçük olan oğluna kuş avlaması için özel bir sapan (Şimdi büyük Chantelle arbaleti olarak anılmaktadır.[38]) yaptırdı önce; daha sonra öğrenim görmesi ve küçüklük zamanlarını geçirmesi için okula gönderdi onu.

Pantagruel eğitim için, büyük bir gelişme göstereceği Poitiers'e gitti. Buradayken, öğrencilerin eğlenmeleri için kendilerine tanınan molalarda nasıl zaman geçireceklerini bilemediklerini görerek onlar için üzülmeye başladı ve bir gün, *Passelourdin* olarak adlandırılan, yaklaşık on iki *toise*/kare ağırlığında, on dört karış kalınlığında büyük bir kaya parçasını alarak, boş bir alanın ortasında dört kirişin üzerine tam dengede duracak şekilde yerleştirdi. Böylece öğrenciler, başka ne yapacaklarını bilemediklerinde, bu taşın üzerine tırmanarak zaman geçiriyor, içkiler, jambonlar ve patelerle ziyafet çekiyor ve üzerine bıçakla isimlerini kazıyorlardı. Şimdi buraya *Pierre*

38 Chantelle (Allier) Kalesi'nde olması gereken bu aletten geriye, Burbonların ihanetinden sonra pek fazla bir şey kalmamıştır. (ç.n.)

Pantagruel papalık topraklarında karşılaştığı kadınlara âşık oluyor.

levée[39] adı verilmektedir. O gün bugündür, artık kimse, Croutelles'deki at yalağından içmeden, Passelourdin'den geçmeden ve *Pierre levée*'ye tırmanmadan Poitiers Üniversitesi'ne kaydedilmemektedir.

Daha sonra, atalarının güzel vakayinamelerini okuyarak, yengesinin gelininin amcasının damadının teyzesinin üvey ablasının Alman kuzeninin büyükbabası olan, Koca Diş Geoffroy denilen Geoffroy de Lusignan'ın[40] Maillezais'de gömülü olduğunu öğrendi. Dolayısıyla bir gün nezaketen bir ziyarette bulunmak için oraya gitmeye karar verdi. Birkaç arkadaşıyla birlikte Poitiers'den ayrıldı, soylu papaz Ardillon'u ziyaret edecekleri Ligugé'den, Lusignan'dan, Sansay'dan, Celles'den, Colognes'dan, bilge Tiraqueau'yu[41] ziyaret ettikleri Fontenay-le-Comte'dan geçtiler ve Koca Diş Geoffroy'un mezarını ziyaret edecekleri Maillezais'ye vardılar. Adamın portresini gören Pantagruel biraz korkuya kapıldı çünkü merhum iki kılıcını kınından çekmiş, öfkeden deliye dönmüş halde resmedilmişti. Pantagruel bu resmin neden böyle yapıldığını sordu. Yerel Piskoposluk Meclisi Üyeleri bunun nedeninin basit olduğu cevabını verdi:

"*Pictoribus atque Poetis, vb.*"[42]

Yani ressamlar ve şairler istediklerini istedikleri gibi tasvir etme özgürlüğüne sahipti. Fakat Pantagruel aldığı cevaptan tatmin olmamıştı ve şöyle dedi:

"Onu böyle resmetmeleri nedensiz olamaz. Ölmeden önce ressama karşı yanlış bir davranışta bulunmuş olduğuna, ressa-

39 Bu dolmen kırılmıştır ama hâlâ Poitiers yakınlarında görülebilmektedir. (ç.n.)

40 13. yüzyılda Maillezais Manastırı'nı yerle bir eden kişi. (ç.n.)

41 Dönemin ünlü Fransız hukukçusu. (ç.n.)

42 O dönemde Horatius'un bu sözünün devamı herkes tarafından biliniyordu: "Şairler de ressamlar kadar gözüpeklik gösterecek gücü bulmuştur." (ç.n.)

mın da intikamını akrabalarından aldığına eminim. Bu konuda daha fazla bilgi edinip sonra gerekeni yapacağım."

Sonrasında yola devam etti ama Poitiers'e gitmedi çünkü Fransa'nın diğer üniversitelerini ziyaret etmek istiyordu. Bu nedenle önce La Rochelle'e geçerek deniz yoluna ulaştı ve Bordeau'ya geldi. Bu şehirde fazla bir faaliyet göremedi. Grev nedeniyle iskambil oynayan hamallardan başka bir şey yoktu.

Buradan Toulouse'a geçip, dans etmeyi ve bu üniversitenin öğrencilerinin âdeti olduğu üzere iki elle kılıç kullanmayı öğrendi. Fakat burada da uzun süre kalmadı. Öğretmenlerini tütsülenmiş ringa balığı gibi canlı canlı yaktıklarını görünce şöyle dedi:

"Tanrı asla bana böyle bir ölüm yazmasın zaten doğuştan sıcak doğmuşum, daha fazla ısınmasam iyi olur."

Sonra, Mireval şaraplarının güzelliğiyle tanışacağı, keyifli bir yer olarak tanımladığı Montpellier'ye geldi. Burada tıp eğitimi almayı düşündü ama bunun hakikaten katlanılması zor, melankolik bir meslek olduğunu ve doktorların lavman kokularını ihtiyar iblislcr gibi içine çekmekten zevk aldığını gördü. İşte bu nedenle hukuk okumaya karar verdi ama bu bölgede üç beş kel adamdan başka hukukçu olmadığını görünce buradan da ayrıldı. Geçerken, üç saatten daha kısa bir zaman harcayarak Gard Köprüsü ve Nimes arenalarını inşa etti. İnsanlar bu işi ancak tanrıların yapabileceğini düşünebilirdi. Sonra Avignon'a geldi ve daha üç gün geçmemişti ki âşık oldu. Zira buradaki kadınlar kendi istekleriyle "sağrı sıkma" oynuyorlardı çünkü burası papalık topraklarıydı.[43]

Bunu gören pedagogu Epistemon onu oradan çekip aldı ve Dauphiné'deki Valence'a götürdü. Fakat burada da büyük

43 Bu bölgeyi yöneten papalık elçileri, oldukça geniş bir yönetimi benimsemişti. (ç.n.)

bir hareket olmadığını ve şehrin hergelelerinin öğrenciler olduğunu görünce iyiden iyiye canı sıkıldı. Herkesin halk balosunda dans etmekte olduğu güzel bir pazar günü, öğrencilere ait bir dans salonuna girmek isteyince bazı hergeleler tarafından engellendi. Bunu gören Pantagruel onları Rhône kenarına kadar kovaladı. Aslında hepsini boğmak niyetindeydi ama hergeleler köstebekler gibi Rhône'un en az yarım mil kadar altına sığınıp yeraltında saklandılar. Bu delik hâlâ yerinde durmaktadır.

Pantagruel bu olay üzerine buradan ayrılarak, üç adım ve bir sıçrayışta Angers'e ulaştı. Burayı çok güzel buldu ve veba yüzünden ayrılmaya mecbur kalana dek bir süre konakladı.

Sonrasında Bourges'e gelip Hukuk Fakültesi'nde büyük bir ilerleme kaydetti ve bazen okuduğu hukuk kitaplarının ona, hayal ettiği o güzel, tumturaklı, değerli, altın ve bok işlemeli elbiseyi düşündürdüğünü söylüyordu.

"Çünkü," diyordu, "dünyada Pandectae[44] metinlerinden daha güzel, daha süslü, daha zarif bir kitap olamaz ama süslemeleri, yani Accursius[45] açımlaması o kadar pis, o kadar rezil ve o kadar mikroplu ki, iğrençlikten ve çöpten başka bir şey olduğu söylenemez."

Bourges'den ayrılınca Orléans'a geldi ve burada gelişini neşeyle karşılayan çok sayıda kaba saba öğrenciyle karşılaştı. Kısa bir süre sonra, onlarla *à la paume*[46] oynamayı öğrendi. Bu konuda usta kesilmişti çünkü buradaki öğrenciler bu oyunu çok fazla oynuyordu. Ara sıra dibe itme oyunuyla vakit geçirmek için adalara götürüyorlardı onu. Öğrenmek için kafayı kıranlar için bu da iyi bir oyundu. Pantagruel görüş kaybından

44 Eski Roma hukuki metinleri. Ortaçağ'da sık sık ele alınmıştır. Hümanist hukukçular bu metinlerin formalist mantığına karşı çıkmıştır. (ç.n.)

45 1182-1263 yılları arasında yaşamış İtalyan hukukçu. (ç.n.)

46 Topa avuçla vurarak oynanan bir tür tenis. (ç.n.)

korktuğundan hiçbir şey yapmak istemiyordu. O kadar ki, öğretmenlerinden biri derslerinde sık sık, görme yetisi için asıl kötü olanın göz hastalıkları olduğunu tekrarlamak zorunda kalıyordu. Hukuk diplomasını aldığı gün, taşıyabileceğinden daha fazla bilgisi olmamakla birlikte dans etmeyi ve *à la paume* oynamayı gayet iyi bilen bir öğrenci olarak Pantagruel, bu üniversitenin mezunlarının arması ve flamasıyla donandı. Flamada şu dörtlük yazılıydı:

Asasının ucunda bir yumak,
Elinde bir raket,
Boynunda uzun bir eşarp,[47]
Topuklarla yapılan beceriksiz bir dans,
Ve kepinin altında hukuk doktorası.

47 Hukuk doktorlarının kullandığı. (ç.n.)

6. Bölüm

Pantagruel Fransızca Dilini Değiştiren Bir Limousin'liyle Nasıl Karşılaştı

Pantagruel günlerden bir gün akşam yemeğinden sonra adamlarıyla birlikte dolaşırken, Paris'in giriş kapılarından birinin yakınlarından geçiyordu. Yoldan gelmekte olan aklı bir karış havada bir öğrenciyle karşılaştı. Karşılıklı selamlaşmalardan sonra sordu:

"Arkadaşım, bu saatte nereden gelirsin?"

Öğrenci cevap verdi:

"Lutèce'deki o ünlü, faydalı ve eğitici akademiden."

"Neden söz ediyor?" diye sordu Pantagruel adamlarından birine.

"Paris'ten," diye cevap verdi karşısındaki.

"Yani Paris'ten geliyorsun," dedi Pantagruel. "Peki, siz Parisli öğrenciler neyle vakit geçirirsiniz?"

Öğrenci cevap verdi:

"Sequan'da karanlıktan şafağa geçirgenleşiriz, kadranik kenti deambule ederiz, latinik verbosinasyonu gerçekleştirir ve amorabanlara benzeşimcesine cinsilatifin omnijugal, omniformal ve omnigenal faydalarını kapsaşırız. Tanrısal mabadlarımızı lunaparklarda gezdirir ve Venüs hazzının doruklarında, organımsı hazinemizi amikal meretriküllerin utanılası yerlerinde dolandırırız. Sonra Çam Kozalağı, Şato, Madlen ve Dişi Katır

gibi şanımıza yaraşır tavernalarda dolaşır, petrosille perfore edilmiş malaları güzelce bir parlatırız. Olur ya, keselerimizdeki zenginlikte bir kıtlık başgöstermiş, o ferruginal metalden mahrum kalmışlarsa, masraf paylarımızı çıkarmak için kendi kanunlarımızı uygular, gerekirse cekctlerimizi rehine verir, yurtsever Lare ve Penates'den gelen elyazmalarını araklarız."[48]

Bu sözler üzerine Pantagruel, "Lanet olsun, bu nasıl bir dil? Ne bu, sapık filan mısın?" dedi.

"Hayır senyör," dedi öğrenci. "Gerçekte Tanrısal yansı günü teğetlemeden geçmeye başlayalı henüz sekans olmuştu ki, onca katedralimsi yapıdan birinden çıkıverdim günc ve o spiritüel suyla yıkanıp, ululaşmamızın sakınısıyla gizemli ezgiler mırıldandım. Ve bunlar savrumlanırken dilimden dışarı, zamansal kaygılarla ayılıp, silkinip, gecenin bırakıtlarından arındım. Olimposlulara sunularımı yaptım, yüce Astripotent'i şereflendirdim. Yakınlarımı aradım. Dekalojik tespitleri, kendi değerlendirme yetilerime göre kullanarak, kendi tırnaklarımla çözdüm. Mammona'nın küçük boşluklarıma kusmasıyla, persekütif kırıntılarını kollayarak dolanan varlıklara sadaka dağıtırken biraz kaçıngan ve biraz ivedisizdim."

"Aman ya, ne diyor bu Tanrı'nın delisi?" dedi Pantagruel. "Şeytanın dilinden konuşuyor da, bazı sihirli sözler edip büyülüyor bizi sanki."

Bu sözler üzerine adamlarından biri şöyle dedi:

"Senyör, bu kibarzade Parislilerin dilini taklit etmeye çalışıyor belli ki. Fakat Pindare diline kaçayım derken Latinceyi de katletmekten başka bir şey yapmıyor. Büyük bir hatip olduğunu düşünüyor olmalı çünkü halkın konuşma şekline burun kıvırıyor besbelli."

---

48 Burada yazar, Latinceden türetildiği izlenimi verecek bazı var olmayan sözcüklere dayanan, fazla süslü ve anlaşılmaz bir dil kullanıyor. (ç.n.)

Bunun üzerine Pantagruel, "Doğru mu?" diye sordu.

Öğrenci cevap verdi:

"Yüce senyör, sahip olduğum deha, bu aleni suçlamalara cevap verme tenezzülü göstermeme olanak vermez. Oysa Galyalı soyumuzun tırnağının ucu bile savunulmaya layıktır. Her ne kadar silahla sopayla müdahale edemiyorsam da, Latince özlü sözlerle doğru yolu aşılayabilirim ona."

"Lanet olsun," dedi Pantagruel, "ben size konuşmayı öğretirim ama önce siz bir cevap verin bakayım: Nerelisiniz?"

Bu soruya öğrenci cevap verdi:

"Dedelerimin ve büyük büyük dedelerimin kökeni, Aziz Martial tefeciler loncasının doğduğu Lemovique bölgesine dayanır."

"Anladım," dedi Pantagruel. "Sonuçta Limousin'lisin de Parisli olarak bilinmek istiyorsun. O halde gel bir çekeyim şu kulaklarını."

Sonra boğazına yapışıp şöyle dedi:

"Latince parçalıyorsun ha, Aziz Jean adına, dünyanın kaç bucak olduğunu göstereceğim sana, canlı canlı yüzeceğim o derini."

Zavallı Limousin'li şakımaya başladı:

"Ho kardaş! Ağırdan al. Aziz Marsaut adına, bir bırak hele beni! Oy, oy, bırak diyorum, Rabbime yeminle, boğazımı koparacan."

Bu sözler üzerine Pantagruel, "Hah, şimdi doğal konuşmaya başladın," dedi.

Sonra oğlanı bıraktı, çünkü zavallı Limousin'li, tabanı dikişsiz, morina kuyruğundan yapılmış ayakkabılarına sıçmıştı. Bunun üzerine Pantagruel, "Aziz Alipantin,[49] kokarcaya bak! Bu bayırturpu düşkünü ne yemiş ki bu kadar kötü ko-

49 Bu azizin ismini uyduran Rabelais değildir. (ç.n.)

kuyor!" dedi ve uzaklaştı. Fakat Limousin'li hayatı boyunca bu olayı unutmadı. O kadar altüst olmuştu ki, ara sıra hâlâ Pantagruel'in boğazını sıktığını hissediyordu: Zaten birkaç yıl sonra, Roland hastalığından öldü. Bu ilahi adaletin bir sonucuydu. Filozofun ve Aulius Gellius'un[50] sözlerinin kanıtıydı sanki: Kullanılan dili konuşmalıyız, der Augustus,[51] kıyıda köşede kalmış sözcüklerden, gemi kaptanlarının denizlerdeki resiflerden kaçındığı gibi kaçınmalıyız.

50 Romalı yazar ve gramerci. (ç.n.)
51 Roma imparatoru. (ç.n.)

7. Bölüm

Pantagruel Paris'e Nasıl Geldi ve Saint-Victor'un Kütüphanesindeki Güzel Kitaplar

Pantagruel, Orléans'da iyi bir eğitim aldıktan sonra, Paris'teki büyük üniversiteyi ziyaret etmeye karar verdi. Fakat yola çıkmadan önce, Orléans'daki Saint-Aignan'da çok büyük, devasa bir çanın iki yüz on dört yıldan beri toprak altında gömülü olarak beklediğini öğrendi. Çan o kadar büyüktü ki, toprak altından çıkarmak için uygun bir yöntem bulunamıyordu. Oysa Vitruvius[52] tarafından *De architectura*,[53] Albertus de Re Aedificatoria tarafından *De reedificatoria*'da,[54] Öklid, Theon, Arşimet ve Heron tarafından *De ingeniis*'de[55] anlatılan tüm yollar denenmiş ama hiçbiri işe yaramamıştı. Pantagruel bu şehrin sakinlerinin ve vatandaşların mütevazı taleplerine içtenlikle cevap vermek için, çanı geldiği yere götürmeye karar verdi.

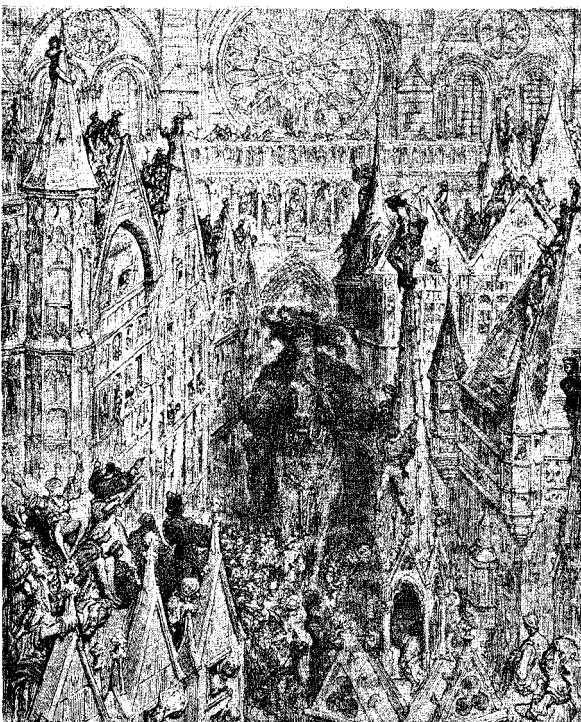
Bunun üzerine çanın bulunduğu yere gitti. Toprağın altındaki çanı küçük parmağıyla, sizin bir atmacanın çıngırağını

52 Marcus Vitruvius Pollio. MÖ 1. yüzyılda çalışan Romalı yazar, mimar ve mühendis. (ç.n.)

53 Mimariden. Vitrivius'un bu eserinin, Floransalı Leone Battista Alberti'yle birlikte (15. yüzyılın sonu) Rönesans'a büyük etkisi olmuştur. Rabelais antikçağ isimlerini bunlara rasgele eklemiştir. (ç.n.)

54 İnşaattan. (ç.n.)

55 Mühendisten. (ç.n.)

Pantagruel Orléans'dan geçip Paris'e gidiyor.

kaldırmanız kadar kolayca kaldırdı. Pantagruel, çanı kulesine taşımadan önce şehre bir şafak serenadı vermek ve elinde çanla tüm sokakları gezerek çan çalmak istedi. Bu herkesi fazlasıyla neşelendirdiyse de ardından çok büyük bir sakınca ortaya çıktı. Pantagruel elindeki çanı sokaklar boyunca dolaşarak çaldığında, Orléans'ın o güzel şarabı bozulup mahvoldu. İnsanlar bu durumu bir gece sonrasına kadar fark etmedi çünkü herkes içtiği bozuk şaraptan dolayı öylesine perişan olmuştu ki, Malta bezi gibi bembeyaz bir şeyler kusmaktan başka bir şey yapamıyorlardı. Bir yandan da şöyle diyorlardı:

"Gerdan tuzlamayı Pantagruel'e borçluyuz."

Pantagruel bundan sonra adamlarıyla birlikte Paris'e geldi. Şehre girişinde herkes onu görmek için sokaklara dökülmüştü. Zaten Paris halkının doğuştan, yapıları ve eğitimleri gereği budala olduğunu bilirsiniz. Herkes şaşkınlıktan donakalmış, öylece bakıyordu. Babasının Notre-Dame'ın çanlarını kısrağının boynuna asmak için götürmesi gibi, çanı saraydan uzağa, başka bir kayıp diyara götürmesini izlerken kaygısız oldukları söylenemezdi.[56]

Pantagruel bir süre burada kaldıktan ve yedi özgür sanat[57] üzerine oldukça iyi bir eğitim aldıktan sonra, bu şehirde yaşamanın güzel olduğunu ama burada ölünmeyeceğini söylemeye başladı, çünkü Saint-Innocent'in dilencileri ölülerin kemikleriyle kışlarını ısıtıyordu.[58] Saint-Victor'un kütüphanesini,[59]

56 Rabelais bu öyküyü *Gargantua*'da anlatmıştır. (ç.n.)

57 Akademide işlenen dersler: Gramer, retorik, diyalektik ve dört bilim, yani aritmetik, geometri, astronomi ve müzik idi. (ç.n.)

58 Burada sürekli olarak duran kemik yığınları güneşte kururken, dilenciler bunlara dayanıp oturuyordu. (ç.n.)

59 O dönemde Saint-Victor Manastırı Kütüphanesi çok zengindir. Rabelais burada çoğunluğu gerçek olmayan kitap isimleriyle bir parodi hazırlamıştır. (ç.n.)

özellikle de içindeki bazı kitaplar nedeniyle büyüleyici bulmuştu. İşte önemli kitapların listesi:

Son Destek.
Adaletin Sopası.
Yargı Yolu.
Günahlar Silsilesi.
Teoloji Yumağı.
Turlupin tarafından yazılmış *Vaizlerin Asası.*
Kahramanların Filvari Organı.
Piskoposların Banotları.
Des Orbeaux'nun açıklamalarıyla, *Babunlar ve Maymunlar Üzerine.*
Küçük Hanımefendilerin Dekolteleriyle İlgili İzlenecek Paris Üniversitesi Kararnamesi.
Azize Gertrude'un Doğum Yapmakta Olan Bir Poissy Rahibesine Görünmesi.
Üstad Corvinum'dan (Ortuinum), *Toplum İçinde Kibarca Yellenme Sanatı.*
Şarlatanlar Günah Çıkarıyor.
Tozluklar, diğer adıyla *Sabır Çizmeleri.*
Yedi Sanatın Mahşeri Üzerine.
Jacobinum'dan *Meşru Bir Ölçüsüz Yeme İçme Hakkı Üzerine.*
Dolandırılan Adam Mahkeme'de.
Noterlerin Alışveriş Sepeti.
Evlilik Borsası.
Derin Düşünce Denemesi.
Hukuk Üzerine Akrobasi.
Şarap Aşkı Dürtüsü.
Peynir Bıçağı.
Profesörlerin Paspasları Üzerine.

Tartaretus: *Nasıl Sıçmalı?*

Roma'da Görünmek.

Bricot: *Papazlar Nasıl Ayırt Edilir.*

Disiplinin Temelleri Üzerine.

Mütevazı İnsanın Eski Pabucu.

Bilgenin İşkembesi.

Tutku Kazanı.

Günah Çıkartan Papazların Takıntıları.

Papaz Tartı.

Gevezelik Köyü Papazı, Muhterem Papaz Lubini: *Domuzyağı Dilimleri Nasıl Kıtırlaştırılır* (üç cilt).

Sert Doktor Pasquilli: *Kilise Tarafından İlan Eden Papalık Yasağı Döneminde Yabanenginarları Altında Pişirilen Küçük Kuzular Nasıl Yutulur.*

Les Chevaliers d'Industrie tarafından oynanan, altı kişilik, *Sainte-Croix-et-Pile'in Yalanı.*

Romalı Gezginlerin Gözlükleri.

Majoris : *Nasıl Domuz Sucuğu Yapılır.*

Yüksek Papazların Tecavüzü.

Beda: *İşkembelerin Mükemmelliği Üzerine.*

Avukatların Baharat Reformu Konusundaki Dilekçesi.

Dava Vekillerinin Mührü.

Domuzyağlı Bezelye (açıklamalı baskı).

Profiteroller Nasıl Bağışlatılabilir.

Pilloti Racquedenari, tüm hukuk alanlarında uzman: *Accursianae'nin Yorumlarının Saçmalığına Nasıl Çare Bulmalı* (gözden geçirilmiş son baskı).

Francarcharchiaeri'den, *Strateji Üzerine.*

Figuris Tevoti: *Askerlik Sanatı,* Poltron'un illüstrasyonlarıyla.

Atların ve Kısrakların Derisini Nasıl ve Neden Soymalı, Üstat Qucbccu'dan.

Papaz Müsvettelerinin Hödüklüğü.

Üstat Rostokostodanabacak: *Post Prandium Hardal Neden Servis Edilir* (Bay Vaurillon'un notlarıyla on dört cilt).

Öncülerin Şaşkınlığı.

Constance Konsülü'nde en nazik konulardan biri üzerine on haftalık tartışma: *Dayanaksız Safsatalar Ciddiye Alınabilir mi?*

Avukatların Yemi.

Scoti : *Tahrifatlar.*

Kardinallerin Hırsızlığı Gibi.

Mahmuzların Atılmasına Doğru, Üstat Albericum de Rosata (on bir dekat).

Aynı kişiden: *Bir Askeri İstila İçin* (üç cilt).

Antoine de Leive'in Ateş Toprakları'na Girişi.

Marforii, Romalı köle ve simsar: *Kardinallerin Katırları Nasıl Kaşağılanır ve Temizlenir.*

Aynı kişiden: *Papanın Katırı Aylaklık Etmekten Başka Bir Şey Yapmıyor Diyenlere Karşı Aklama.*

"Silvius Casseburne"le Başlayan Öngörüler, Üstat Boşrüya'dan.

Mösyö Boudarini: Papalığın üç yıl için tanıdığı, tekrar verilemeyecek bir imtiyazla, *Kutsal Emirlerin Faydası Üzerine Dokuz Yazı.*

Bakirelerin Nazlanmaları.

Dulların Çıplak Kıçı.

Keşişlerin Küçük Kapüşonu.

Selestin Rahiplerinin Homurdanmaları.

Gourmandia Papazlarının Ayakbastı Parası.

Hırsızların Titreşmeleri.

Teologların Farekapanı.

Zanaatkârın Kalıbı.

Olcam'ın Tek Bıçaklı Yamağı.

Üstat Sosyala: *Kanonik Saatlerin Küçük Değirmeni* (dört cilt).

Anonim: *Yıkımlar, Kardeşlik Dernekleri.*

Açgözlü Papazların Uçurumu.

İspanyolların İzleri, Peder Inigo tarafından düzenlenmiş.

Seferler Arasında Huzursuzluk.

İtalya'daki Olayların Gidişatı, Üstat Kızgındemir.

Raymond Lullius: *Oyalanma Prensibi Üzerine.*

Cafardie'de Seks Turizmi, Üstat Jacob Hochstraten, heretikometri uzmanı.

Üstat Sıcaktaşak: *Teoloji Doktorası Adaylarının ve Doktorlarının İçki Âlemleri Üzerine* (çok keyifli sekiz cilt).

Noter Kâtipleri, Arzuhalciler, Vakanüvislerin Zincirleme Sesleri, Régis tarafından derlenmiştir.

Gutlular ve Frengililer İçin Daimi Takvim.

Ocaklar Nasıl Temizlenir, Üstat Eccium.

Tüccarların Hilesi.

Manastır Yaşamının Rahatlıkları.

Yobazların Yahnisi.

Gulyabanilerin Öyküsü.

Zenginlerin Dilenmeleri.

Din Adamı Hâkimlerin Kaba Kurnazlıkları.

Veznedarların Bağırsakları.

Sofistleri Aptallaştıranlar.

Peki Ornicar nerede? Daraltıcılar Grubu'nun Araştırması.

Kötü Şiirler İçin Islah Sözlüğü.

Simyacıların Suflesi.

Dilenci Rahiplerin Tartışması, Peder Cadenas'ın derlemesi.

Dini Engeller.

Çan Meraklısının Raketi.

İhtiyarlığın Dayanağı.

Soyluluk Burunluğu.

Maymunun Duası.
Sofuluk Kelepçesi.
Dört Mevsim Güveci.
Ortak Yaşam Havanı.
Keşişlerin Süpürgesi.
Tövbekârların Kukuletası.
Yalancı Sofu Papazların Şakşağı.
Üstat Yavaş: *Züppelerin Hayatı ve Âdetleri Üzerine Anket.*
Sorbonne Şaperonu'nun Ahlak Üzerine Alegorileri, Üstat Lupoldum'dan.
Gezginlerin Atıştırmalığı.
Çakırkeyif Piskoposların İçkileri.
Reuchlin'e Karşı Çıkan Cologne'lu Doktorların Çileleri.
Hanımefendilerin Koca Sandığı.
Boklukların Delik Pantolonları.
Peder Bilyalırulet'den *Arabaların Döngüsü.*
Kutsal Yürek'in Postalları.
Ruhların ve Cinlerin Maskeli Balosu.
Gerson: *Kilise Neden Papayı Koltuğundan İndirme Hakkına Sahiptir.*
Unvan Sahiplerinin ve Diplomalıların Toplanması.
John Dolutabak: *Korkunç Aforoz Üzerine İnceleme* (başı olmayan kopya).
Şeytanların Dehası, Dişi ve Erkek Şeytanları Nasıl Çağırmalı, Üstat Guingolphum'dan.
Dua Tekerleklerinin Sapı.
Sapkınların Ateş Dansı.
Cajetan'ın Koltuk Değnekleri.
Değirmenyürek, Melekler Doktoru: *Yalancı Sofu Beyefendi ve Hanımefendilerin Kökeni ve Âdetleri Üzerine* (yedi cilt).
Yağlanmayla Dolu Altmış Dokuz Kısa Yazı.
Dilenciler Mezhebinden Beş Şişgöbek.

İkiyüzlülerin Derileri ve Ciltleri, Melekler Dünyası içine dahil edilmiş *Kızıl Patik*'ten alıntılar.

Bilinç Durumları Alanı.

Başkanların Şiş Göbekleri.

Papazların Eşek Değneği.

Couturier: Hilekâr*'ın Yazarını Anlatan Bir Bireye Yanıt; Hilekârların Kilise Tarafından Mahkûm Edilmediğinin Kanıtı Olarak.*

Bok Kabinleri.

Astrolojinin Baca Temizlikçileri, Lavman Eylem Alanı, S.C.

Eczacı Araç Gereçleri.

Cerrahi El Kitabı, *Baise-cul.*

Justinianus : *Cüzamlıların Yok Edilmesi.*

Ruhun Antidotları.

Merlin Coccaius: *Şeytanlar Diyarı Üzerine.*

Bu kitaplardan bazıları çoktan basılmıştır; diğerleri, soylu Tubingen şehrinde baskıdadır.

8. Bölüm

Pantagruel Paris'te, Babası Gargantua'nın Aşağıda Bir Örneği Bulunan Mektubunu Nasıl Karşıladı

Pantagruel, anladığınız üzere çok iyi bir eğitim alıyordu ve bununla doğru orantılı olarak da ilerleme kaydediyordu; çünkü galon dolusu zekâsı ve on iki zeytinyağı fıçısı hacminde hafızası vardı. Paris'te yaşadığı sırada, bir gün babasından aşağıdaki mektubu aldı:

Çok sevgili oğlum,

Dünyanın tek hâkimi, kudretli yaradan Tanrımızın dünyanın ilk zamanlarından beri insanın doğasını donattığı ve insana bahşettiği armağanlar, lütuflar ve imtiyazlar arasında, bana ayırt edici görünen üstünlük, insanın, ölümlü bile olsa, bir tür ölümsüzlüğe kavuşabilmesi ve geçici olan bu hayatı boyunca, adını ve soyunu sürdürmenin bir yolunu bulabilme yeteneğine sahip olmasıdır.[60] *Bu da, meşru bir birleşmeyle devam eden soyumuzla sağlanır. Böylece, Yaradan Tanrı'nın buyruğuna itaat etmedikleri için ölecekleri ve ölümün Tanrı'nın yaratma yoluyla insana vermiş olduğu muhteşem formun hiçliğe indirgeneceği söylenen*

60 Bu düşünce, Erasmus'un çocuk eğitimi üzerine bir eserinden alınmıştır. Gargantua'nın bu mektubundaki ruh hali, o eseri hatırlatmaktadır. (ç.n.)

atalarımız olan ilk insanların günahıyla, bizden alınan şey bir biçimde iade edilmiş olur.

Fakat bu üremeyle çoğalma imkânı, ebeveynler tarafından kaybedildikçe çocuklarda ve çocuklar ölünce torunlarda devam edecek ve Yüce İsa'nın babasına, Tanrı'ya tehlikelerden ve günah lekesinden temizlenmiş, huzur içindeki krallığını geri vereceği son yargı saatine kadar sürüp gidecektir. Çünkü o anda her türlü üretimle birlikte her türlü yozlaşma da sona erecek ve bu kadar arzu edilmiş barış tamamlanmış ve mükemmele ermiş olduğundan, elementler daimi dönüşümlerinden kurtulacak ve her şey kalıcı evresinde sabitlenecektir.[61]

Dolayısıyla beni koruyan Tanrıma ihtiyarlık günlerimin senin gençliğinle yeniden şenlenmesini görme olanağı verdiği için şükretmem haksız ve yersiz değildir. Her şeyin efendisi ve hâkimi Tanrım, ruhumun bu fani bedenimi terk etmesini uygun gördüğü anda, tam olarak öldüğümü düşünmeyeceğim; daha çok bir yerden diğerine ve tabii sana ve senden sonrakilere geçerek devam ediyor olacağım. Bu inancıma göre de, bu bereketli akış içinde görünmez bir form alarak, tıpkı önceki gibi, canlı, görebilir ve sevdiğim insanlar ile dostlarımı ziyaret edebilir halde kalacağım. Bu görüşmelerde kendimi Tanrısal lütuf sayesinde gösterebileceğim. Yok, itiraf etmeliyim ki günahsız değilim (çünkü hepimiz günah işleriz ve sürekli Tanrı'dan günahlarımızı affetmesini isteriz) ama kimsenin ahını da almadım.

---

61 Aziz Thomas'a göre, dünyanın sonu geldiğinde her şey yerini bulacak, hareket ve metamorfoz, dolayısıyla da doğum ve dekadans sona erecektir: Kozmozun bu dinlenme anında ebedi barış sağlanacak, İsa'nın ikinci kez dünyaya gelişi yaşanacaktır. İnsan artık yozlaşmayacağından, Tanrı'nın da insan soyunu daha iyiye götürmek için yeni insanlar yaratmasına gerek kalmayacaktır. (ç.n.)

İşte bu nedenle, benim bedenimin görüntüsü bu biçimde sende devam ederken, ruhsal özelliklerim sende tam anlamıyla vücut bulmasa bile, ismimizin ölümsüzlüğünün bekçisi ve hazinedarı olduğundan başka bir şey düşünmek mümkün olmayacak. Ufak bir parçamın, yani bedenimin bir parçasının sende devam ettiğini, ama adımızın devam etmesini ve insanlar arasında itibar görmesini sağlayan ruhumun soysuzlaşıp yozlaştığını görürsem mutluluğum daha vasat olacaktır. Bunu daha önce defalarca kanıtladığın erdeminden şüphe duyduğum için söylemiyorum, iyiden daha iyiye doğru ilerlemek adına daha da güç bul diye, sana cesaret vermek için söylüyorum. Bunu sana şimdi yazmamın nedeniyse, senin bu erdemli yaşam tarzını sürdürmeni sağlamaktan öte, bu biçimde yaşamış olmaktan ve yaşamaktan zevk almanı ve yüreğinde bu düşünceyi geleceğin için daha da pekiştirmeni sağlamaktır.

Bu girişimi mükemmelleştirmek ve tamamına erdirmek için, hiçbir şeyi esirgemediğimi gayet iyi hatırlarsın. Bu konuda sana söyleyebileceğim tek şey, benim hayattaki tek servetimin, hayatımda bir kez olsun senin; erdeminle, yüreğinden taşan soylulukla, sağduyuyla eksiksiz, mükemmel bir insan haline geldiğine şahit olmak, herkes tarafından özgür ve asil bir adam olarak nitelenmeye hak kazandığını görmek ve aldığın eğitimle, ölümünden sonra bile beni, babanı layığıyla temsil eden, hem yaptıklarıyla hem istekleriyle benim arzularımı mükemmelen yansıtan bir ayna olmaya devam edeceğini idrak etmektir.

Fakat ben de, tüm vakayinamelerde yeri olan merhum babam Grandgousier'e benziyorum. Hayatı boyunca eğitimimin ve yeteneklerimin onun isteklerine tam uyumlu olması için çabaladı. Hatta daha da ötesine gitti. Senin de gayet iyi anlayabileceğin üzere, o günün koşulları eğitim al-

mak için şimdiki kadar elverişli değildi. Dolayısıyla benim senin kadar çok eğitmenim olmadı.

O zamanlar, tüm iyi edebiyatı yağmalayan Gotların neden olduğu felaketler ve büyük yıkımların hissedildiği karanlık zamanlardı.[62] *Fakat Tanrının inayetiyle, dünya gözüyle gördüm edebiyatın yeniden itibar ve haysiyet kazandığını ve üstelik zamanında asrının en bilge kişisi olarak ün yapan (haksız bir ün değildi) benim bile, bu olgun yaşımda, genç çömezlerin hazırlık sınıfına zor kabul edileceğim düzeye gelecek kadar iyileşme gösterdiğini. Bunu boş bir böbürlenme olarak söylemiyorum –Cicero'nun* Yaşlılıktan *adlı kitabına ve Plutarkhos'un*[63] Comment on peut se louer sans encourir de blame[64] *başlıklı kitaplarına inanırsan, sana mektup yazarken övünmeye hakkım olduğu da düşünülebilir–, sana daha yüksekleri hedefleme isteği aşılamak istiyorum.*

Artık tüm disiplinler düzenlendi, dil eğitimi kurumsallaştırıldı: İnsanın bilmezse bilgelikten dem vurmasının utanç sayılacağı Yunanca, İbranice, Sümerce ve Latince yaygınlaştı; bunca önemli kitaba ulaşmamızı sağlayan matbaacılık kullanılmaya başlandı; benim ömrü hayatımda ilahi bir esinle icat edilen matbaa, şeytani bir tahminle yaratılan topçuluğun aksi oldu. Tüm dünya bilge insanlarla, fazlasıyla bilgili eğitmenlerle, çok önemli kütüphanelerle dolu; öyle ki, Platon'un ya da Cicero'nun ve hatta Papinianus'un[65] *zamanında bile şimdiki kadar kolay eğitim almak mümkün değildi ve artık, Minerva'nın*[66] *atöl-*

62 Hümanistler için Gotlar dekadan skolastik barbarlığı temsil ediyordu. (ç.n.)

63 Mestrius Plutarkhos (MS 46-127). Yunan tarihçi, biyografi ve deneme yazarı. (ç.n.)

64 (Lat.) Günaha girmeden nasıl övünülür? (ç.n.)

65 Aemilius Papinianus (MS 142-212). Antik Romalı hukukçu. (ç.n.)

66 Yunan mitolojisinde akıl, sanat, strateji, barış tanrıçasıdır. (ç.n.)

yesinde iyice pişmeden halk arasına çıkmak, toplum içine karışmamak gerekiyor. Bugün doktorlardan ve benim zamanımın eğitmenlerinden çok daha bilgili haydutlar, cellatlar, askerler, seyislerle karşılaşıyorum. Ne diyeyim? Artık daha iyi olan eğitime bu parıltıyı ve beklenmedik desteği kadınlar ve kızlar kattı. Öyle bir duruma gelindi ki, şu yaşımda Yunanca öğrenmek zorunda kalıyorum. Aslında Cato[67] *gibi aşağılamamıştım ama genç yaşımda keşfedecek boş zamanım da olmamıştı. Yaradanım Tanrı'nın beni yanına çağıracağı ve bu dünyayı terk etmemi emredeceği zamanı beklerken, Plutarkhos'un Epistulae* Morales'*ini,*[68] *Platon'un o güzel* Diyaloglar'*ını, Pausanias'ın*[69] Monuemens'*ini*[70] *ve Athenaeus'un* Antiquitez'*ini*[71] *okumaktan keyif alıyorum.*

İşte bu nedenle oğlum, gençliğini bilgi ve erdem konusunda iyice ilerlemeye adamanı istiyorum. Paris'tesin. Eğitmenin Epistemon'a sahipsin. Doğrudan kendi sesinden eğitim aldığın bir adamla övgüye değer örnek bir şehir, seni eğitecek güce sahiptir.

Dilleri mükemmelen öğrendiğini işitiyorum ve mutlaka öğrenmeni istiyorum: Öncelikle Quintilian'ın[72] *da dilediği gibi Yunanca, ikinci olarak Latince, ondan sonra da edebiyatın azizleri için İbranice, Sümerce ve yine aynı nedenle Arapça öğrenmeni ve üslubunu Yunanca için Platon, Latince için Cicero üzerine kurmanı istiyorum. Şu anda zihninde yeri olmayan herhangi bir bilimsel çalışma olma-*

67 Romalı devlet adamı. (ç.n.)

68 Ahlaki Mektuplar (ç.n.)

69 MS 2. yüzyılın sonlarında yaşamış ünlü Yunanlı gezgin. (ç.n.)

70 Abideler. (ç.n.)

71 Antik eserler. Tüm bu eserler hümanistler tarafından çok okunmuştur. (ç.n.)

72 Marcus Fabius Quintilianus (MS 30?-100?). Yunan yazar. (ç.n.)

dığından, bu işle uğraşan yazarların evrensel ansiklopedi çalışmalarına yardım edeceksin.

Liberal sanatları, geometri, aritmetik ve müzik bilgisi zevkini daha küçücükken, beş altı yaşlarındayken kazandırdım sana. Çevrimi tamamla; astronominin tüm kurallarını öğren ama astroloji ve hiçlik sanatını bana bırak, değersiz ve içi boş şeyleri de tabii.

Kıta Avrupa'sının hukuki düzenine ilişkin tüm güzel metinleri ezbere bilmeni ve bunları felsefeyle paralel olarak ele almanı istiyorum.

Doğa tarihini öğrendiğinde, kendini bu konuya büyük bir gayretle adamanı istiyorum. Balıklarını tanımadığın ne bir deniz ne bir nehir ne en ufak bir su kaynağı kalsın. Ne doğuda ne de güneyde, gökyüzündeki kuşlarını, büyük küçük tüm ağaçlarını, ormanlarındaki çalılarını, yerdeki otlarını, uçurumların bağrında saklı metallerini, her bir ayrı taşını tanımadığın tek bir diyar kalsın.

Ardından, Talmutçular ve Kabalacıları aşağılamak için tüm Yunan, Arap ve Latin tıp kitaplarını özenle bütünleştir ve yaptığın tahlillerle, insanda varolan o öteki dünyanın mükemmel bilgisine kavuş. Ve her gün birkaç saatini bilge metinlere ayır: Önce Yunancadan Yeni Ahit'i ve Havarilerin mektuplarını ve sonra da İbranice'den Eski Ahit'i oku.

Sözün kısası, sende bilim alanında dipsiz bir uçurum görüyorum, çünkü şimdi büyüdüğüne ve bir erkek olduğuna göre, sakin geçen günleri ve ders çalışıp dinlenmeyi bir kenara bırakıp, yuvamızı korumak ve kötülerin saldırılarıyla zor duruma düşen dostlarımızın yardımına koşmak için ata binmeyi ve silah kullanmayı öğrenmen gerekecek.

Ve yakında kat ettiğin ilerlemeyi kanıtlamanı istiyorum. Bunu en iyi biçimde bize karşı ve bizim aleyhimize olan her

konuda, her türlü kamusal tartışmada yapabileceğin gibi, hem Paris'te hem başka yerlerde okumuş insanlarla görüşerek de yapabilirsin.

Bilge Süleyman'a göre, bilgelik kötü niyetlilerin ruhuna girmez ve vicdandan ayrı düşmüş bir bilim ruhun felaketinden başka bir şey değildir. Tanrı'ya hizmet etmek, onu sevmek, ondan korkmak ve tüm düşüncelerinle tüm umudunu onunla doldurmak ve merhametle beslenen bir imanla, hiçbir zaman günah yoluna sapmamak için, onunla bir olmak zorundasın. Dünyevi kötülüklerden sakın. Boş heveslere açma gönlünü, çünkü bu hayat geçicidir ama Tanrı'nın sözü ebediyen varlığını sürdürür. Tüm yakınların için yardımsever ol ve kendin kadar sev onları. Öğretmenlerine saygı göster, benzemek istemediğin insanlarla görüşmekten kaçın ve Tanrı'nın sana bahşettiklerinin boşuna olduğunu düşünme. Ve insanın sahip olabileceği tüm bilgiyi fazlasıyla edindiğini fark ettiğinde geri dön bana ki ölmeden önce seni görüp hakkını helal edebileyim. Oğlum, Tanrı'nın huzuru ve inayeti senin üzerine olsun. Amin.

Ütopya, mart ayının on yedinci günü,
Baban, Gargantua.

Pantagruel bu mektubu alıp okuduktan sonra, biraz daha cesaretle doldu ve hiç olmadığı kadar istekle yanıp tutuştu. Öyle ki, onu çalışırken ve bilgilenirken görenler, aklının kitapların içinde, alevlerin yangın içindeki hali gibi koşuşturduğunu, öylesine yorulmak bilmez ve öylesine keskin olduğunu söyleyecekti.

Pantagruel, Panurge'le tanıştır.

9. Bölüm

Pantagruel Hayatı Boyunca Seveceği Panurge'le Nasıl Karşılaştı

Pantagruel bir gün şehir dışında, Saint-Antoine Manastırı civarında dolanıp, adamları ve birkaç öğrenciyle birlikte sohbetler edip felsefe yaparken, boylu poslu, genel görünüş olarak çok zarif ama her yanı içler acısı yaralarla kaplı bir adamla karşılaştı. Adam, bir köpek sürüsünün saldırısından henüz kurtulmuşçasına perişan görünüyordu; hatta Perche diyarının elmalarını toplamaktan geldiği bile sanılabilirdi.[73]

Pantagruel adamı çok uzaktan görür görmez yanındakilere şöyle dedi:

"Charenton Köprüsü yolundan gelen şu adamı görüyor musunuz? Bence tek fakirliği serveti olmalı çünkü dış görünümüne bakılırsa, doğa onu zengin ve soylu bir soydan getirmiş dünyaya ama meraklı kişilerin başına gelen maceralar onu bu tür bir yoksunluk ve yoksulluğun pençesine atmış."

Sonunda adam grupla aynı hizaya ulaştığında, Pantagruel sordu:

"Arkadaşım, burada biraz duraklayıp sorularıma cevap vermenizi rica edeceğim; pişman olmayacaksınız çünkü içinde bulunduğunuzu gördüğüm bu üzücü durum nedeniyle size elimden geldiğince yardım etmek için büyük bir istek içindeyim, zira içimi çok acıttınız. İşte bu nedenle dostum, söyleyin:

73 Dallara tırmanırken elbiseler yırtılıyordu. (ç.n.)

Kimsiniz siz? Nereden gelirsiniz? Nereye gidersiniz? Ne ararsınız? Adınız nedir?"

Adam Alman dilinde cevap verdi:

"*Junker, Gott geb euch Glück und Heil. Zuvor, lieber Junker, ich lass euch wissen, dass da ihr mich von fragt, ist ein arm und erbärmlich Ding, und wer will davon zu sagen, welches euch verdrüsslich zu hören, und mir zu erzählen wer, wiewol die Poeten und Orators vorzeiten haben gesagt in iren Sprüchen und Sentenzen, dass das Gedächtnis des Elends und Armut vorlängst erlitten ist ein grosser Lust.*"

Bu sözler üzerine Pantagruel cevap verdi:

"Dostum, bu ipe sapa gelmez sözleri anlamıyorum; sizi anlamamızı istiyorsanız başka bir dilden konuşun."

Dolayısıyla adam cevap verdi:

"*Al barildim gotfano dech min brin alabo dordin falbroth ringuam albaras. Nin porthzadilkin almucathim milko prin al elmin enthoth dal heben ensouim ; kuthim al dum alkatim nim broth dechoth porth min michais im endoth, pruch dal maisoulum hol moth dansrilrim lupaldas im voldemoth. Nin hur diavosth mnarbotim dalgousch palfrapin duch im scothpruch galeth dal chinòn, min foulchrich al comin butathen doth dal prim.*"

"Siz bir şey anlıyor musunuz?" diye sordu Pantagruel çevresindekilere.

Bunun üzerine Epistemon şöyle dedi:

"Bu galiba Antripodes adalarının dili, şeytan bile bir şey anlamaz."

O zaman Pantagruel şöyle dedi:

"Babacığım, duvarlar anlar mı seni bilmem ama bizim aramızda kimse bir lanet kelime anlamıyor."

Dolayısıyla adam şöyle dedi:

"*Signor mio, voi vedete per exemplo che la Cornamusa non suona mai, s'ella non ha il ventre pieno; cosi io parimente non vi saprei contare le mie fortune, se prima il tribulato ventre non ha*

la solita refezione, al quale è avviso che le mani e li denti hanno perso il loro ordine naturale e del tutto sono annichillati."

Bu sözler üzerine Epistémon cevap verdi:

"Bu da farklı değil."

Panurge devam etti:

"*Lard, gest tholb be sua virtiuss be intelligence ass yi body schal biss be naturall relvtht, tholb suld of me pety have, for nature hass ulss egualy maide; bot fortune sum exaltit hess and oyis deprevit. Nom ye less viois mou virtiuss deprevit, and virtiuss men discrivis, for, anen ye lad end, iss non gud.*"

"Daha da beter," diye cevap verdi Pantagruel.

Sonra Panurge şöyle dedi:

"*Jona andie, guaussa goussyetan behar da erremedio, beharde, versela ysser lan da. Anbates, otoyyes nausu, ey nessassu gourray proposian ordine den. Non yssena bayta fascheria egabe, genherassy badia sadassu nourra assia. Aran hondovan gaualde eydassu nay dassuna. Estou oussyc eguinan soury hin, er darstura eguy harm, Génicoa plasar vadu.*"

"Oradan mısınız, Genicoa'dan mesela?" diye cevap verdi Eudémon.

Bu sözler üzerine Carpalim şöyle dedi:

"Aziz Treignan adına, ya İskoç dilinden konuşuyorsunuz ya da ben sizi pek anlamadım."

Bunun üzerine Panurge cevap verdi:

"*Prug frest strinst sorgdmand strochdt drhds pag brleland Gravot Chavygny Pomardière rusth pkallhdracg Devinière près Nays; Bouille kalmuch monach drupp delmeupplistrincq dlrnd dodelb up drent loch minc stzrinquald de vins ders cordelis hur jocststzampenards.*"

Bu sözler üzerine Epistémon şöyle dedi:

"Hıristiyanların dilinden mi konuşuyorsunuz dostum, yoksa azınlıkların mı? Hayır, Lanternois dili bu."

Yine Panurge cevap verdi:

"*Here, ie en sprerke anders gheen taele, dan kersten, taele: my dunct nochtans, al en seg ie u niet een wordt, mynen noot verklaart ghenonch wat ie beglere; gheest my unyt bermhertic-heyt yet waer un ie ghevoet mach zunch.*"

Bu sözcükler üzerine Pantagruel, "Bu da aynı," dedi.

Yine Panurge konuştu:

"*Se or, de tanto hablar yo soy cansado. Por que supplico a Vuestra Reverentia que mire a los preceptos evangelicos, para que ellos movan Vuestra Reverentia a lo qu'es de consciencia; y, si ellos non bastaren para mover Vuestra Reverentia a piedad, yo supplico que mire a la piedad natural, la cual yo creo que le movrá como es de razón, y con esto non digo màs.*"

Bu sözcükler üzerine Pantagruel cevap verdi:

"Aman Tanrım, birçok dili çok iyi konuşmayı bildiğinizden kesinlikle şüphem yok dostum; ama ne söylemek istiyorsanız anlayabileceğimiz bir dilden söyleyin."

Böylece adam şöyle dedi:

"*Myn Herre, endog ieg med inghen tunge talede, Iygesom boeen, ocg uskuulig creatner! Myne Kleebon och myne legoms magerhed uudviser allygue klalig huvad tynd meg meest behoff girereb, som aer sandeligh mad och drycke: hwarfor forbarme teg omsyder offvermeg: och befael ael guffuc meg nogeth; aff huylket ieg kand styre myne groeendes maghe lygeruss son mand Cerbero en soppe forsetthr. Soa schal tue loeffue lenge ochlyck saligth.*"

"Bence," dedi Eusthènes, "Gotlar böyle konuşurdu ve Tanrı isteseydi, biz de böyle kıçımızdan konuşurduk."

Dolayısıyla adam şöyle dedi:

"*Adoni, scolom lecha. Im ischar harob hal habdeca, bemeherah thithen li kikar lehem, chancathub: Laah al Adonai chonen ral.*"

Bu sözler üzerine Epistémon cevap verdi:

"Bak bunu gayet iyi anladım çünkü tüm kurallara uygun telaffuz edilmiş bir İbranice."

Yine adam devam etti:

"*Despota ti nyn panagathe doiti sy mi uc artodotis? horasgar limo analiscomenon eme athlios. Ce en to metaxy eme uc eleis udamos, zetis de par emu ha u chre, ce homos philologi pantes homologusi tote logus te ce rhemata peritta hyrparchin, opote pragma asto pasi delon esti. Enthagar anancei monon logi isin, hina pragmata (hon peri amphisbetumen) me phosphoros epiphenete.*"

"Ne?" dedi Pantagruel'in uşağı Carpalim. "Yunanca bu, anladım ben. Peki nasıl? Yunanistan'da mı kaldın?"

Bunun üzerine adam cevap verdi:

"*Agonou dont oussys vou denaguez algarou, nou den farou zamist vous mariston ulbrou, fousquez vous brol tam bredaguez moupreton del goul houst, daguez daguez nou croupys fost bardounnoflist nou grou. Agou paston toi nalprissys hourtou los ecbatonous, prou dhouquys brol panygou den bascrou noudous caguons goulfren goul oust troppassou.*"

"Anladım sanırım," dedi Pantagruel, "çünkü bu ya benim ülkem Ütopya'nın dili ya da tonlamaları açısından ona çok benziyor."

Adam da konuya girmek istediği için şöyle dedi:

"*Jam toties vos per sacra perque deos deasque omnes obtestatus sum, ut, si qua vos pietas permovet, egestatem meam solaremini, nec hilum proficio clamans et ejulans. Sinite, quaeso, sinite, viri impii,*

Quo me fata vocant

abire, nec ultra vanis vestris interpellationibus obtundatis, memores veteris illius adagii quo venter famelicus auriculis carere dicitur."

"Lanet olsun dostum," dedi Pantagruel. "Fransızca konuşmayı bilmiyor musunuz?"

"Ah, tabii! Gayet iyi konuşurum senyör," diye cevap verdi adam. "Tanrı'ya şükür. Fransızca benim doğal ve anadilim

çünkü Fransa'da Touraine'de doğdum ve gençliğimde eğitimimi burada aldım."

"O halde," dedi Pantagruel, "adınızı ve nereden geldiğinizi söyleyin bize: Çünkü bence, daha şimdiden size karşı öyle bir dostluk hissediyorum ki, isteğimi yerine getirirseniz bir daha hiç ayrılmayacağımıza ve sizinle birlikte, Aeneas ve Achates'inki[74] gibi bir dost ikili oluşturacağımıza inanıyorum.

"Senyör," dedi adam, "vaftiz adım tam olarak Panurge'dür ve şu anda, zor bir zamanda Midilli'ye[75] yaptığım bir seyahat sırasında hapse düştüğüm Türkiye'den geliyorum. Odysseia'dakiler kadar olağanüstü sayılmayacak maceralarımı daha sonra seve seve anlatırım ama öncelikle beni yanınızda tutmak sizi memnun edecekse –bu teklifi gönülden kabul ediyor ve siz her türlü şeytanlığı yapsanız da asla terk etmeyeceğime yemin ediyorum–, bunlardan daha uygun bir zamanda söz edecek bol bol boş vaktimiz olacaktır. Oysa şimdi acilen bir şeyler yeme ihtiyacı içindeyim: Uzamış dişler, içe çökmüş bir karın, kurumuş gırtlak, keskin bir açlık, her şey tamam. Beni bir şeyler tıkınırken seyretmek sizin için de muhteşem olacaktır. Tanrı aşkına, emir verin artık."

Bunun üzerine Pantagruel adamı konukevine götürmelerini ve bol bol yiyecek ikram etmelerini emretti. Emri yerine getirildi. Panurge o akşam iyice bir karnını doyurdu ve tavuklar gibi erkenden yatmaya gitti. Ertesi güne kadar uyudu ve yataktan sofraya üç adım ve bir sıçrama dışında hareket etmemek üzere, öğle yemeğinden önce uyanmadı.

---

74 Vergilius'un *Aeneas* adlı kitabında, Aeneas ve Achates çok sadık birer dosttur. (ç.n.)

75 1502 yılında, Türklerin istila ettiği bir Yunan adasının başkenti olan Midilli, papanın kışkırtması sonucu Fransızlar tarafından ablukaya alınmıştır. Bu küçük Haçlı seferinin büyük bir felaketle sonuçlandığından yaygın olarak söz edilmektedir. (ç.n.)

10. Bölüm

Pantagruel, Olağanüstü Karanlık ve Zor Bir Tartışmada Nasıl Hakkaniyetli Bir Yargıya Vardı; Adaleti Nasıl Hayranlık Uyandırdı

Babasının mektubu ve nasihatleri Pantagruel'in aklından çıkmıyordu. Bir gün babasına bilgisini kanıtlamak istedi.

Bunun için, şehrin tüm kavşaklarına, her türlü bilimden, her türlü konuyu kapsayan, en karanlık noktalara kadar değinen dokuz bin yedi yüz altmış dört yargı üzerine tartışmalar düzenleneceğini bildiren ilanları astı.

İlk olarak, Fouarre Sokağı'nda,[76] sanat profesörleri ve öğrencileriyle serbest dinleyiciler karşısında tartışmaya girdi ve hepsini kıçının üzerine oturttu. Ardından Sorbonne'da, altı hafta boyunca, sabah dörtten akşam altıya kadar, yalnızca iki saatlik yemek ve istirahat molası vermek suretiyle teologlara meydan okudu.

Bu tartışmalarda toplumun ve adalet sisteminin en saygın kişileri hazır bulundu. Yüksek hâkimler, mahkeme başkanları, müsteşarlar, maliyeciler, sekreterler, avukatlar ve aynı zamanda şehrin ileri gelenleri, doktorlar ve hukuk profesörleri. Tartışmacıların pek çoğunun tartışmayı canını dişine takarak sürdür-

76 Paris'teki Fouarre Sokağı'nın, adını, güzel sanatlar öğrencilerinin çalışırken üzerine oturduğu saman balyalarından (*fourrage*) aldığı söylenmektedir. (ç.n.)

Karmaşık bir davada işin içinden çıkamayan hâkimler, profesörler ve bilimadamları Pantagruel'den yardım istiyor.

düğü de kayda geçti; ama egolarına ve sofizmlerine rağmen, Pantagruel onların da aklını karıştırmayı başardı ve birer züppeden başka bir şey olmadıklarını açıkça ortaya koydu.

Bu olağanüstü bilgisi öylesine ses getirdi ki, ev kadınlarına, çamaşırcılara, tüccarlara, aşçılara, bıçakçılara kadar herkes ondan söz etmeye başlamıştı. Sokaktan geçtiğini görenler, "İşte o!" diyordu. Pantagruel de bundan, Yunan hatiplerinin prensi Demosthenes'in[77] cılız bir ihtiyar kadın "İşte o!" dediğinde hissettiğine benzer bir zevk alıyordu.[78]

İşte tam da o dönemde, mahkeme iki büyük senyör arasında bir davaya bakıyordu. Bir tarafta davacı Mösyö Baisecul, diğer taraftaysa davalı Mösyö de Humevesne vardı. Anlaşmazlıkları öylesine karmaşık ve öylesine zor hukuki noktalar içeriyordu ki, verilen ifadeler mahkeme heyetine yüksek Almanca gibi geliyordu. Yine kralın emriyle, Fransa'nın en bilgili ve en kalburüstü dört hâkimi bir araya getirildi ve Büyük Meclis'le birlikte, yalnızca Fransa'nın değil, İngiltere ve İtalya'nın da üniversitelerinden Iason, Philippus, Petrus de Petronibus[79] gibi belli başlı profesörler ve bir yığın toz tutmuş yaşlı bilimadamı toplandı. Kırk iki hafta boyunca toplanan bu kurul, şu ya da bu şekilde bir forma sokabilmek ve doğru karara ulaşabilmek bir yana, davayı açıkça anlamayı bile başaramamıştı. Öylece budala gibi kalakalmaktan dolayı utanç içindeydiler.

Fakat içlerinden Du Douhet adında biri, en bilgeleri, en yeteneklileri ve en sağduyululları olarak, hepsinin beyninin felsefe kabızı olduğunu söyledi. "Beyler, uzun zamandır buradayız ama masraf etmekten başka bir şey yaptığımız yok. Bu konunun ne başını hatırlıyoruz ne sonunu bulabiliyoruz.

---

77 MÖ 4. yüzyılda yaşamış olan Atinalı ünlü siyaset adamı. (ç.n.)

78 Bu anekdot çok ünlüdür. Bkz. Erasmus, *Adages*, Birinci Cilt, "Parmakla gösterilmek". (ç.n.)

79 1519 yılında ölen ünlü hukuk adamı Mainus de Padoue. (ç.n.)

Ne kadar analiz edersek o kadar az anlamaya başlıyoruz. Bu da bizi utanca boğuyor, üstelik vicdanımıza yük oluyor. Bence, bu işten alnımızın akıyla çıkamayacağız çünkü bizim oturumlar boşa kürek çekmekten başka bir şey değil artık. Benim aklıma bir şey geldi: Hepimize birden meydan okuduğu o büyük halka açık tartışmalar sırasında, bilgisinin çağımızda yaşayan herkesi aştığı kabul görmüş Üstat Pantagruel adlı o yüce insandan söz edildiğini işittiniz mi hiç? Ben onu çağırıp bu meseleyi ona devretmekten yanayım çünkü o da üstesinden gelemezse kimse gelemeyecek demektir."

Tüm danışmanlar ve uzmanlar içtenlikle kabul etti bu teklifi.

Bunun üzerine hemen birini gönderip meslekle ilgili bu konuya eğilmesini, derinlemesine incelemesini ve hukuk biliminin özüne uygun olacağını düşündüğü bir görüş bildirmesini rica ettiler. Neredeyse dört koca mancınık eşeği yükü tutan dosyaları ve belgeleri gönderdiler. Fakat Pantagruel onlara şunu sordu:

"Beyler, bu davanın tarafları olan iki senyör hâlâ hayatta mı?"

Hayatta oldukları cevabını verdiler.

"Elime tutuşturduğunuz bunca kâğıt ve evrak yığınına ne gerek var o halde? Cepola'nın[80] şeytani kurnazlıklarına işaret eden ve hukukun yozlaşmışlığından başka bir şey sayılmayacak bu zevzeklikleri okumaktansa, aralarındaki anlaşmazlığı kendi ağızlarından dinlemek daha iyi olmaz mı? Çünkü siz ve bu davanın elinden geçtiği herkesin tarafların lehine ve aleyhine her türlü argümanı araştırdığınıza ve bir araya getirdiğinize eminim; ve kazara, aralarındaki anlaşmazlık açık ve net, değerlendirmesi kolay olsaydı bile, aptalca ve mantıksız ne-

80 15. yüzyılda yaşamış bu hukukçu, *Cautelae utilissimae*, yani yasaları lehe çevirmek için reçeteler yayınlamıştı. (ç.n.)

denlerle ve Accursius, Baldus, Barotolus, de Castro, d'Imola, Hippolytus, Panormo, Bertachin, İskender, Curtius ve Pandectae'lerin kanunlarını biraz olsun anlamamış ve kanunları idrak etmek için gereken ne varsa tamamı konusunda cahil olan tüm o kocamış madrabazların, o koca danaların budalaca görüşleriyle karartmış olurdunuz nasılsa.

"Zira (orası kesin) ne Yunanca bilir bunlar ne Latince, yalnızca gotik ve barbar dillerine hâkimdirler. Oysa Ulpian'ın *I. posteriori De orig.juris*[81] adlı eserinin de tanıklık ettiği gibi ilk kanunlar Yunanlardan alınmıştır, dolayısıyla da Yunanca sözcükler ve formüllerle doludur. Daha sonraları Latince kaleme alınanlarsa o güzel dilin en zarif ve en süslü halini yansıtmıştır (Sallust, Varro, Cicero, Seneca, Titus-Livius ve Quintilian'ın[82] dili olduğu da göz ardı edilmesin isterim). Dolayısıyla, hayatlarında Latince yazılmış tek kitap görmemiş bu ihtiyar eblehler kanun metinlerini nasıl anlasın? Anlayamayacakları, zaten bir hukukçudan çok, bir baca temizleyici ya da aşçı, hatta aşçı yamağının üslubuna sahip oluşlarından da belli değil mi?

"Üstelik, kanunların kökenlerini ahlaki ve doğal felsefeden aldığı göz önünde bulundularsa, inatçı katırımdan bile daha az felsefe bilen bu lanet deliler nasıl olacak da anlayacak bunları? Hümanist kültüre, eskiçağ ve tarih bilgilerine gelince, bunlara da ancak pabucumun püskülü kadar aşinadır onlar. Oysa bir gün yazılı olarak da göstereceğim üzere, bunlar olmadan anlamak mümkün değildir kanunları.

"Neyse, bu davayı anlamamı istiyorsanız, ilk olarak tüm bu evrak yığınını yakıp kül edin, ardından da bu iki beyefendiyi bizzat huzuruma getirin. Ancak onları dinledikten sonra, eksiksiz ve çarpıtmasız bir görüş sunabilirim size."

---

81 Hukukun Kökenleri Üzerine. Rabelais bu eseri 2. yüzyılda yaşamış hukukçu Ulpian'a atfetmiştir. (ç.n.)

82 Dil konusunda özellikle başarılı Latin yazarlardan örnekler. (ç.n.)

Bu teklifi kabul etmeyenler vardı çünkü bildiğiniz gibi, tüm toplumlar sağduyulu insanlardan daha çok kuş beyinli insanlar barındırıyordu. Titus Livius'un[83] Kartacalılardan söz ederken söylediği gibi, çoğunluk her zaman iyiyi sürükleyip götürürdü. Fakat sözü geçen Du Douhet onlara cesaretle karşı koydu ve Pantagruel'in doğru söylediğini, tüm bu evrakların, soruşturmaların, ifadelerin, karşılıklı suçlamaların, savunmaların ve benzeri diğer şeytanlıkların davaların uzamasından ve hukukun yozlaştırılmasından başka bir şey olmadığını ve İncil ile felsefenin o güzel adaletinin dışında kararlar alırlarsa, şeytanın hepsini yanına katıp sürükleyeceğini ileri sürdü.[84]

Nihayetinde tüm evraklar yakıldı ve iki beyefendi huzura çağrıldı. Pantagruel onlara şöyle dedi:

"Bu büyük anlaşmazlığın tarafları sizler misiniz?"

"Evet beyefendi," diye cevap verdiler.

"Davacı hanginiz?"

"Benim beyefendi," dedi Senyör Baisecul.

"Peki dostum, anlat o halde bana davanın her bir noktasını hakikatten uzaklaşmadan. Yalnız tek kelime yalan söylersen, kelleni omuzlarından uçurur, adaletin karşısında ve hâkimin huzurunda hakikatten başka bir söz edilmeyeceğini gösteririm sana. Ayrıca, davanızı sunarken bir şey eklememeye ya da çıkarmamaya da dikkat edin. Hadi anlat bakalım."

---

83 MÖ 59-MS 17 yılları arasında yaşamış olan Romalı tarihçi, yazar. (ç.n.)

84 Hümanistler, ortaçağ hukukunun karmaşık hale gelmesini davaların uzamasına bağlıyor, "davaların kısaltılması" konusunda I. François'nın eylemlerini destekliyorlardı. (ç.n.)

11. Bölüm

Senyör Baisecul ve Senyör Humevesne, Avukatları Olmadan, Pantagruel Karşısında Şikâyetlerini Nasıl Anlattı

Dolayısıyla Baisecul söze şöyle girdi:

"Beyefendi, gerçek şu ki, benim evimin çalışanlarından bir kadın, pazarda yumurtalarını satmaya gidiyormuş..."

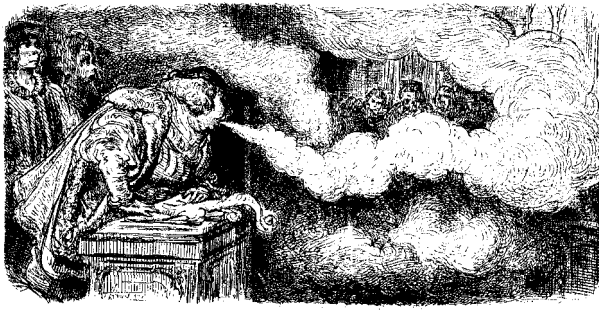
"Şapkanızı takın[85] Baisecul," dedi Pantagruel.

"Çok teşekkür ederim beyefendi," dedi Senyör Baisecul. "Fakat konumuza gelirsek, iki dönence arasında, Zenit'e doğru, altı gümüş para ve birkaç kuruş için yaşandı olaylar çünkü o yıl İskit dağlarında sazan balıklarında büyük bir kıtlık yaşanıyordu. Balivernes'in kışkırtmasıyla Baragouin'ler ve Accursiyen'ler[86] arasında yükselen İsviçrelilerin isyanı neden gösteriliyordu. Ayrıca bir de yeni yıla ökseotunun altına gitmek için toplanan çok sayıda insan vardı; sığırlara çorba ve köpeklere yulaf vermeleri için de kızlara talimat verilmişti.

"Gece boyunca, eller testide, atların ayaklarında toplanan suları patlatarak, gemileri yakalamak için atlar mahmuzlandı çünkü terziler, gizli köşelerde, o zamanlar saman toplayıcılarının söylediğine göre bir lahana tenceresi kadar büyük olan

85 Beyefendiler yalnızca kralın karşısında şapkalarını çıkarıyordu. (ç.n.)

86 Accurse'ün yandaşları. (ç.n.)

"Pantagruel ona şöyle dedi: 'Aziz Antoine çarpsın, izin almadan konuşmak haddine mi!'"

okyanus denizini kaplamak için bir örtü yapmak istiyordu. Fakat doktorlar toykuşu, hardallı kılıçbalığı içeren bir yemek tavsiye etmeyi gerektiren açık bir belirti bulamıyordu. Böylece yüksek hâkimler frengiye rağmen enine boyuna tartışıp bakırcıların bağ bozumuna götürülmemesi emrini verdi. Zaten haylazlar diyapazonun verdiği neşeyle, bir ateş dibinde, sevgili Ragot'nun[87] da dediği gibi başlar havada dans etmeye gitmişti çoktan.

"Ah ah beyler, Tanrı her şeyi istediği gibi yönlendirir ve şansı sürekli ters giden arabacının kırbacı kırılır (saçmalık). Bu olay Bicoque[88] dönüşünde, efendisi Crétinus de la Crétinière, onların kabalıkları yüzünden işinden olduktan sonra olur. Kilise hocalarının dediği gibi: *Beati Lourdes quoniam ipsi trebuchaverunt.*[89]

"Fakat Büyük Perhiz'in bu kadar yüceltilmesinin nedeni Brie'li Aziz Fiacre'dır yalnızca,

Pantekot[90]
Her yıl talihim benden ırak,
Fakat ileri!
Hafif rüzgâr şiddetli rüzgârı yenmeli.

"Çavuş beni düzlüğün üzerindeki tek hedef halindeki tepeye, öylesine yükseğe yerleştirdi ki, savaş beş yıl da sürse yetecek miktarda kırk derecelik şarap fıçısının asıldığı bacaya doğru bakmadığımız sürece, zabıt kâtibi kaz tüyü kalemi tutmuş parmaklarını yalayıp işine devam edemeden görmeye

87 Dilenciler kralı. (ç.n.)
88 1552'de gerçekleşen büyük bir Fransız bozgunu. (ç.n.)
89 (Lat.) "Budalalar mutludur çünkü kendi kendilerine tökezlerler." İsa'nın bir söylevinin parodisi. (ç.n.)
90 Hıristiyanlıkta Hamsin Yortusu. (ç.n.)

başlardık hepsini ayan beyan burnumuzun dibinde. En azından, kuşu tüylerini yolmadan kaçırmak istemiyorsak (peynirli kroket) dikkat etmeliydik çünkü bazen insan donunu ters giydiğinde aklı başından gidebiliyordu. İşte böyle! Tanrı Thibaut Mitain'i korusun! "

Pantagruel bunun üzerine, "Sakin ol dostum, sakin ol, tane tane ve öfkelenmeden konuş. Neden söz ettiğini anlıyorum, devam edebilirsin," dedi.

"Sonra mösyö," dedi Baisecul, "bizim iyi yürekli kadın *Magnificat* ve *De profundis*'lerini[91] söyleyerek, üniversitelerin imtiyazlarından olan Tanrısal erdeme seslenip bir bağışlanma emri elde edemedi. Yalnızca melekler gibi davranmasına rağmen Flandresli ressamların kullandığı o eski püskü bezlerin satıldığı yerin çok yakınında bedeninin her yanına yedi mızrak darbesi ve midesine de bir kılıç darbesi aldı. Bu kadar iyi kuluçkaya yatan insanların neden yumurtlamadığına şaşırıyordum."

O sırada Senyör Humevesne bir şey söylemek için araya girmek istedi ama Pantagruel ona şöyle dedi:

"Aziz Antoine çarpsın, izin almadan konuşmak haddine mi! Burada aranızdaki anlaşmazlığı anlamak için koca koca terler döktüğümü görmene rağmen daha da bunaltmaya mı çalışıyorsun beni? Bir huzur ver, lanet olsun, biraz huzur! Adam bitirince sen de canının istediği kadar konuşursun. Devam edin Baisecul, acele de etmeyin."

"Pragmatik ceza kanununda[92] bu konuda herhangi bir ibare olmadığına," diye devam etti Baisecul, "ve papa herkese keyfince osurma özgürlüğü verdiğine göre, yeryüzündeki bazı fakirlikler, uşaklar sınıfında olmamak kaydıyla, gökkuşağının,

91 Bazı eski duaların ilk sözcükleri. (ç.n.)

92 Fransa kralının konsilin papadan üstün olduğunu ilan eden, 1438 tarihli düzenlemesi. (ç.n.)

çayırkuşları yumurtadan çıksın diye Milano'nun yumuşayan serinliklerinin tadını çıkarabilir, ihtiyar kadınlar siyatik ağrılarından kurtulabilir, eski potinlerin yapılışını anlamak isteyenler isteklerine kavuşabilir, sazanlar protestolarına devam edebilirdi.

"Bunun üzerine Jean le Veau, bir ağaç tomruğundan gelen kuzeni sayesinde, önceden her türlü önlemi almadan, işini sağlam kazığa bağlamadan herhangi bir tehlikeye atılmamasını tavsiye etti, çünkü:

Non de ponte vadit qui cum sapientia cadit.[93]

"Hesap uzmanları Alman flütleri için çıkarılan ihtarnameler konusunda hemfikir değildi. Bundan, yakın zamanlarda Antwerb'de kitap halinde basılan *Les Lunettes des Princes*[94] oluşturulacaktı.

"Gördüğünüz gibi beyler, kötü bir ilişki nelere sebep olabiliyor ve ben, *in sacer verbo dotis*'te[95] karşı tarafa inanıyorum. Çünkü, kralın emrine boyun eğmek isterken, bağ bozanların işlerini yapmak için o yüksek başlıklarını nasıl yırttıklarını görmeye gitmek için tepeden tırnağa deri zırhla donanmıştım. Ayrıca ishal nedeniyle pek sağlıklı zaman da değildi. Zaten birçok Francs-archers,[96] baca ağızları frengi çıbanının ve dostumuz Baudichon'un hıyarcıklarına göre fazla dar olması nedeniyle içtimaya çıkmayı reddediyordu.

"Ve bir biçimde bu tüm Artois diyarında çok bereketli bir yıl olmakla birlikte, bu durum frengi çıbanı taşıyan beyler için çok küçük bir avuntu oldu çünkü kılıçlarını kınından çekmeden tıkınıp durduklarından, zırhlarının göbekteki düğmeleri-

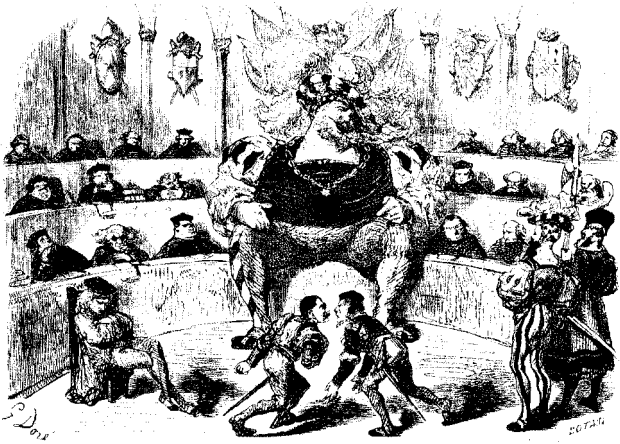
---

93 (Lat.) "İhtiyatla düşen kişi, köprünün dışına yürümez." Deforme edilmiş bir atasözü. (ç.n.)

94 Prenslerin Gözlükleri. Jean Meschinot 1459 yılında bu kitabında, sözcük oyunları üzerine dayanan, absürde varan şiirlerini yayımlamıştır. (ç.n.)

95 (Lat.) Papaz olarak sözüm üzerine. (ç.n.)

96 15. yüzyılda Fransa'da oluşturulmuş bir askeri birlik. (ç.n.)

Davalılar şikâyetlerini avukatları olmadan Pantagruel'e anlatıyorlar.

ni çözmeleri gerekti. İçlerinden her birinin bu kadar güzel bir sesi olsun isterdim: O zaman daha çok el çırpıp oynardık ve ayakkabıların etimolojisine girmek için gösterilen bunca zarif çaba yerine, hemencecik Seine üzerine iner, bir zamanlar Céans Noterliği'nde alınmış bir kararla, Kanarya Kralı tarafından ilan edilen bir kanun hükmünde kararname gereği, Pont aux Maunicrs'de hizmet ederdik.

"Tüm bunlar için beyefendi, siz senyörümün davamızın iyisiyle kötüsüyle haklı olduğunu söylemenizi ve ilan etmenizi rica ediyorum."

Bunun üzerine Pantagruel sordu:

"Dostum, söyleyecek başka bir şeyiniz kaldı mı?"

Baisecul cevap verdi:

"Hayır beyefendi, zira *tu autem*[97] her şeyi anlattım ve şerefim üzerine yemin ederim ki hiçbir şeyi saptırmadım."

"Siz Mösyö de Humevesne," dedi Pantagruel, "siz söyleyin bakalım söyleyeceklerinizi; kısa ama öz konuşun; davamıza hizmet edecek hiçbir şeyi atlamamaya da özen gösterin."

97 (Lat.) Son kelimesine kadar. (ç.n.)

12. Bölüm

Senyör de Humevesne, Pantagruel Karşısında Nasıl Şikâyette Bulundu

Bunun üzerine Senyör de Humevesne sözlerine şöyle başladı:

"Beyefendi ve diğer beyefendiler, insanlar arasındaki büyük adaletsizlikler sütteki sinek kadar kolay ayırt edilen kategorik bir yargı olsaydı, dünya (dört sığır) sıçanlar tarafından bugün olduğu kadar yenilmiş olmaz ve gayet alçakça kemirilen yeryüzünde çok sayıda kulak kalırdı geriye. Çünkü karşı tarafın söylediklerinin tamamı, tutanaklar okunduğunda fazlasıyla yumuşak ve akılcı bir gerçcklik olarak görülebilirse de beyler, gül saksısının altında bazı nazik ayrıntılar, aldatmacalar ve küçük pürüzler gizlidir.

"Mükemmele yakın bir çorba yerken, bir şey düşünmeden ve söylemeden katlanmak zorundayım gelip beynimi yıkamalarına ve aklımı karıştırmalarına; eski *gigue*[98] dansını yapıp, şu eski atasözünü söylerim:

Çorba yerken içen,
Öldüğüne zerre şaşırır mı?

"Ve Kutsal Anamız, hayır derneğinden gelen kutsanmış somunlar dağıtılırken savaş alanında duran, daha soylu davranmak için o yüksek platformlarından yere inen, dolayısıyla kıçını kaptırma riski alan kaç büyük komutan gördünüz?

98 Kankan'ın kaynağını aldığı eski bir İngiliz dansı. (ç.n.)

"Fakat artık Leicester'in balyaları yüzünden dünya altüst oldu: Kimisi birde yıkılıyor, kimisi beşte, kimisi dört ya da ikide ve eğer mahkeme bu işe bir düzen getirmezse, bu sene ya da gelecekte hasar geçen yılkinden daha az olmayacak. Bir zavallı insan ineklerinin yüzünü güldürmek için sığırtmaç bulmak ya da kışlık bot almak için pazara gittiyse ve oradan geçen ya da nöbet tutan, lavmanla çıkmış ya da osuruklarıyla delinmiş sandalyenin altından toplanmış dışkıyı aldırtan çavuşlar varsa, denemeleri azaltmak ve tahta kapları yakmak mı gerek?

"Bazen biz bir şey düşünürüz ama Tanrı başka bir şey yapar; güneş battığında da, tüm güzeller gölgededir. Her şeyi gün gibi görmüş insanlar sayesinde tam olarak kanıtlayamayacak olsam, kabalık etmeye kalkışmazdım.

"Otuz altı yılında güzel renkli bir Alman atı satın almıştım. Kısa boylu ama yüksek olan bu atın, oldukça uzun ve mücevher gibi ışıldayan tüyleri vardı. Bununla birlikte, bir noter işe karıştı. Ben noter kâtibi değildim ki, imkânsızı deneyeyim. Fakat söylentilere inanılınca, şarabı bulmak için muma gerek kalmıyordu. Atımın eti, yani koyun kelle yahnisi yapmak için gereken at kellesi ve bacaklarıyla birlikte bir kömürcü çantasının dibine saklanmıştı. Atasözünün de dediği gibi, insan aşkıyla yanıyorsa, yanmış ormanda kara inekleri bile görür. Bu konuda noter kâtiplerine de danıştım. Onlar da problemi çözmek için, *a artı b,* yaz vakti, Rhône üzerinde, kâğıt ve mürekkep, kalem ve Lyon çakısı dolu bir mahzende ot biçmekten başka bir şey olamaz vs. vs. dediler. Çünkü koşum takımları sarımsak kokmaya başlar başlamaz, pas ciğerini yemeye başlar ve sonra, öğle sonrası siestalarında horuldayarak, boyun tutulmasından sızlanmaktan başka bir şey yapamayız. İşte bu nedenle tuz bu kadar pahalıdır.

"Beyler, bir kadın adliye görevlisine daha yüksek bir gelir bağlaması için bas bas bağırdığında ya da bazı ciğersizler tefeciler karşısında mırın kırın ettiğinde kanmayın sakın. Yam-

yamlardan korunmak için, simyacıların da en iyi çare olarak söylediği üzere, üç yüz şalgam ve bir parça dana gömleğiyle bağlanmış soğan demetinden daha iyi bir şey yoktur. İnsanın ayaklarını ateşte ve içini de güzel bir soslu etle iyice ısıtıp, küçük bir fare deliğine saklanması ve domuzyağından her zaman kaçınması gerekir.

"Ve eğer mahrumiyet sizde çift astan, elin sonunda da üçlüden başka bir şey çıkmasına neden olursa, aşı saklayın, damı yatağın bir köşesine koyun, okşayın onu, lay lay lom ve güzel kilise kupaları içinde, bol bol içki için, *balığı boğacak kadar* hem de. Besi kafesinde çılgınca oynaşan kaz palazları gibi, şamdan oyunu oynarken,[99] demirin kızmasını ve biracıların boş konuşmalarının bitmesini bekleyin.

"Söz konusu dört sığırın ömrünün biraz kısa olduğu doğrudur. Bununla birlikte, karabataklar, Savoie ördekleri göz önünde bulundurulduğunda pek de üzücü değildir. Benim yaşadığım yerde insanlar bu durumda umutlanıp şöyle der: 'Çocuklar matematikte daha güçlü hale gelecek; size hukuk rehberi hizmeti verecek.' Çitlerimizi karşı tarafın sözünü ettiği yeldeğirmeninden yükseğe kurup da başarısız olmaktan kurtulamayız.

"Fakat büyük şeytan buna heveslendi ve '*Mein heir*, devir, devir!' diye diye kadehleri şeytan gibi üst üste yuvarlayan Almanları ardımıza koydu, çünkü Paris'te Petit Pont üzerinde satılacak çiftlik piliçleri var demenin hiçbir anlamı yok. Mürekkep şişelerini büyük harfle ya da elyazısıyla vücut buluversin diye kurban ettiklerine göre, bataklık baykuşları kadar sorguçlu olmalılar. Kitap sırtında mısra kalmadıysa benim için fark etmez.

"Ve sokak köpekleri çiftleşirken yavruların yaygara koparması gibi, noter mallarla ilgili kabalistik raporunu vermeden yaygara koparılıyor. Kral Charles'ın cenazesinde, kaliteli yapağıyı yün diye sattıkları düşünülürse, ant içerim ki, altı ar-

99 Burunla mum söndürülerek kazanılan bir oyun. (ç.n.)

pent[100] genişliğinde tarlanın havuzu patlatmadan üç fiçi ince mürekkep yapması mümkün değildir (mahkemeden farklı bir karar çıkmazsa).

"Her zaman görüyorum: Ava giden avlanır! Ava gaydayla gidersen, usulca sokulacağına geldiğini ilan edersen, seni gayda gibi gerer ve kıçından üflerler. Kazara çok sıcak olursa da, kuzu çevirmeye dönersin.

"İfadeler okunduktan sonra,

"İnekler derhal iade edildi.

"Aynı karar, Louzefougerouse'un kötü idaresi nedeniyle üçkâğıtla on yedi yılda çıktı. Mahkeme bunu göz önünde bulundurmalıdır.

"Tam olarak ifade etmem gerekirse, hakkaniyet gereği, kutsal su içeceklerin bundan mahrum edilebileceğini, ikna olmak istemeyenlerin de kazığa oturtulması gerektiğini söylemek istemiyorum. Gücü yeten yetene!

"Bu durumda beyler, zayıfları hangi hukuk koruyacak? Salic kanununun yaygın uygulaması, ineği ilk zapt edenin, işini kimselere fark ettirmeden yürütenin, 'Meryem Anamız sana selam olsun' anında, Bröton'lu güreşçiler gibi, enseden yakaladığı gibi bacağı havaya diken beyaz Anjou şaraplarının şaha kaldırma etkisini beklerken gece yarısı ayininde sıkılan cemaatin yoksunluğunu gidermesi gerekir.

"Sonuç olarak, daha önceki gibi, masraflarla birlikte zararımızın faizleriyle karşılanmasını talep ediyoruz."

Senyör Humevesne sözlerini tamamladıktan sonra, Pantagruel, Senyör Baisecul'e, "Dostum, ekleyecek bir şeyiniz var mı?" diye sordu.

Bu sözler üzerine Baisecul, "Hayır mösyö, zira ben yalnızca hakikati anlattım ve Tanrı aşkına şu anlaşmazlığa bir son verelim çünkü davamız şimdiden bize çok pahalıya mal oldu," diye cevap verdi.

100 0.404 hektarlık bir İngiliz ölçü birimi. (ç.n.)

13. Bölüm

Pantagruel İki Senyörün Anlaşmazlığı Üzerine Nasıl Karar Verdi

Bunun üzerine Pantagruel ayağa kaldı ve orada bulunan tüm başkanları, müşavirleri ve doktorları toplayarak onlara şöyle seslendi:

"Bakın beyler, söz konusu anlaşmazlığı tarafların kendi seslerinden dinlediniz. Olay size nasıl görünüyor?"

Bu sözler üzerine cevap verdiler:

"Can kulağıyla dinledik ama lanet olsun, davanın ne olduğunu henüz algılayamadık. İşte bu nedenle de, oybirliğiyle sizden ricacı olmaya karar verdik. Lütfedip bu konuda bizzat karar vermenizi rica ediyoruz ve zaten her zaman olageldiği gibi, şu andan itibaren de sizin vereceğiniz karar bizim için uygundur ve eksiksiz rıza gösterilecektir."

"Peki o zaman beyler," dedi Pantagruel. "Madem isteğiniz bu yöndedir, isteğinizi yerine getireceğim. Fakat ben davayı sizin söylediğiniz kadar zor bulmuyorum. Sizin Pamuk Paragrafı, Kardeşlik Yasası, Horoz Yasası, Beş Ayak Kanunu, Şarap Kanunu, Eğer Bir Efendi Kanunu, Annc Kanunu, İyi Eş Kanunu, Eğer Bir Erkek Kanunu, Pomponius Kanunu, Fonlar Kanunu, Alıcı Kanunu, Borç Verme Kanunu, Satıcı Kanunu ve daha pek çoğu bence bundan çok daha zor."

Bunları söyledikten sonra salonda bir iki tur attı. Derin düşüncelere daldığı anlaşılıyordu çünkü kimseye fikrini değiştirtmeye ya da bir diğerininkini benimsetmeye çalışmadan adalet sağlamayı düşünürken, fazla kırbaçlanan bir eşek gibi anırıyordu. Sonra geri dönüp oturdu ve aşağıdaki kararı bildirmeye başladı:

"Mahkeme, Senyör Baisecul ve Senyör Humevesne'i karşı karşıya getiren anlaşmazlığı gördükten, dinledikten ve iyice tarttıktan sonra, yaz gündönümünden kaçan köstebeğin, Roma ikliminde bulunan ışığın düşmanlarının verdiği rahatsızlıklar nedeniyle başarısızlığa uğrayıp yenilen öteki komiklerin avlusuna girmesinin ve atlı maymunun kundaklı yayı tüm gücüyle geriye doğru bükmesinin yarattığı rahatsızlığı göz önünde bulundurarak, şikâyetçinin bir ayağı çıplak diğeri ayakkabılı, rüzgârla doldurduğu kalyonu kalafatlamakta haklı olduğuna, on sekiz ineğin üzerindeki kıl sayısı kadar çamfıstığı ya da yerfıstığı tazminat ödenmesine ve çit için de bir o kadar tazminata hükmedilmesine karar vermiştir.

"Bu durumda ortaya çıkan atıkların oluşturduğu rahatsızlıkla ilgili olarak suçsuz kabul edilmesi gerektiği düşünülmektedir; çünkü ülkesi Mirebeau'da bronz mermiler kullanma âdeti olduğundan, barut kokulu eldivenler aksi kanıt oluşturmaktadır. İşte bu nedenle, seyisler Loire'dan toplanmış sebzeleri, Macaristan kıyılarında yakalanan tonlarla tenekeler içinde karıştırmıştır. Sonrasında tabakhanenin aşırı yorgun merteklerine benzese de caka satmaya devam eden damat tarafından kulübeye getirilip, çalı süpürgesiyle toparlanıp tuzak kurulmuştur.

"Fakat savunma tarafına yönelttiği ayakkabıları araklama, peynirleri yeme ve mumya katranlama olaylarına gelince, savunmanın da dediği gibi bu olaylar didik didik edilmiş ama bir sonuca varılamamıştır; mahkeme savunma tarafını dava-

cı tarafa, ülkede âdet olduğu üzere, ağustos ortasından mayıs ayına kadar, davacı günde üç kadeh bol kokulu, çeşnili likörler ikram etmeye mahkûm etmiştir.

"Bununla birlikte, savunma makamı, pabuçları delik deşik olana kadar ezdikleri üzümlerin manastır kukuletalarına doldurulan bu likörlerin yanında, gırtlağa tıkılacak yiyeceği ve çalgıları sağlamakla yükümlü olacaktır.

"Ve dostlar, karşınızda görülen bu dava için mahkeme ücret talep etmemektedir."

Bu karar kabul edilince, her iki taraf da karardan tatmin olmuş halde ayrıldı oradan. Bu neredeyse inanılmaz bir durumdu çünkü o büyük yağmurlardan beri böyle bir uzlaşma sağlamak mümkün olmamıştı ve bir anlaşmazlık davasında, kesin bir kararın her iki taraf için de tatmin edici olması için en az on üç temyiz davası atlatılması gerekirdi.

Davayı izleyen danışmanlar ve diğer doktorlarsa, en az bir üç saat hayranlıktan kendinden geçmiş halde kalakaldılar. Hepsi Pantagruel'in, bu zor olduğu kadar da çetrefilli dava konusunda vardığı yargısındaki açıkça tanık oldukları hümanizm, onun da ötesinde sağduyu karşısında kendilerinden geçtiler. Akıllarının başlarına gelmesini ve Tanrı her daim mümkün kılsın, her zamanki hallerine dönmelerini sağlamak için onlara keskin bir sirke ve gül suyu ikram edilmesi gerekti!

Panurge yağlara sarılıp şişe geçiriliyor.

14. Bölüm

Panurge Türklerin Elinden Kaçışını Nasıl Anlattı

Pantagruel'in verdiği karar çok geçmeden tüm dünyada işitildi, öğrenildi, çok sayıda nüshası basıldı ve saray arşivlerinde saklanmak üzere tescil edildi. Bunun üzerine herkes şöyle demeye başladı:

"Çocuğu annesine geri vermek için ipuçlarına dayanan Süleyman bile, bilge Pantagruel'inkine eşdeğer bir sağduyu başyapıtı ortaya koymadı. Ülkemizde yaşadığı için mutluyuz."

Pantagruel'i adliyenin başına geçirmek ve mahkeme başkanı yapmak istediler; ama o bütün içtenliğiyle teşekkür ederek teklifleri reddetti: "Çünkü hepimiz fazlasıyla kölesiyiz yükümlülüklerimizin ve bunları özümsemiş olanların kurtulması çok zor. Zira insanların yozluğu göz önünde bulundurulursa, isyankâr melekler tarafından terk edilen koltuklar başka türden insanlar tarafından kapılıyor[101] yalnızca. Son Yargı otuz dört jübileden önce gerçekleşmeyecek ve Nicolas de Cusanus[102] tahminlerinde yanılmış olacak. Sizi şimdiden uyarayım. Fakat, bir fıçı iyi şarabınız varsa, onu seve seve hediye olarak kabul ederim."

---

101 O dönemde bazı teologlar insanın yaradılışını, Lucifer'in peşinden giden melekler tarafından terk edilen yerlere insanın gelişiyle açıklamaktadır. (ç.n.)

102 15. yüzyılda yaşamış bu teolog dünyanın İsa'dan sonra 34 jübilesi (50 yıllık dönemler) olacağını iddia ediyordu. (ç.n.)

Adamlar bunu sevinerek kabul edip ona şehrin en iyi şarabını gönderdiler, o da şarabı keyifle içti. Zavallı Panurge de yiğitlik gösterip içerek Pantagruel'e eşlik etti. Yiğitlik gösteriyordu çünkü çiroz gibi zayıftı. Aynı zamanda da cılız bir kedi kadar hafifti. Koca bir karaf kırmızı şarabın yarısını içmişti ki biri araya girdi: "Birader biraz yavaş! Şimdiden kuduz gibi soluyorsun."

"Acı patlıcanı kırağı çalmaz!" diye cevap verdi. "Karşında Paris'in o çelimsiz, ensesine vur lokmasını al delikanlıları yok. Ah dostum, indiğim kadar hızlı çıkabilsem, Empedokles'le birlikte ayın üzerinde olurdum çoktan! Fakat kahretsin, nedendir bilmem, bu şarap öyle güzel, öyle lezzetli ki, içtikçe içesin geliyor. Ayın insanları etkilemesi gibi, senyörüm Pantagruel'in gölgesi de beni susatıyor sanırım."

Yanlarındakiler gülmeye koyuldu. Bunu gören Pantagruel şöyle dedi:

"Panurge, anlatacak komik hikâyeleriniz kaldı mı hâlâ?"

"Senyör," dedi Panurge, "şu şeytan Türklerin bir damla şarap içmedikleri için ne kadar zavallı olduklarını anlatıyordum. Muhammet'in Kuran'ı bundan başka kötülük içermese bile, yalnızca bu nedenle bile kabul edemezdim kanunlarını."

"Peki," dedi Pantagruel, "ellerinden nasıl kurtuldunuz, onu anlatın bana o zaman."

"Tanrı şahidimdir senyör," dedi Panurge, "size asla yalan söyleyemem. Bu baldırı çıplak Türkler, beni tavşan gibi yağlara sarıp şişe geçirmeye karar vermişlerdi; zira o kadar cılızdım ki, etimin yağlanmadan yenmesi mümkün değildi. Yani beni canlı canlı kızartacaklardı. Onlar beni ateşte çevirirken, ben de Tanrı'nın merhametine sığınıyor, kendime yüce Aziz Laurent'i[103] hatırlatıp, Tanrı'nın beni bu işkenceden kurtar-

103 Bu azizin kızgın demirlerle işkence gördüğü bilinmektedir. (ç.n.)

masını umuyordum. Ben tüm kalbimle Tanrı'ya yakarıp, 'Yüce Tanrım yardım et bana! Yüce Tanrım kurtar beni! Yüce Tanrım çekip al beni bu sadakatsiz köpeklerin işkencesinden, sana inanıyorum, sana güveniyorum!' diye haykırırken, yardım tuhaf bir biçimde de olsa geldi. Benden kebap yapmakta olan adam, Tanrı'nın iradesiyle –ya da belki de merhametli Merkür'ünkiyle, kim bilir– yüz gözlü Argus gibi uyuyakaldı.[104]

"Her yanım eşit kızarsın diye döndürmeyi kestiğini fark edince ona bir göz attım ve uyukladığını gördüm. Bunun üzerine uzanıp tamamen yanmamış bir odun parçasını dişlerimin arasına aldım, ızgaracının kucağına attım ve sonra bir tane daha alıp onu da attım. Beni kızartmakta olan beyefendinin ateşin yakınına kurduğu saman dolu şiltesinin altını olabildiğince doldurdum.

"Çok geçmeden ateş yanındaki saman yığını, ardından saman yatak, oradan kubbeyi oluşturan köknar ahşabından tavan tutuştu. Fakat en komiği, ızgaracının altına doğru attığım kor halindeki odun parçasının meşaleye dönüp belden aşağısını tamamen yakıp kavurması oldu. Bir taraflarını kurtarabilirdi belki ama ne yazık ki çok geç olmadan fark edecek kadar kendinde değildi. Sersemliğini üzerinden atar atmaz, ayağa fırlayıp pencereye koştu ve olanca gücüyle bağırdı: '*Dal baroth, dal baroth!*' Aşağı yukarı şunu söylüyordu: '*Yangın var, yangın var!*' Sonra beni tutup ateşin ortasına atmak için doğrudan üzerime yürüdü. Ellerimi bağlayan ipleri çoktan kesmiş, ayaklarımdaki bağları kesmekle meşguldü.

"Fakat yangın çığlıklarını işiten ve birkaç paşa ile müftüyle birlikte dolaştığı sokaklarda duman kokusunu alan ev sahibi, yardım etmek ve evdeki eşyaları kurtarmak için koşup geldi.

104 Rönesans'ta Merkür Tanrı'nın uyku ya da ölüm gönderen meleğinin sembolüydü. (ç.n.)

"İçeri girer girmez, beni geçirdikleri şişi çıkardığı gibi ızgaracımı şişledi. Adam orada bakımsızlıktan ya da başka bir şeyden ölmüştür çünkü şişi tam göbek deliğinin üzerinden, sağ taraftan geçirip, karaciğerinin sağ lobunu deşip, ardından yukarı doğru döndürerek diyaframını deldi ve kalp zarından geçirerek yukarı omuzlarından, tam omurga ve sol kürekkemiğinin arasından çıkardı.[105]

"Şişi bedenimden çekip çıkarırken beni ızgaraların yanında yere düşürmüştü. Düşerken canım yanmıştı ama çok da zarar görmemiştim çünkü beni sardıkları yağlar darbeyi yumuşatmıştı.

"Sonra benim paşa durumun umutsuz olduğunu, evinin yangına acımasızca teslim olduğunu ve her şeyin kül olduğunu görüp tüm şeytanlara, Grilgoth, Astaroth, Rapallus ve Gribouillis'e ve ardından gelen diğer dokuzuna lanetler okumaya başladı.[106]

"Bunu görünce daha da korkuya kapıldım. Dehşet içinde kendi kendime, 'Yakında şeytanlar gelip beni bu delinin elinden alacak. Tamam da ben götürmelerine izin mi vermeliyim? Zaten yarı kızarmış haldeyim. Üzerimdeki yağlar sonum olacak,' diyordum. Zira filozof Jamblicus'dan ve de Murmault'un gönderme yaptığı *De bossutis et contrefactis pro Magistros nostros*[107] adlı eserde anlatılanlardan bildiğiniz gibi, bu şeytanlar yağa bayılıyordu. Bir yandan haç işareti yaparak haykırdım: '*Agyos athanatos, ho Theos!*'[108] Fakat kimse gelmedi.

---

105 Eski anatomi uzmanları karaciğeri birkaç loba ayırıyordu. (ç.n.)

106 Astaroth (İncil'de sözü geçen bir Asya tanrıçasının isminden deforme edilmiş) ve Rapallus ortaçağda çok sözü geçen iblislerdir. (ç.n.)

107 Kamburlar ve Sakatların Efendilerimiz Lehine Savunulması. Bu kitabın yazarı bilinmemektedir. (ç.n.)

108 (Lat.) "Tanrı kutsal ve ölümsüzdür." (ç.n.)

"Bunu fark eden benim hain paşa benim şişi kapıp kendini öldürmek, kalbini deşmek istedi. Şişi alıp göğsüne yasladı ama bir türlü saplayamıyordu çünkü şiş yeterince sivri değildi. Olanca gücüyle bastırıyordu ama hiçbir şey olmuyordu.

"Bunun üzerine yanına gittim ve şöyle dedim:

"'Üstat Bougrino, boşuna zaman kaybediyorsun zira kendini böyle öldüremezsin. Kendini fena halde yaralayacak ve hayatın boyunca barbarların elinde acı çekeceksin. İstersen seni şurada hemencecik öldürüvereyim. Böylece hiçbir şey hissetmemiş olursun. Bu konuda bana güvenebilirsin çünkü daha önce pek çok insan öldürdüm, hepsi de benden memnun kaldı.'

"'Ah lütfen dostum!' dedi. 'Duacın olur, elimde avucumda ne kaldıysa sana bağışlarım. Al işte burada. Bak para kesem burada; 600 dinar ve çok güzel birkaç elmas ve yakut var içinde.'"

"Peki o verdikleri şimdi nerede?" diye sordu Epistémon.

"Aziz Jean adına!" dedi Panurge. "Çok uzaktalar ve hâlâ koşuyorlar."

"Fakat bir zamanların karları nerede?"[109]

"Parisli şair Villon'un en büyük kaygısı buydu işte."

"Devam et," dedi Pantagruel. "Rica ederim, senin paşayla işler nasıl gitti öğrenelim bakalım."

"Şerefim üzerine yemin ederim ki," dedi Panurge, "tek kelimesi bile yalan değil anlattıklarımın. Bulduğum yarı yanmış bir bezle gözlerini bağladım ve elleriyle kollarını beni bağlamış oldukları iplerle köylü usulü bağlayıp, hiç kımıldayamayacak hale getirdim. Sonra gırtlağıyla ipin arasından geçirdiğim şişi baltalı mızrakları desteklevyen iki koca kancaya astım. Altındaki ateşi iyice harlandırdım ve şöminede çiroz tütsüler

109 Ortaçağın en çok tanınan Fransız lirik şairi François Villon'dan. (ç.n.)

gibi alazladım. Sonra adamın para kesesini ve belinde asılı küçük mızrağını alıp tabana kuvvet uzaklaştım. Tanrı biliyor ya, hiç içim sızlamadı!

"Sokağa iner inmez, söndürmek için ne kadar su bulduklarsa kapıp gelmiş bir sürü insan gördüm. Beni öyle yarı kızarmış görünce, içlerinde merhamet duygusu uyandı. Ellerindeki suyun hepsini benim üzerime atıp hoş bir serinliğe kavuşmamı sağladılar. Böylece kendimi çok daha iyi hissettim. Sonra biraz yiyecek vereceklerdi ama istemedim. Bunun üzerine bana, âdetleri olduğu üzere içme suyu ikram ettiler.

"Ufak tefek, çirkin, ön taraftan kambur bir Türk gizli gizli üzerimdeki yağlardan şöyle bir ısırık alsa da, bana başka bir kötülükleri dokunmadı. Ben de bu arada adamın parmaklarına küçük mızrağımla öyle sert darbeler (şaplak) indirdim ki, ikinci bir hamle yapmadı. Âdetleri gereği genç bir Korint'li, maşrapayla afrodizyak kuru erik suyu[110] getirdi. Ateşin karşısında eriyen garibanın kolumun bacağımın üzerinde nasıl işe yaramaz durduğuna bakıp duruyordu çünkü kolumu dizime doğru indiremiyordum. Fakat bu kızartma işinin, ızgaracımın uykuya dalıp beni yanmaya bıraktığı tarafımdaki yedi seneden uzun zamandır derdini çektiğim bir siyatiği iyileştirmiş olduğunu da söylemeliyim.

"Onlar benimle oyalanırken, yangın da yeniden harlandı ve kaşla göz arasında iki binden fazla eve yayıldı. Bu noktada içlerinden biri durumu fark edip haykırdı:

"'Muhammet adına, tüm şehir yanıyor, biz hâlâ burada oyalanıyoruz!'

"Bunun üzerine herkes kendi evine koştu.

"Bense kapının yolunu tuttum. Yakınlardaki küçük bir tepeye ulaşınca, Loth'un karısı gibi ardıma baktım ve tüm şehri

110 Şifacıların bağırsak rahatsızlıkları için kullandığı, afrodizyak kabul edilen meyve. (ç.n.)

Izgaracısı şişlenen Panurge kaçmayı başarıyor.

alevler içinde görünce öylesine rahatladım ki sevinçten uçacağım sandım. Fakat Tanrı fazlasıyla verdi cezamı."

"Nasıl?" diye sordu Pantagruel.

"Neşe içinde o güzel yangına bakıp kendi kendime dalga geçiyor ve, 'Vah zavallı solucanlar, vah zavallı fareler, kötü bir kış geçirceksiniz çünkü alevler samanlığa vardı,' diyordum ki şehirden altı yüzden fazla, kesin olarak söylemek gerekirse bin üç yüz on bir adet büyüklü küçüklü köpek çıktı. Yangından kaçmak için topluca terk ediyorlardı şehri. Üzerimdeki yarı kızarmış et kokusunu aldıklarından hep birlikte doğrudan bana doğru koştular ve meleğim bana dişlerin yaratacağı felakete karşı uygun bir çare esinlemese, oracıkta paramparça edeceklerdi beni."

"Peki dişlerin acısından neden korktun ki?" diye sordu Pantagruel. "Romatizmaların iyileşmemiş miydi?"

"Olur mu hiç!" diye cevap verdi Panurge. "Dişler bacağımıza geçtiğinde hissedeceğimizden daha beter bir acı olabilir mi? Sonra birden üzerimdeki yağları hatırladım ve çıkarıp tam ortalarına fırlattım. Köpekler yağları kapmak için birbirlerini dişlemeye başladı! Neyse beni rahat bıraktılar; ben de, onları birbirleriyle didişirken bırakıp uzaklaştım. Böylece neşe içinde kaçtım; yaşasın kebapçılık!"

15. Bölüm

Panurge, İnsanlara Paris'in Duvarlarını İnşa Etmenin Yepyeni Bir Yolunu Nasıl Öğretti

Pantagruel, bir gün, derslerin arasında eğlenmek için Saint-Michel banliyösüne doğru uzandı çünkü çılgın Gobeline binasını görmek istiyordu. Her zamanki gibi eteğinin altında bir şişe ve birkaç parça jambon bulunan Panurge de yanındaydı. Bunların vücudunun muhafizları olduğunu söylüyor, bunları almadan asla dışarı çıkmıyordu. Zaten kılıç da taşımazdı. Pantagruel ona bir kılıç hediye etmek istediğinde, sıçanları kışkırtacağı cevabını verdi.

"Evet ama," dedi Epistémon, "ya sana saldırırlarsa, kendini nasıl savunacaksın?"

"Mızrak uçlarını savuşturmak için ayakları çalıştırarak," diye cevap verdi.

Dönüş yolunda Panurge, Paris'in duvarlarına baktı baktı ve alaycı bir edayla Pantagruel'e dönerek, "Şu güzel duvarlara bak. Ah! Kuluçka kafesindeki kaz palazlarını koruyacak kadar sağlam olduklarına şüphe yok![111] Bence böyle bir şehri korumak için fazla küçük bunlar. Bir inek tek osurukta altı kulaçtan fazlasını deviriverir," dedi.

111 Philippe Augustus'un şehir surları o dönemde askeri önemini yitirmişti. (ç.n.)

"Sevgili dostum," dedi Pantagruel, "koca Isparta'nın neden surlarla çevrili olmadığını soranlara Agesilaus[112] ne cevap verirmiş, biliyor musun? Söyleyeyim! Askerlik sanatında son derece yetenekli, son derece güçlü ve iyi silahlanmış şehir halkını ve sakinlerini göstererek, 'İşte şehrin duvarları!'[113] diyormuş. Etten ve kemikten daha gerçek surlar olamayacağını, şehirlerin ve yerleşimlerin, sakinlerinin değerinden daha güvenilir ve daha sağlam duvarlara sahip olamayacağını ifade ediyormuş.

"O şehir, savaşçı sakinlerinin sayısının yüksekliği sayesinde o kadar güçlüymüş ki, başka duvarlar inşa etme derdine düşmüyorlarmış. Ayrıca, şehirlerini Strasbourg, Orléans ya da Ferrara'da[114] olduğu gibi duvarlarla çevrelemek istemiyorlarmış. Masrafların aşırılığı yüzünden olanaksızmış da zaten."

"Evet ama," dedi Panurge, "çevre düşmanlarla istila edildiği zamanlarda, 'Nereye geçiyorsun?' diyebilmek için birkaç parça taş duvar göstermek de iyi olur. Duvarları inşa etmek çok büyük masraf diyorsanız, şehirli beyefendiler bana şöyle güzel bir testi şarap versin, ben onlara ucuza duvar inşa etmenin yeni bir yolunu öğreteyim."

"Nasıl?" diye sordu Pantagruel.

"Öğretirsem kimseye anlatmayacaksınız ama," diye cevap verdi Panurge. "Bu ülkenin kadınlarının kap kacağının taşlardan çok daha az değerli olduğunu gördüm. Duvarları onlarla inşa etmek, en büyükleri ilk sıraya koyup son derece simetrik bir mimariyle yerleştirmek, sonra eşeğin sırtı gibi bir yığma yaparak orta boyları yerleştirmek ve en sona en küçükleri koy-

112 II. Agesilaus (MÖ 444-360). Isparta kralı. (ç.n.)

113 Bu replik Isparta Kralı Agesilaus'a Erasmus tarafından atfedilmiştir. (ç.n.)

114 Rebelais bu modern surlardan, 1534'te yaptığı İtalya seyahatinin ardından söz ediyor. (ç.n.)

mak, ardından da manastır duvarları içine yerleştirilen demirlerden yerleştirmek, o koca Bourges Kulesi gibi kesitlerle bir yapı oluşturmak gerek."[115]

"Tamam da lanet olsun, kim yapacak bu duvarları? Darbelere bu kadar dayanıklı metal yok zaten. Uzun top ateşi bu duvarlara kadar ulaşırsa, o zaman görürsünüz (Tanrı korusun!) hem kuru havada hem sıkı bir yağmurda frenginin asıl meyvesinin nasıl sızdığını. Ayrıca, üzerine asla yıldırım da düşmemeli; çünkü neden? Ya hepsi birden kutsanacak ya da hepsi birden kurban olacaktır."

"Ben bunda tek bir sakınca görüyorum."

"Ha, ha, ha, ha, ha!" diye güldü Pantagruel. "Nedir peki?"

"Sinekler bu şahaneliğe o kadar bayılacaktır ki, pisliklerini bırakmak için zevkle üzerine toplanacaklardır: Böylece de eser ziyan olacaktır. Fakat buna da bir çare var: Güzel tilki kuyruklarıyla ve Provence eşeklerinin taşıdığı o koca koca patlıcanlarla sineklerden arındırmak mümkün. Bu konuda, Peder Lubini'nin *Des beuveries des mendiants*[116] adlı kitabında verdiği güzel bir örneği aktarmak isterim (bir yandan yemeğe giderken).

"Hayvanların konuştuğu zamanlarda (daha üç vakit önce), zavallı bir aslan, dualar okuyarak Bièvre ormanında dolaşıyormuş. Köyden gelen bir kömürcünün odun kesmek için tırmandığı bir ağacın altından geçmiş. Aslanı gören adam baltasını attığı gibi, aslanın bacağında koca bir yara açmış. Bunun üzerine aslan topallaya topallaya koşmuş ve yardım bulmak için ormanı arşınlamış. Sonunda yarasına bakmak isteyen bir oduncuyla karşılaşmış. Adam aslanın yarasını iyice temizlemiş

115 Rabelais burada, çevresi istek uyandıracak güzellikte kadınlardan oluşan bir duvarla da çevrelense, iffetini koruyacak kadar sağlam olduğunu iddia eden dönemin bir din adamına gönderme yapıyor. (ç.n.)

116 Dilencilerin İçki Âlemleri. (ç.n.)

ve merhemle kaplamış. Bir yandan da aslana, sineklerin pisliklerini bırakmamaları için sinekleri yarasından uzak tutmasını söyleyerek civanperçemi aramaya gitmiş.

"Böylece iyileşen aslan ormanda dolaşmaya başlamış. Ağaçların dallarını kesen ve odun toplayan ihtiyar bir kadınla karşılaşmış. Kadın aslanın geldiğini görünce, korkudan kendini öyle bir geriye atmış ki sırtüstü yuvarlanmış ve rüzgâr eteğini havalandırıp omuzlarının üzerinden aşırmış. Bunu gören aslan acıyıp kadının iyi olup olmadığına bakmaya gitmiş ve o malum şeyi görüp şöyle demiş: 'Ah zavallı kadın, seni kim yaraladı böyle?' Bunu der demez de bir tilki gözüne ilişmiş. Hemen tilkiye seslenmiş: 'Tilki kardeş, hey, buraya bak, bak buraya, çok fena!'

"Tilki yanına geldiğinde ona şöyle demiş: 'Kardeşim, dostum, senin tatlı ihtiyarı bacaklarının arasından çok fena yaralamışlar. Üstelik iyileşme umudu olmadığı da açıkça görülüyor. Baksana yara ne kadar da büyük: Kıçından göbek deliğine, dört, hatta beş buçuk karış eder. Balta darbesi almış olmalı. Korkarım yara çok da eski değil. Sineklerin üzerine üşüşmemesi için hem içerideki hem dışarıdaki sinekleri kovalamaya özen göster. Kuyruğun hem çok güzel hem de uzun: Sinekleri kovala dostum, durma kovala lütfen. Bu arada ben de gidip yaranın içine doldurmak için çalı çırpı bulayım çünkü bu yaraya müdahale etmek, kadına yardım etmek gerek. Kuyruğunu güçlü salla; işte böyle dostum, iyice salla çünkü bu yaranın epeyce bir zaman sineklerden korunması lazım. Aksi takdirde, hasta kendini iyi hissetmeyecektir. Yani iyice kovala küçük dostum, kovala sinekleri! Tanrı sana güzel bir kuyruk vermiş. Herkesin isteyeceği kadar uzun ve kalın. İyice kovala şu sinekleri, bıkmadan kovala. İyi bir sinek kovalayıcı, sürekli sinek kovalamak için sinek kovalayıcısını sallayarak kovalanan sineklerin asla yanaşmamasını sağlar. Kovala düşün-

cesizim; kovala küçük zangocum benim! Çok geç kalmadan dönerim.'

"Sonra bol miktarda çalı çırpı aramaya gitmiş ve biraz uzaklaşınca tilkiye doğru seslenmiş: 'Sinekleri kovalamaya devam et dostum; kovala sinekleri, kovalamaktan yorulma küçük dostum. Seni Don Pietro de Castille'in[117] baş sinek kovalayıcısı yapacağım. Sen durma kovala, kovalamaktan başka bir şey yapma.'

"Zavallı tilki her bir tarafı, içeriyi, dışarıyı tüm gücüyle yelliyormuş. Bu arada hain ihtiyar, yüz şeytan bir araya gelmiş gibi osurup duruyormuş. Zavallı tilki çok zor durumdaymış çünkü kadının osuruklarından gelen kokudan kaçmak için ne yana döneceğini bilemiyormuş; böyle dönüp dururken de, daha arka bir yerde, bu pis ve yapışkan kokuların geldiği, neredeyse yelleyip durduğu kadar büyük bir başka delik olduğunu görmüş.

"Aslan nihayet, on sekiz balya çalı çırpıyla geri gelmiş ve yanında getirdiklerini bir sopa yardımıyla iteleyerek yaranın içine doldurmaya başlamış. On altı buçuk balyayı yerleştirdiği sırada şaşkınlığa kapılmış: 'Aman Tanrım! Bu yara o kadar derin ki iki arabadan fazla sap saman alır.' Bunun üzerine tilki aslanı uyarmış: 'Ah sevgili dostum aslan, rica ediyorum, elindekilerin hepsini oraya doldurma, birazını ayır çünkü aşağıda beş yüz şeytanın yaratacağı pis kokuyu salan küçük bir delik daha var. O kadar kötü kokular yayıyor ki, kokudan zehirlendim.'

"'O halde bu sinek surlarını takviye etmek ve başka sinek kovalayıcılar bulmak gerekecek.'"

Pantagruel bunun üzerine şöyle dedi:

---

117 30 Ağustos 1334, Burgos doğumlu Zalim Pedro (ö. 23 Mart 1369, Montiel), Castilla ve Leon kralıdır. XI. Alfonso ve Portekizli Maria'nın oğludur. Kimileri tarafından zalim, kimileri tarafından adil olarak anılır. Aynı zamanda 14. yüzyılda bir tiyatro karakteridir. (ç.n.)

"Kadınların ayıp yerlerinin o kadar ucuza kapatılacağını mı sanıyorsun? Şehirde aşırı namusluluk taslayan, bakire geçinen o kadar çok kız var ki."

"*O günahı nerede işliyorsunuz peki?*" diye sordu Panurge. "Size anlatacaklarım bir görüş değil, kesin bir bilgi ve doğrulanmış bir hakikat. Övünüyorsam bunun nedeni bu şehre geldiğimden beri –yalnızca dokuz gün oldu– dört yüz on yedisinin içini doldurmuş olmam değil, bu sabah, Ezop'unkine benzer bir heybe içinde, biri önde diğeri arkada, en çok iki ya da üç yaşlarında iki küçük kız taşıyan bir yiğitle karşılaşmış olmamdır. Benden sadaka istedi. Ben de ona paradan çok hergeleliğe yatkın olduğum cevabını verdim ve sonra sordum: 'Yiğidim, bu iki küçük kız bakire mi?'

"'Kardeşim, iki yıldır böyle taşıyorum bunları, önde duran ve sürekli gözümün önünde olan için konuşursam, bence bakire; bununla birlikte, yine de hayatım pahasına iddiaya girmek istemem. Arkada taşıdığıma gelince, o konuda hiç emin olmadığımı söyleyebilirim.'"

"Gerçekten de kibar bir adamsın," dedi Pantagruel. "Seni tepeden tırnağa giydirmek isterim."

Sonrasında zamanın modasına uygun şık giysiler giydirilmesini sağladı. Yalnız Panurge, pantolonunun önünün üç ayak uzunluğunda ve yuvarlak değil de kare olmasında ısrar etti ve bu isteği yerine getirildi. Onu öyle görmek büyük bir zevk oldu. Sürekli olarak, dünyanın uzun ağlı pantolonunun avantajının ve işlevselliğinin henüz bilincine varamadığını, zaman içinde öğrenileceğini, zira aslında hiçbir şeyin istenilen zamanda icat edilmemiş olduğunu söylüyordu. "Tanrı, uzun ağlı pantolonların hayatını kurtardığı adamı korusun! Tanrı, uzun ağlı pantolonların bir günde yüz altmış bin dokuz ekü kazandırdığı adamı korusun! Tanrı, uzun ağlı pantolonlar sa-

yesinde tüm şehri açlıktan ölmekten kurtaran adamı korusun! Tanrı izin verirse, daha çok boş vaktim olduğu bir zaman, *Uzun Ağlı Pantolonların Faydaları* adlı bir kitap yazacağım."

Gerçekten de illüstrasyonlarla tamamladığı güzel, kalın bir kitap yazdı ama bildiğim kadarıyla bu kitap henüz basılmadı.

"Bir başka seferinde, muhafiz birliğinin geçmesi gereken bir güzergâha barutla bir çizgi çekmişti."

16. Bölüm

Panurge'ün Tavırları ve Davranışları

Panurge orta boyluydu. Ne çok uzun ne çok kısaydı ve biraz kartal burunluydu, ustura sapını andıran bir burnu vardı. O sıralarda yaklaşık otuz beş yaşındaydı. Bir kurşun kılıç kadar inceydi. Biraz serseri ruhlu da olsa, kişilik olarak da çok hoş bir adamdı ve doğuştan o dönemlerde

Para yokluğu, eşsiz bir acıdır[118]

diye tanımlanan bir hastalıktan mustaripti. Bununla birlikte, ihtiyaç halinde para bulmak için altmış üç ayrı yol bilirdi. Bunlar arasında en şereflisi ve en yaygın olanı, fırsatını bulduğunda el çabukluğuyla aşırmaydı. Paris'teyse hırsız, yankesici, ayyaş, kaldırım mühendisi, arakçılık yapardı. Bunun dışında dünyanın en iyi evladıydı ve sürekli olarak polis memurlarına ve pusulara karşı planlar düşünürdü.

Her seferinde, üç dört sağlam hödüğü bir araya topluyor ve akşam vakti Tapınak Şövalyeleri'nin masasındaymış gibi içiriyordu. Ardından onları alıp Sainte-Geneviève'in aşağılarına ya da Navarre Koleji yakınlarına götürüyor ve kılıcını kaldırıma ve kulağını da onun üzerine dayayarak anladığı üzere,

118 15. yüzyıldan itibaren sık kullanılan bir özdeyiş. (ç.n.)

muhafiz birliği oralara doğru gelirken, yani tam zamanında, yanındakilerle birlikte iki tekerlekli yük arabasını alıyor ve içindekilerle birlikte var güçleriyle yokuştan aşağı itiyorlardı. Böylece, devriyeye çıkmış zavallı askerler domuzlar gibi yere devriliyordu. Ardından yanındakilerle birlikte öteki tarafa doğru kaçıyordu zira iki gün içinde büyüklü küçüklü tüm sokakları ve Paris'in tüm kestirmelerini, *Deus det*[119] gibi öğrenmişti.

Bir başka seferinde, muhafiz birliğinin geçmesi gereken bir güzergâha barutla bir çizgi çekmiş ve tam geçtikleri sırada ucundan ateşe vermiş, sonrasında Aziz Antoine'ın ateşinin bacaklarına kadar geldiğine inanıp kaçarken, yüzlerindeki iyi niyeti seyredip eğlenmişti.

Zavallı sanatçılara gelince, bu üstatlara herkesten çok eziyet ediyordu. Sokakta bunlardan biriyle karşılaştığında, asla kötücül bir oyun oynamadan geçip gitmiyordu. Kâh yuvarlak şapkalarının kenarına dışkı sürüyor kâh arkalarına küçük tilki kuyrukları ya da tavşan kulakları ekliyor kâh başka bir hainlik buluyordu.

Fouarre Sokağı'nda mahkemeye çağrıldığı bir gün, çok miktarda sarmısak, sümbülotu, şeytantersi, kunduzyağı, taze dışkıyla bir Burbon macunu hazırlamış, bunu irinli lıyarcık cerahatine batırmış ve sabalın çok erken bir saatinde kaldırımı olduğu gibi bu karışımla kaplamış, şeytanın bile ayakta durmayı başaramayacağı hale getirmişti. Tüm o kibar insanların midesi, herkesin önünde, derisi yüzülmüş tilki gibi dışarı çıkmıştı. İçlerinden dokuzu onu vebadan ölmüş, on dördü cüzamlılar evine gönderilmiş, on sekizi vebaya yakalanmış, yirmi yedisi de frengi kapmıştı. Kimseden korkmuyordu çünkü her zaman elbisesinin altında bir kamçı bulunduruyor ve bu adamlarla, efendilerine şarap taşıyan uşaklarla karşılaştığında, daha hızlı gitmeleri için onları acımasızca kamçılıyordu.

119 (Lat.) Tanrı bahşeder. Her yemek sonunda söylenen söz. (ç.n.)

Ceketinin içinde, her zaman dolu yirmi altı küçük kesecik ve cep vardı:

Bunlardan birinde küçük kurşun bir zar ve kesecikleri kesmek için kullandığı, bir kürkçünün bizi gibi küçük, keskin bir bıçak vardı;

diğerinde, göz göze geldiği kişilerin gözlerine attığı koruk suyu bulunuyordu;

diğerinde, şık insanların şapkaları ve elbiseleri üzerine atmayı sevdiği küçük kaz palazları ya da tiritlerin yolunmuş kuyruk tüyleri duruyordu; bunları sıklıkla insanlara, şehirde dolaşırken, hatta bazen hayatları boyunca taşıyacakları boynuzlar yapmak için kullanıyordu ve aynı zamanda, kadınların şapkalarının arkasına bazen erkek organı formundaki yoğurtotu dalları yapıştırıyordu;

diğerinde, içi Saint-Innocent'deki dilencilerden topladığı pire ve bitlerle dolu küçük külahlar yığını vardı; bunları küçük güzel üfleme borularıyla ya da tüylü yazı kalemlerinin saplarıyla karşılaştığı en süslü püslü hanımefendilerin elbise yakalarına atıyordu. Bu işi özellikle de kilisede yapıyordu; hiçbir zaman yukarıda koronun bulunduğu yerde oturmuyor, hem sabah ayininde hem akşam duasında, hatta vaaz boyunca her zaman orta sahında, kadınlar arasında kalıyordu;

diğerinde, bol miktarda olta iğnesi ve kanca bulunuyordu. Bunlarla sıkışık bir kalabalık içinde kadınları ve erkekleri birbirine tuttırduğu oluyordu. Özellikle de ince tafta elbiseler giyen kadınları seçiyordu ve bu kadınlar uzaklaşmak istediğinde elbiseleri boylu boyunca yırtılıyordu;

diğerinde, fitilli bir çakmak, kuru dallar, çakmak taşı ve yakmak için gerekli her türlü malzeme bulunuyordu;

diğerinde, güneş yansıtmak için iki üç ayna duruyordu. Bunlarla zaman zaman insanları öfkeden deliye döndürüyor ve kilisede kendilerini kaybetmelerini sağlıyordu. "*Femme fol-*

le à la messe" ve "*femme molle à la fesse*"[120] arasında hecelerin karışması dışında bir fark olmadığını söylüyordu;

diğerinde, bol miktarda iğne ve iplik bulunuyordu; bunlarla icra ettiği binlerce küçük şeytanlık vardı.

Bir seferinde, saray çıkışında, Grand'Salle'de, bir Fransisken rahibi, erkekler için düzenlenmiş ayinde konuşacakken onun giyinip kuşanmasına yardımcı oldu. Fakat rahibi giydirirken, cüppesiyle gömleğini tören giysisine dikmeyi ihmal etmedi. Sonrasında, saray erkânı ayini dinlemek için gelip oturduğunda, o da ortadan kayboluverdi. Tam da *ite missa est*[121] okunup, zavallı peder tören giysisini çıkarmaya kalkıştığında, giysiye iliştirilmiş cüppesi ve gömleği de beraberinde çıkmıştı. Tören giysisi omuzlarında takılı kalmış, pek de küçük sayılamayacak olan organı herkesin gözleri önüne serilmişti. Peder ne kadar çekiştirirse, o kadar çıplak kalıyordu. Nihayet saraydan bir beyefendi şöyle dedi: "Ne yani, bu sevgili peder bize öpelim diye mi gösteriyor bir yerlerini? Aziz Antoine'ın ateşi becersin onu!" Hemen oracıkta zavallı pederlerin topluluk önünde ve ayin eşyaları odasında ayin giysilerini çıkaramayacakları kuralı konuldu. Özellikle de kadınların önünde soyunmayacaklardı çünkü onlar için bir şehvet günahı fırsatı ortaya çıkabilirdi. Ayrıca insanlar bu pederlerin neden bu kadar uzun aletleri olduğunu sorgulamaya başladı.

Panurge, şöyle diyerek bu probleme çok güzel bir çözüm getirdi:

"Eşeklerin kulakları neden o kadar büyüktür; çünkü De Alliaco'nun *Suppositions*'da[122] dediği gibi, anneleri kafalarını bereyle korumayı ihmal etmiştir. İşte bu zavallı mutlu peder-

120 (Fr.) "Ayindeki deli kadın" ve "koca kıçlı şişko kadın." (ç.n.)

121 (Lat.) Huzur içinde gidin. Ayin sonunda söylenen söz. (ç.n.)

122 Varsayımlar. Ünlü teolog Pierre d'Ailly'nin (Latince Petrus De Alliaco; 1351-1420) eseri. (ç.n.)

lerin organlarının bu kadar uzun olmasının sebebi de, pantolonlarının ağı olmaması ve zavallı organlarının dizgininden boşalmış halde öylece uzanması ve dizlerden aşağı kadınların dua tespihleri gibi sallanmasıdır. Fakat genel olarak kalın olmalarının nedeni de, bu sallanma sırasında bedenin tabiatının sözü geçen bu organa inmesidir; çünkü uzmanlara göre, daimi tahrik ve hareket cazibe nedenidir."

Ayrıca kaşıntı tozuyla dolu bir cebi vardı. Bu tozu, ona fazla kurumlu görünen kadınların sırtına atardı. Kimileri herkesin önünde soyunmaya koyulur, kimileri kor üzerinde yürüyen tavuk ya da davul üzerine düşmüş bilye gibi dans etmeye başlar, kimileriyse sokaklarda koşturmaya devam ederdi; o da peşlerinden ayrılmaz, kadınlar üzerlerindekini çıkardığında, nazik ve kibar bir beyefendi gibi yeleğini sırtlarına örterdi.

Yine bir başka cebinde, acı yağ dolu uzun boyunlu küçük bir şişe vardı ve ne zaman güzel giysiler içinde bir kadın ya da bir erkekle karşılaşsa, onlara dokunup, "İşte güzel bir kumaş, güzel bir saten, güzel bir tafta hanımefendi; Tanrı size soylu gönlünüz ne isterse versin! Yeni bir giysiniz var yeni dostum; Tanrı sizi korusun!" deme bahanesiyle en güzel yerlerini yağlar ve kirletirdi. Bunları söylerken, elini omuzlarına koyardı. Bir anda oluşan o çirkin leke, mucizevi bir biçimde ruha, bedene ve nama kazınarak ömür boyu kalır, şeytan bile onu ordan söküp atamazdı. En sonunda şöyle derdi:

"Hanımefendi, dikkat edin de düşmeyin çünkü tam önünüzde kocaman, pis bir çukur var."

Bir başka cebi, çok ince kıyılmış sütleğen[123] doluydu. Aynı cebe saray çamaşırhanesinin güzel kâhyasından göğsüne bir bit[124] atıp aşırdığı ince işli bir mendili de koyuyor ve yanında

123 Hapşırtıcı. (ç.n.)

124 O dönemde üst sınıftan kadınların bile sık sık bit ve pirelerinden kurtulmak zorunda olduğu bilinmektedir. (ç.n.)

birkaç kibar hanımefendi olduğunda, konuşmayı çamaşırlara getirdikten sonra, elini göğsünün üzerine koyup soruyordu: "Bu Flandres işi mi Hainaut işi mi?" Sonra cebinden mendilini çıkarıp, "Bakın, bakın, şu işçiliğe bir bakın; ya Foutignan'dan ya da Foutarabie'den gelmiş olmalı," diyerek burunlarının ucunda şöyle güzel bir sallıyor, birkaç saat durmaksızın aksırmalarına neden oluyordu. Bu zaman zarfında da bir savaş atı gibi osuruyordu. Kadınlar ona, "Nasıl, yellendiniz mi yoksa Panurge?" diye sorunca, "Hiç de değil madam," diye cevap veriyordu. "Burnunuzun müziğine uyum sağlamaya çalışıyorum."

Bir başka cebinde, bir hırsız levyesi, bir maymuncuk, küçük bir kanca ve daha birkaç alet daha vardı. Bunlarla açamayacağı kapı, açamayacağı kasa yoktu. Bir başkası küçük hokkabaz hokkalarıyla doluydu. Bunlarla muhteşem bir sanatçı edasıyla oynuyordu çünkü parmakları Minerva ya da Arakhne[125] kadar becerikliydi. Bir zamanlar bir teryak[126] satıcısıydı ve bir testonu[127] ya da başka bir metal parayı değiştirirken ustası Mouche kadar becerikli olmayı öğrenmişti. Panurge her seferinde sarrafın gözü önünde, açıkça, sakınmadan beş ya da altı koca gümüş parayı yok ediyordu. İşi o kadar hissettirmeden ve acısız tamamlıyordu ki, sarrafın olanı biteni gözlemlemesi mümkün olmuyordu.

125 Mitolojide örgü masalıyla ünlü Lidyalı kız. (ç.n.)

126 Elliden fazla şifalı bitki, baharat ve başka katkı maddelerinden oluşan bir tür panzehir. Yunanlar tarafından bulunmuş, Neron'un doktoru Andromachus tarafından geliştirilmiştir. (ç.n.)

127 Rönesans döneminde İtalya ve Fransa'da kullanılan gümüş para. (ç.n.)

17. Bölüm

Panurge Bağış Paralarını[128] Nasıl Topladı, Yaşlıları Nasıl Evlendirdi ve Paris'teki Dava

Bir gün Panurge'ü biraz suskun ve süngüsü düşmüş gördüm. Parası olmadığından şüphelendim. Bunun üzerine ona dönüp, "Panurge, rahatsızsınız, bu dış görünüşünüzden anlaşılıyor ve bu rahatsızlığınızın para durumunuzla bağlantılı olduğunu da anlıyorum ama endişelenmeyin; bir kenarda annc babamın haberi olmayan 6 kuruş ve birkaç meteliğim daha var. İhtiyacınız olursa sizindir. Hastalanacak değilsiniz ya!" dedim. Bu sözler üzerine bana şöyle cevap verdi:

"Lanet olsun paraya! Bir gün çok param olacak çünkü bir felsefe taşım var ki kesclerdeki gümüşü mıknatısın demiri çektiği gibi çekiyor bana doğru. Fakat nasıl bağış toplandığını öğrenmem gerek, siz biliyor musunuz?"

"Ben," diye cevap verdim, "bu aşağılık dünyada pek bağışlayıcı olduğumu söyleyemem. Başka bir dünyada da olur muydum bilmiyorum. Neyse, hadi Tanrı aşkına alın şu 1 meteliği, altı üstü 1 metelik."

"Faiziyle ödeyeceğim o zaman," dedi.

"Yok, yok," diye cevap verdim. "İçimden geldiği için veriyorum ben bu parayı."

128 Kilise bağış karşılığı günahları affediyordu. (ç.n.)

"Ben de size *gras-cieux*[129] veririm beyefendi," dedi.

Sonra Saint-Gervais'den başlayarak yola koyulduk. Ben yalnızca ilk bağış kutusunu boşalttım zira azla yetinmeyi bilirdim. Bir yandan Azize Brigitte'nin dualarını[130] mırıldanıyordum ama Panurge, tüm bağış kutularındaki bağış paralarının tamamını boşalttı. Her seferinde bekçilerine para vermeyi de ihmal etmiyordu. Oradan Notre-Dame'a, Saint-Jean'a, Saint-Antoine'a ve bağış kutusu bulunan tüm diğer kiliselere uzandık. Ben kendim için daha fazla para almadım ama o her sadaka kutusunun başında duruyor, önce kutsal emanetleri öpüyor, sonra işini hallediyordu. Sonunda geri döndüğümüzde, beni Château kabaresine içmeye götürdü ve parayla dolu on ila on iki kese gösterdi. Bunları görünce haç çıkarıp dua okudum ve şöyle dedim:

"Bu kadar zamanda bunca parayı nasıl topladın?"

Bu sözler üzerine bana günahların bağışlanması için verilen paraların bulunduğu tepsilerden aldığı cevabını verdi. "Çünkü ilk meteliği verdiğimde onu o kadar beceriksizce attım ki, büyük bir para olduğunu sandılar. Böylece, her seferinde metelik atıp 12 metelik aldım, ne diyeyim? Ha bir düzine ha iki; tabii üç ya da dört de olabilir; gittiğimiz tüm kiliselerde de böyle devam ettim."

"Evet ama," dedim, "yılan kadar lanetlenmiş sayılırsınız. Hem hırsızsınız hem de kutsal şeylere saygısızlık ediyorsunuz."

"Tamam ama bu sizin düşünceniz," dedi. "Oysa ben böyle düşünmüyorum çünkü bağışlanma tüccarları bana '*Centup-*

129 Burada "*gracieux*" yani "karşılık beklenmeyen" sözcüğüne bir gönderme yapılırken, verimli anlamına da gelen "*gras*" ve gökler, tanrılar, Tanrı katı anlamına gelen "*cieux*" sözcüklerinden faydalanılmış. (ç.n.)

130 Bunlar dönemin popüler dualarıdır. (ç.n.)

lum accipies,"[131] deyip de öpmem için kutsal emanetleri uzatır, bir metelik karşılığı yüz günahımın bağışlandığını söylerken uzlaşmış gibi görünüyorlar. *Accipies* İbranilerdekiyle aynı anlamı taşıyor aslında. Onlar da gelecek zamanı emir kipi olarak kullanıyor. Mesela kutsal kanunlarında şöyle diyor: *Diliges Doninum* ya da *dilige*.[132] Buna göre, bağışlanma tüccarı bana '*Centuplum accipies*,' dediğinde şunu söylemek istiyor: *Centuplum accipe*.[133] Zaten Rabi Kimy ile Rabi Aben Ezra ve geleneğin koruyucusu tüm İbrani bilgeler de böyle diyor: *Dixit* Bartolus. Buna ek olarak, Papa Sixte[134] bana kendi evinden ve kilisenin kendi varlığından 1500 lira vermiş sayılır çünkü ona hayatı boyunca topal kalacağını sanacağı kadar acı veren cerahatli hıyarcığını iyileştirdim. Böylece kilisenin kasasından kendi ücretimi kendim almış oluyorum. Bu daha güvenli."

"Hey dostum," diyordu, "Haçlı Seferleri[135] sırasında ne çok kâr ettiğimi bilsen şaşıp kalırsın. Altı bin florinden fazla kazandırdı bana."

"Peki lanet olsun, nereye gitti o paralar?" diye sordum. "Zira tek meteliğin kalmamış gibi görünüyor."

"Geldikleri yere," dedi. "Sahip değiştirmekten başka bir şey yapmadılar. Bu arada en az üç binini evlilik için harcadım. Genç kızların evliliği için değil elbette çünkü onlar nasılsa koca buluyor ama ya ağızlarında tek dişi kalmış şu tiksindirici ihtiyar kadınlar? 'Bu ihtiyarlar gençlik zamanlarını çok iyi

131 (Lat.) Yüz katını alacaksın. (ç.n.)

132 (Lat.) Tanrı'yı seveceksin ya da Tanrı'yı sev. (ç.n.)

133 (Lat.) Yüz katını al. (ç.n.)

134 1471 ve 1484 yılları arasındaki Papa IV. Sixte bir hümanist ve mesendi. (ç.n.)

135 Papa IV. Sixte Türklere karşı savaşmıştı ama Panurge 1515 yılından itibaren papalığı finanse etmekten başka bir işe yaramayan birçok haçlı seferini kastetmektedir. (ç.n.)

geçirmiş ve kimse onları istemez hale gelene kadar kıçı ser, bacaklar havaya oynamış olmalı,' diye düşündüm. 'En iyisi onları ölmeden önce bir kez daha yerlerinden hoplatayım!' dedim. 'O nedenle, tiksindiriciliklerinin, iticiliklerinin ve iğrençliklerinin düzeyine bağlı olarak, kimine 100 florin, kimine 120 florin, kimineyse 300 florin verdim. Ne kadar iğrenç ve tiksindiricilerse, o kadar çok vermek gerekiyordu. Başka türlü şeytan bile dokunmazdı onlara. Kısa bir süre sonra iriyarı, yağlı bir herif buluyor ve nikâhlarını da bizzat ben kılıyordum. Fakat bu adamlara ihtiyarları göstermeden önce paraları gösterip şöyle diyordum: 'Dostum, şöyle güzel bir iş çıkarırsan bunların hepsi senin olur!' Bunun üzerine gariban herifler ihtiyar katırlar gibi sıçramaya başlıyordu. Ardından güzel bir şölen sofrası kurduruyor, bol keseden içmelerini sağlıyor, ihtiyarları azdırmak ve ateşlerini başlarına vurdurmak için de yemeklere bol baharat koydurtuyordum. Aslında bu ihtiyar kadınlar da en az güzeller kadar iş görüyordu ama ben yine de çekiciliğini kaybetmiş o çirkin kafalarındaki saçları toplattırıyor, yüzlerinin üzerine bir örtü koydurtuyordum.

"Dava sırasında da çok para kaybettim."

"Senin ne davan olabilir ki?" diye sordum. "Ne evin var ne toprağın."

"Dostum," dedi, "o şehrin matmazelleri, cehennemdeki iblisin kışkırtmalarına uyup, çok yüksek, tuhaf bir yaka ya da boyun atkısıyla göğüslerini sıkı sıkı saklamaya başlamışlardı. Bu tuhaf nesnenin arasından el geçmesi mümkün değildi zira açılan kısmı sırta yerleştirilmişti ve ön taraf tamamen kapalıydı.[136] Dolayısıyla gariban âşıklar uzaktan öylece bakakalıyordu. Güzel bir salı günü, mahkemeye bu konuda bir dilekçe sunup

136 Bu tür korsajlar, I. François döneminde, fazlasıyla "dekolte" boyunluklara karşı reaksiyon olarak çıkarılmıştı. (ç.n.)

bu matmazelleri şikâyet ettim. Şikâyet dilekçemde bu nedenle maruz kaldığım zararı açıkça ifade ettim. Aynı nedenle, mahkeme bu olaya bir çözüm bulmazsa, asamı arka tarafıma diktirecceğimi dile getirdim. Sonunda, matmazeller bana karşı birlik oldu, itiraz gerekçelerini açıklayıp davalarını savunması için bir de vekil atadılar. Dava sırasında o kadar şiddetle karşı koydum ki, sonunda mahkeme bu yüksek yakaların ancak ve ancak önden açılma sağlamaları halinde takılabileceği kararını almak zorunda kaldı. Fakat bu bana pahalıya patladı.

"*Le Tuyau de la Tinette* ve aynı zamanda *L'Encyclopudie*'yi[137] gece vakti gizli gizli değil de, gün ışığında, Fouarre'daki okullarda, tüm diğer sofistlerin karşısında okumaya devam etmeleri için Üstat Vidangeur Fify ve müritlerine karşı oldukça iğrenç ve fazlasıyla sevimsiz bir başka davam oldu. Bu davada, mübaşire karşı işlediğim bir kusurdan dolayı dava masraflarını üstlenmeye mahkûm edildim.

"Bir başka seferinde, mahkemeye, mahkeme başkanlarının, müşavirlerinin ve diğer çalışanlarının katırları için şikâyette bulundum çünkü onlar çalışırken katırları adliyenin iç avlusuna alınmıyor, karılarının süslediği gemlerinden açık alana bağlanıyor, böylece salyalarıyla döşeme taşlarını kirletmeleri engelleniyor, beyefendilerin uşakları da pantolonlarının dizlerinden aşağısını kirletmeden keyiflerince zar atıp oyun oynayabiliyorlardı. Bu konuda da güzel bir karar alındı ama bu da bana pahalıya patladı.

"Her gün adliyedeki uşaklara vermek zorunda olduğum küçük ziyafetlerin bana kaça mal olduğunu hesaplayın bakın."

"Ne için?" diye sordum.

137 Pierre Lombard'ın (1106?-1164) bir tür teolojik ansiklopedi sayılan *IV Livre des Sentences* (Dört Cümle Kitabı) eserinin en önemli kısmıdır. Rabelais burada bir sözcük oyununa başvuruyor. (ç.n.)

"Dostum," dedi, "bu dünyada eğlenmek adına hiçbir şey yapmıyorsun. Ben kraldan başkasından korkmam. Aslında bana uysan, seninle ne şeytanlıklar, ne muhteşem işler yaparız."

"Yok yok," dedim, "Aziz Yücehâkim[138] korusun ama bir gün asacaklar seni."

"Sen de bir gün toprağın altını boylayacaksın. Hangisi daha şerefli, yerin üstü mü altı mı? Hey koca aptal! Bu uşaklar şölen yaparken ben de onların katırlarına bakıyor, eyerin bir tarafından üzengi kayışını kesiyorum. Sonunda ufak bir iplikçik tutuyor yalnızca. Burnu büyük şişko müşavir ya da onun gibi bir başkası, katırın üzerine tırmanmak için tüm gücüyle bir hamle yaptı mı, herkesin önünde domuzlar gibi yere kapaklanıyor ve beni harcadığım 100 franka değecek kadar güldürüyor. Fakat daha da çok güldüğüm yeri sorarsan, eve geldiklerinde, uşak efendiyi yeşil çavdar gibi kırbaçlatmaları. Böylece, onlara çektiğim ziyafete harcadığım paraya acımama gerek kalmıyor."

Özetle, para bulmanın altmış üç yolunu (yukarıda da söylediği gibi) biliyordu ama burnunun altındaki deliğe tıkıştırmak zorunda olduklarını saymazsak, harcamanın da iki yüz on dört yoluna haizdi.

138 Yüksek Mahkeme sözcüğüne bir gönderme. (ç.n.)

18. Bölüm

İngiltere'den Büyük Bir Bilge Pantagruel'le Nasıl Tanışmak İstedi ve Panurge Tarafından Nasıl Hezimete Uğratıldı

Aynı günlerde, Thaumast adında bilge bir adam, Pantagruel'in dört bir yana nam salmış o benzersiz görgü ve bilgisinin yarattığı yankıyı işiterek, İngiltere topraklarından sırf Pantagruel'i görmek, onunla tanışmak ve bilgisinin namına layık olup olmadığını değerlendirmek amacıyla çıkageldi. Paris'e varır varmaz Pantagruel'in Saint-Denis Konağı'ndaki[139] evine gitti. Pantagruel bu sırada, Panurge'yle birlikte bahçede dolaşıyor ve Peripatetik ekolü üzerine felsefe yapıyordu. Thaumast, Pantagruel'in boyunu posunu görünce ilk olarak korkudan titredi. Sonra her zamanki gibi kibarca selam vererek şöyle dedi:

"Filozofların prensi Platon'un da dediği doğru; ilim ve bilgelik bedensel olsa, insanların gözle görebileceği hale getirilse, herkesin hayranlığını çekerdi. Zira havaya savrulan tek bir bilge sözün bile, bilgeliği seven ve peşinden koşan, filozof dediğimiz insanların kulağına gelerek, huzur içinde uyumalarını ya da dinlenmelerini engellemesi mümkündür. Zira onları

139 Bu bina Benediktin rahiplerini kabul eden bir okuldu. Rabelais'nin burada kalmış olmasına olanak yoktur. (ç.n.)

öyle bir iğneler ki, bilimin tapınağını kurduğu, kehanetlerini dağıttığı kişiyi bizzat görmeye koşma isteğiyle yanıp tutuşturur. Bilge Süleyman'ın tapınağının düzenini görmek ve bilgeliğini işitmek için doğunun sınırlarına, İran Körfezi'ne kadar gelen Saba kraliçesinin;

"Solon'u görmek için Skuthia'dan Atina'ya kadar giden Anacharsis'in;

"Memfis kâhinlerini görmeye giren Pisagor'un;

"Mısır kâhinlerini ve Tarantolu Archytas'ı görmeyen giden Platon'un;

"Gimnosofistleri görmek için Kafkas Dağları'na kadar giden, İskitlerin, Massagetlerin, Hintlilerin ülkelerinden geçen, büyük Pison Nehri boyunca seyahat edip, Hiarchus'u görmek için Brahman'lara kadar varan, ardından Babil'e, Haldiya'ya, Midia'ya, Asur'a, Partlar ülkesine, Suriye'ye, Fenike'ye, Arabistan'a, Filistin'e, İskenderiye'ye, Etiyopya'ya kadar uzanan Trallesli Apollonios'un açıkça kanıtladığı gibi.

"Aynı örneği, Titus Livius'ta da görüyoruz: Onu görmek ve dinlemek için, Fransa ve İspanya'nın en ücra köşelerinden, birçok araştırmacı Roma'ya gelmiş.

"Kendimi bu mükemmel insanlar arasında ve onlarla aynı mertebede saymaya cesaret edemiyorum ama okumayı seven biri olarak tanınmayı ve yalnızca edebiyatın değil, edebiyatçıların da dostu olduğumun bilinmesini çok isterim.

"Bu nedenle de, senin paha biçilemez bilginin ününü işitince, ülkemi, ailemi ve evimi bıraktım, mesafenin uzunluğunu, yol boyu yaşayacağım sıkıntıları, bu diyarları bilmeyişimi hiç hesaba katmadan, yalnızca seni görmek ve seninle, şüphe ettiğim, içime sindiremediğim bazı felsefi metinler, kâhinlerin ve kabalacıların metinlerini tartışmak için buralara kadar geldim. Bunları benim için çözebilirsen, ben ve halefilerimi o andan itibaren kölen kabul edebilirsin çünkü minnetime tanıklık

etmek için bağışlayabileceğim, gözlerimden daha değerli bir şeyim yok.

"Bu konuları kâğıda dökecek ve yarın, önlerinde tartışmak için şehrin tüm bilgelerini toplayıp önlerinde okuyacağım.

"Tartışmaktan ne anladığımı söyleyeyim. Ben hem bu şehrin hem de başka diyarların budala sofistlerinin yaptığı gibi 'lehine ve aleyhine' tarzında tartışmak istemiyorum. Ayrıca akademisyenler gibi tumturaklı sözlerle, hatta Pisagor'un yaptığı ve Roma'da Picus de la Mirandula'nın yapmak istediği gibi sayılarla da tartışmak istemiyorum. Ben konuşmadan, yalnızca işaretlerle tartışmak istiyorum çünkü bunlar öylesine çetin meseleler ki, bizim insana dair sözcüklerimiz düşüncelerimi açıklamak için yetersiz kalıyor.

"Dolayısıyla görkemli varlığınla beni şereflendirmeni diliyorum. Tartışma Navarre Koleji'nin büyük salonunda, sabah yedide."

Pantagruel, bu sözler tamamlanır tamamlanmaz saygıyla şöyle dedi:

"Senyör, Tanrı'nın bana bahşettiği lütufları başkalarıyla paylaşmayı reddetmek istemem elimden geldiğince; zira her iyilik ondan gelir ve onun dileği, bu iyiliğin hak edenler ile soylu bir bilgiyi, yani Tanrısal bir lütfu üstlenme kabiliyetine sahip olanlar arasında paylaşılarak çoğaltılmasıdır. Bugün sen bu insanların arasında ilk sırada yer alıyorsun. Bunu çok önce fark etmiştim aslında. Davetlerinden her birine naçizane icabet edeceğimi hemen ifade etmek isterim çünkü benim senden, senin benden öğreneceğinden daha çok şey öğreneceğimden eminim. Madem sen davette bulundun, bu karanlık noktalar üzerine birlikte düşünürüz ve Heraklitos'a[140] göre hakikatin gizli olduğu dipsiz kuyuların derinliklerinde birlikte çözüm ararız.

140 Sokrates öncesinde, MÖ 535?-475 yılları arası yaşayan Efesli filozof. (ç.n.)

"Ayrıca önerdiğin üslubu, yani konuşmadan, işaretlerle tartışma üslubunu da çok beğendim; çünkü bu yolla hem birbirimizi anlayacak hem de münakaşalar sırasında şu sersem sofistlerin giriştiği, nihayetinde düğüm haline geldikleri o el çırpınışlarından kaçınmış olacağız.

"O halde yarın, beni davet ettiğin saatte, davet ettiğin yerde olmayı ihmal etmeyeceğim ama aramızda herhangi bir kavga olmamasını, kimsenin sesini yükseltmemesini ve adamlarımızdan herhangi bir övgü ya da alkış girişimi olmamasını rica ediyorum, yalnızca hakikat çarpışsın."

Bu sözler üzerine Thaumast cevap verdi:

"Senyör, Tanrı inayetini üzerinden eksik etmesin. Cömert varlığınızla benim sefil koşullarıma gönül indirme lütfunda bulunduğunuz için de ayrıca teşekkür ederim. O halde yarına kadar Tanrı seni korusun."

"Tanrı seni de korusun," dedi Pantagruel de.

Beyefendiler, bu yazıyı okuyan sizler, bugüne kadar hiç kimsenin o gece boyunca Thaumast ve Pantagruel'in aklından geçenlerden daha soylu ve daha coşkulu düşüncelerle dolup taşmadığından emin olunuz. Thaumast kalmakta olduğu Hôtel de Cluny'nin kapıcısına, hayatı boyunca o gece olduğu kadar susamamış olduğunu söyledi. "Bana kalırsa," diyordu, "Pantagruel boğazımda kaldı. İçecek bir şeyler gönder rica ederim. Soğuk suyu da unutma da, damağımı gargarayla temizleyebileyim."

Pantagruel de benzer durumdaydı. Gece boyunca şunlar üzerine sayıkladı durdu:

Beda'nın kitabı, *De numeris et signis*;[141]

Plotin'in kitabı, *De inenarrabilibus*;[142]

---

141 Sayılar ve İşaretler. (ç.n.)

142 Gaipten. (ç.n.)

Proclus'un kitabı, *De magia*;[143]
Artemidorus'un kitabı, *Per onirocriticon*;[144]
Anaxagoras'ın kitabı, *Perisemion*;[145]
Dinarius'un kitabı, *Periaphaton*;[146]
Philistion'un kitapları;
Hipponax, *Peri anecphoneton*[147]
ve daha bir yığın şey. Öyle ki Panurge ona şöyle dedi:

"Senyör, tüm bu düşünceleri bir kenara bırakın ve gidip yatın. Aklınızdaki bunca düşünce, sonunda havale geçirmenize neden olacakmış gibi hissediyorum. Fakat önce yirmi beş otuz kallavi kadeh devirin, ardından da odanıza çekilip rahat rahat uyuyun çünkü yarın sabah İngiliz beyefendinin ağzının payını ben verecceğim. Onu alt etme konusunda yeterli olamazsam yuh olsun bana."

"Evet ama," dedi Pantagruel, "Panurge, dostum, karşımızdaki olağanüstü bilgili bir adam; onun mertebesine nasıl çıkacaksın?"

"Gayet kolay," diye cevap verdi Panurge. "Lütfen bu konuyu bir kenara bırakalım artık. Yarın seyredin ve görün. Şeytandan daha bilgili bir insan olabilir mi?"

"Olamaz hakikaten," dedi Pantagruel. "Özel ruhani bir yeteneği yoksa tabii."

"Bu arada," dedi Panurge, "ben onunla bugüne kadar sayısız münakaşa yaptım ve tezlerinin hepsini çürüttüm, kıç üstü oturmasını sağladım. Emin olun bu kurumlu İngiliz'i yarın herkesin önünde altına ettireceğim."

---

143 Büyü Üzerine. (ç.n.)
144 Düşlerin Anlamı Üzerine. (ç.n.)
145 İşaretler Üzerine. (ç.n.)
146 Açıklanamayanlar. (ç.n.)
147 Üzerine Konuşulmayacak, Susulacak Şeyler. (ç.n.)

Panurge geceyi uşaklarla içerek ve oyunlar oynayarak geçirdi. Buluşma saati geldiğinde, efendisi Pantagruel'i anlaştıkları yere götürdü. Paris'teki büyük küçük herkesin orada olduğundan ve, "Şu Pantagruel şeytanı, toy sofistlerin tüm kurnazlıklarının üstesinden geldi belki ama şimdi gününü görecek; çünkü bu İngiliz Vauvert'in ikinci şeytanı. Kazanan kim olacak göreceğiz," diye düşündüğünden emin olabilirsiniz.

Herkes toplanmıştı ve Thaumast onları bekliyordu. Pantagruel ile Panurge salona ulaştığında, kolejliler, sanat öğrencileri ve diğerleri o aptal gelenekleri gereği el çırpmaya başladı. Fakat Pantagruel top patlamış gibi gürleyen güçlü sesiyle şu sözleri haykırdı:

"Sakin olun, lanet olsun, sakin! Tanrı biliyor ya, siz namussuzlar buraya ortalığı karıştırmak için geldiyseniz eğer, hepinizin kellesini uçururum."

Bu sözler üzerine herkes şaşkına dönüp olduğu yerde kalakaldı. On beş kilo tüy yutsalar öksürmeye cesaret edemeyeceklerdi. Bu lafları duyunca öylesine altüst oldular ki, Pantagruel gırtlaklarına tuz dökmüş gibi, dilleri ağızlarından yarım ayak dışarı sarktı.

Bu sırada Panurge sözü aldı ve İngiliz'e şöyle dedi:

"Senyör, buraya sözünü ettiğin konularda münakaşa etmek için mi geldin, yoksa hakikati bulmak ve öğrenmek için mi?"

Bu sözler üzerine Thaumast cevap verdi:

"Senyör, hayatım boyunca, emin olamadığım o karanlık noktalarda tatmin edici bir çözüme ulaşmış ne bir insan ne bir kitap bulabildim. O nedenle de hakikati bulmak ve öğrenmek isteğinden başka bir niyetle gelmedim buraya. Ayrıca sırf tartışmak için tartışmayı da reddediyorum. Öylesine çirkin bir şeyi, tartışmalarında aslında hakikati aramayan, anlaşmazlık ve çatışma peşinde olan o serseri sofistlere bırakıyorum."

"O halde," dedi Panurge, "efendim saygıdeğer Pantagruel'in mütevazı bir müridi olan ben, her konuda ve her açıdan seni memnun ve tatmin edebileceğime göre, bunlarla efendimin canını sıkmak yakışık almaz bir durum olacaktır. Bu arada sen öğrenme isteğini tatmin edemediğimi düşünürsen, zaten düşüncelerimizi değerlendirmek üzere o da yanımızda olacaktır."

"Doğru, haklısınız," dedi Thaumast. "Başlayın o zaman."

Panurge'ün uzun sopasının ucuna, daha önceden aralarına güzel bir portakal yerleştirdiği, kırmızı, beyaz, yeşil ve mavi ipekten güzel bir sorguç taktığını da belirtelim.

Panurge, Thaumast'la işaretlerle tartışıyor.

19. Bölüm

Panurge İşaretlerle Tartışan İngiliz'i Nasıl Şaşırttı

Dolayısıyla, herkes orada toplanmış ve tarifsiz bir sessizlikle dinlerken, İngiliz iki kolunu ayrı ayrı havaya kaldırdı, parmaklarının uçlarını, Chinonnais'de dedikleri gibi tavuk kıçı şeklinde birleştirip tırnakları seviyesinde dört kez birbirine çarptıktan sonra avuçlarının içini dümdüz tutup birbirine vurarak kulaklarda çınlayan bir ses çıkardı. Sonra parmaklarını tekrar daha önceki gibi birleştirerek iki kez, ardından da açarak dört kez vurdu. Sonra ellerini huşu içinde dua eder gibi bitiştirip Tanrı'ya uzattı.

Panurge beklemeden önce sağ elini havaya kaldırdı, sonra bu elinin başparmağını sağ burun deliğinin üzerine koydu ve sımsıkı bitişik duran dört parmağını burnunun kenarına paralel tuttu. Sol gözünü sımsıkı kapadı ve kaşıyla gözkapağını iyice bitiştirip sağ gözüyle nişan aldı. Sonra sol kolunu havaya kaldırdı. Uzattığı dört parmağını tüm gücüyle sıkıyor, başparmağını da alabildiğine kaldırıyordu. Sol eli, bir buçuk dirsek mesafesinde durduğu sağ eliyle tam bir dik açı oluşturuyordu. Bundan sonra, aynı pozisyonda tuttuğu iki elini yere doğru indirdi. Sonunda da doğrudan İngiliz'i nişanlamış gibi tam ortada tuttu.

"Ve eğer Merkür..," dedi İngiliz.

Panurge hemen susturdu onu: "Konuşanın işi biter!"

Bunun üzerine İngiliz şu işareti yaptı. Sol elini alabildiğine açarak havaya kaldırdı, ardından aynı elin dört parmağını sıkıp yumruk yaptı ve gergin bıraktığı başparmağını burnunun ucuna dayadı. Hemen ardından sağ kolunu dimdik havaya kaldırdı ve dikliğini koruyarak indirip, aynı elin başparmağını sol elin küçük parmağının kıvrıldığı yere getirdi ve sağ elin dört parmağını havada yavaş yavaş sallamaya başladı. Ardından, simetriyi koruyarak, sağ eliyle, sol eliyle yaptığını ve sol eliyle sağ eliyle yaptığını yaptı.

Bunlar karşısında hiç şaşırmayan Panurge, üç kat kalın asasını sol eliyle havaya kaldırdı ve sağ eliyle içinden bir parça sığır kaburga kemiği ve biri kara abanozdan, diğeri kızıl Brezilya odunundan, aynı biçimde iki parça tahta çıkardı. Bunları aynı elinin parmakları arasına tamamen simetrik olarak yerleştirdi ve birbirine çarparak, Bretagne'da cüzamlıların klaketleriyle çıkardıkları sesin aynısını çıkardı ama daha yüksek ve daha ahenkli bir ses çıkarıyor ve İngiliz'den gözlerini ayırmadan, ağzının içinde tuttuğu diliyle neşeyle mırıltılar çıkarıyordu.

Teologlar, doktorlar ve cerrahlar, bu işaretle İngiliz'in cüzamlı olduğu sonucuna varılacağını düşündüler.

Belediye meclisi üyeleri, hukukçular ve din adamları, bunu yaparak, vaktiyle Tanrı'nın da belirttiği gibi, cüzamlıların durumunda bir "beşeri mutluluk" bulunduğu sonucuna varılmasını istediğini düşünüyordu.

İngiliz yine de korkmadı ve iki elini havaya kaldırarak, üç uzun parmağıyla sımsıkı bir yumruk yapıyor gibi tuttu. Başparmaklarını işaretparmakları ve ortaparmakları arasından geçiriyor, serçeparmakları gergin duruyordu. Ellerini bu şekilde Panurge'e gösterdikten sonra, sağ elin başparmağı sol ele ve sol elin küçükparmağı sağ ele dokunacak şekilde birleştirdi.

Bunun üzerine Panurge, tek kelime etmeden ellerini kaldırdı ve şu işareti yaptı: Sol elinin işaret ve başparmağının tır-

naklarını birleştirerek yuvarlak bir halka oluşturdu ve sağ elinin işaretparmağı dışındaki tüm parmaklarıyla sıkı bir yumruk yaptı ve bu parmağını sol elinin iki parmağı arasından tekrar tekrar geçirdi. Sonra, sağ elinin başparmağıyla işaretparmağını açtı, olabildiğince ayırdı ve Thaumast'a yöneltti. Ardından, sağ elinin işaret ve başparmağını sol gözünün kenarına yerleştirdi, tüm elini bir kuş kanadı ya da bir balık yüzgeci gibi yaydı ve zarif hareketlerle sallamaya başladı. Sağ eliyle de sağ gözünün kenarında aynısını yapıyordu.

Thaumast'ın beti benzi atmaya ve titremeye başlamıştı. O da ona şu işareti yaptı: Sağ elinin ortaparmağıyla el ayasının dolgun kısmına vurduktan sonra, sağ elinin işaretparmağıyla sol elininkine benzer bir halka yaptı; ama bunu Panurge gibi alttan değil, üstten yerleştirdi.

Bunun üzerine Panurge ellerini birbirine vurdu ve el ayalarına üfledi. Bunu bitirince, sağ elinin işaretparmağını sol eliyle oluşturduğu halkanın içine soktu, defalarca çıkarıp tekrar tekrar soktu. Ardından çenesini uzattı, gözlerini Thaumast'a dikip sert sert baktı.

Bu işaretlerden hiçbir şey anlamayan insanlar, bu yaptığıyla Thaumast'a tek kelime etmeden, "Bununla ne demek istiyorsunuz?" diye sorduğunu anladılar.

Gerçekten de Thaumast koca koca damlalarla terlemeye başladı. Tam olarak, derin düşüncelere dalmış bir adama benziyordu. Ardından tekrar başladı. Parmaklarını yarım daire şeklinde açarak, sol elinin tüm tırnaklarını sol elininkilere bitiştirdi ve bu işareti ellerini olabildiğince havaya kaldırarak yaptı.

Bunun üzerine Panurge aniden sağ elinin başparmağını çenesinin altına dayadı ve bu elin serçeparmağını sol taraftan ağzına soktu, pozisyonunu bozmadan alt dişlerini üst dişlerine gayet melodik bir biçimde vurup tıkırdatmaya başladı.

Thaumast uflaya puflaya ayağa kalktı, kalkarken de koca bir oduncu osuruğu çıkardı. Sanki osuruğu dışkı da izlemişti. Suratı sirke satıyor, leş gibi de kokuyordu. Çevredekiler burnunu tıkamaya başladı çünkü sıkıntıdan altına yapıyordu. Ardından sağ elini kaldırdı, tüm parmaklarının uçlarını bir araya getirecek şekilde kapattı ve sağ elini düz tutarak göğsünün üzerine koydu.

Bunun üzerine Panurge uzun asasını sorgucuyla birlikte kaldırıp şöyle bir salladı. Sol eliyle asayı havada tutarken, sağ eliyle portakalını aldı ve ardı ardına yedi kez havaya fırlattı. Sekizincide yakalayıp sağ yumruğunun içine sakladı, tek kelime etmeden havada tuttu. Sonra güzel asasını Thaumast'a göstererek sallamaya devam etti.

Bundan sonra Thaumast iki yanağını bir gaydacı gibi şişirmeye, domuz bağırsağını şişirir gibi üflemeye koyuldu.

Bunun üzerine Panurge, sol elinin bir parmağını kış deliğinin üzerine koydu ve istiridye kabuğunu emer ya da çorba içer gibi havayı içine çekmeye başladı. Bunu bitirdikten sonra, ağzının bir köşesini küçücük açtı ve sağ elini düz tutup üzerine vurdu ve böylece derinlerden, nefes borusu üzerinden diyafram yüzeyinden geliyor gibi yankılanan büyük bir gürültü çıkardı ve bunu ardı ardına on altı kez tekrarladı.

Fakat Thaumast hâlâ bir kaz gibi soluyordu.

Bu sırada Panurge sağ elinin işaretparmağını ağzının içine sokup ağız kaslarını olabildiğince kastı. Sonra parmağını dışarı doğru çekti ve çekerken de, oğlan çocuklarının oyuncak tüfekleriyle güzel bayırturbu parçaları atarken yaptıkları gibi büyük bir gürültü çıkardı ve bunu ardı ardına dokuz kez tekrarladı.

Bunun üzerine Thaumast haykırdı:

"Ah, beyler, işte büyük sır!" Elini dirseğine kadar soydu. Sonra üzerinde taşıdığı bir hançeri çekip ucunu aşağıda tuttu.

Bunun üzerine Panurge uzun asasını aldı ve bacakları arasında hızla sallamaya koyuldu. Ardından çapraz yaptığı iki elini tarak gibi başının üzerine koydu, dilini olabildiğince çıkardı ve gözlerini can çekişen bir keçi gibi devirdi.

"Ah, anlıyorum, ama nasıl?" dedi Thaumast şu işareti yaparak: Hançerinin sapını göğsüne dayadı ve ucunu elinin ayasına koydu, parmaklarının ucuyla hafifçe çevirdi.

Bunun üzerine Panurge başını sol tarafa yatırdı ve ortaparmağını sağ kulağına sokup başparmağını yukarı doğru kaldırdı. Ardından iki kolunu göğsünün üzerinde çaprazladı, beş defa arka arkaya öksürdü ve beşincide sağ ayağını yere vurdu. Sonra sol kolunu kaldırdı ve tüm parmaklarıyla sıkı bir yumruk yaptı, başparmağını altının üzerinde tutarken, sağ eliyle altı kez göğsüne vurdu.

Fakat Thaumast, bu durum onu tatmin etmemiş gibi, sol elinin başparmağını burnunun ucuna koydu ve elinin kalan kısmını kapalı tuttu.

Panurge yine iki ortaparmağını ağzının iki yanına koyup yanaklarını iyice yanlara doğru çekiştirdi ve tüm dişlerini gösterdi. Bu arada iki başparmağıyla da gözkapaklarını sert bir biçimde aşağı doğru çekip, çevredekilere bakılırsa oldukça çirkin bir yüz oluşturdu.

Thaumast, Pantagruel ile müridini övüyor.

20. Bölüm

Thaumast, Panurge'ün Hünerlerini ve Bilgisini Nasıl Anlattı

Bunun üzerine Thaumast ayağa kalktı ve başındaki o güzel şapkasını çıkarıp Panurge'e nazikçe teşekkür etti. Ardından çevredekilere yüksek sesle şöyle dedi:

"Beyler, şimdi İncil'in şu güzel sözünü söyleyebilirim: *Et ecce plusquam Salomon hic.*[148] Burada, huzurlarınızda, eşsiz bir hazine duruyor. Namı beni İngiltere'nin en ücra köşesinden buralara kadar çeken, kafamdaki çözülmez sandığım problemler dışında, büyü, simya, kabala, falcılık, astroloji ve tabii felsefe üzerine tartışmak istediğim Mösyö Pantagruel. Fakat şimdi burada, bana cimrilik ettiklerini söyleyebileceğim ünü karşısında şapka çıkarıyorum çünkü aslında gerçeğinin binde birini bile yansıtmıyor.

"Müridini gördünüz. Yalnızca o bile beni hoşnut etmeye yetti, istediğimden fazlasına cevap verdi. Hatta önemini henüz fark edemediğim başka karanlık noktalar hakkında da aydınlanmamı sağladı. Bunlarla bana emin olun ki, ansiklopedik bilginin hakikat kuyusunu, uçurumunu açtı; hatta, insanın yalnızca ilk unsurlarını bildiğini düşündüğüm bir konuyu tam olarak açıkladı. Tek ses, tek söz olmadan, yalnızca işaretlerle

148 (Lat.) Ve işte karşınızda Süleyman'dan da fazlası. (ç.n.)

yürüttüğümüz bu tartışma üslubundan söz etmek istiyorum biraz. Sonuçta, söylediklerimizi ve vardığımız sonuçları, bunların hiçbir koşulda şakadan ibaret olmadığının anlaşılması için yazıya dökecek, benim gibi herkesin bu bilgiye ulaşabilmesi için basılmasını sağlayacağım. Bu da size, müridi böyle bir kanıtlamaya gidebiliyorsa, ustası ne yapardı konusunu değerlendirme olanağı verecek, zira *Non est discipulus super magistrum*.[149]

"Her koşulda Tanrı sizi korusun diyor ve bu tartışma sırasında burada bulunma şerefini bize yaşattığınız için içtenlikle teşekkür ediyorum. Tanrı sizi başımızdan eksik etmesin."

Pantagruel de çevredekileri nazikçe selamladı ve giderken Thaumast'ı da birlikte öğle yemeği yemek için götürdü: Emin olun pantolon düğmeleri patlayana kadar –çünkü o zamanlarda pantolonlar şimdi yakalarda olduğu gibi düğmeyle kapanırdı– içtiler ve birbirlerine, "Kiminle müşerref oluyorum?" diyecek hale geldiler.

Kutsal Meryem adına, hepsi birbirinden daha aceleci olduğundan, şişeler gelir gelmez boşalıyordu:

"Çek!"

"Ver!"

"Delikanlı, şarap al!"

"Doldur lanet olsun, doldur."

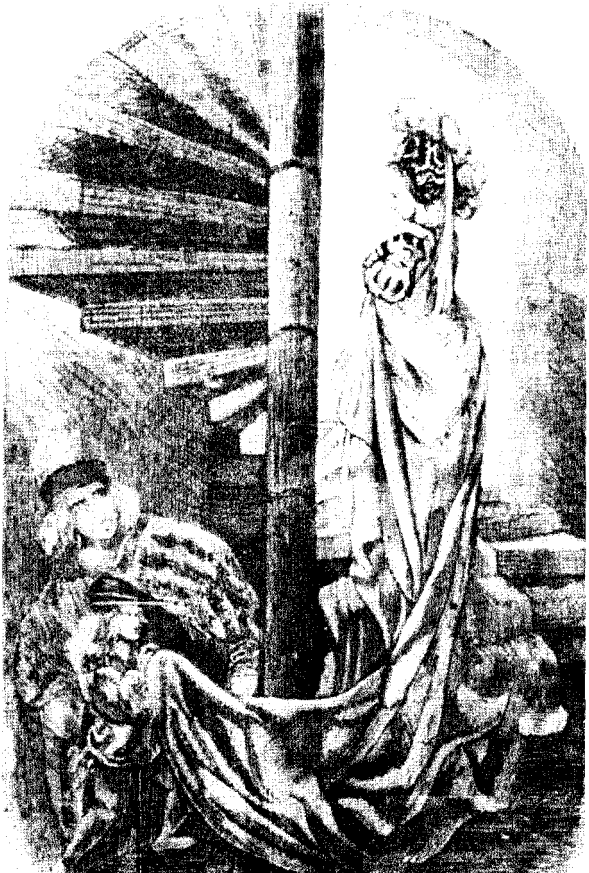
Hiç içmeyen bile yirmi beş otuz fıçı içti ve nasıl, biliyor musunuz? *Sicut terra sine aqua*[150] çünkü hava sıcaktı ve üstelik de susamışlardı.

Thaumast tarafından sorulan soruların cevabına ve tartışırken kullandıkları işaretlerin anlamına gelince, yeri geldik-

149 (Lat.) "Çırak ustayı geçemez." Aziz Luka İncil'inden. (ç.n.)

150 (Lat.) "Susuz kalmış toprak gibi." Rabelais buradaki ifadeleri daha sonra tekrar geliştirecektir. (ç.n.)

çe onları da açıklayacağım ama Thaumast'ın bunları büyük bir kitapta topladığını, Londra'da bastırdığını ve bu eserinde her birini atlamadan açıklığa kavuşturduğunu söylediler bana. Yine de şimdilik bu konuyu burada keseceğim.

Panurge yemekten sonra aşık olduğu kadını ziyarete gidiyor.

21. Bölüm

Panurge, Parisli Zengin Bir Hanımefendiye Nasıl Âşık Oldu

Panurge, İngiliz'e karşı zaferle çıktığı tartışma sayesinde Paris şehrinde de nam salmaya başlamıştı. Artık sözü dinlenir biri olmuş, üstünü başını Roma modasına uygun, süslü giysilerle donatmıştı. Halk arasına karıştığında herkesten övgüler alıyordu. Adına, çocukların okul yolunda söylediği bir şarkı bestelenmişti. Madam ve matmazeller arasında da çok iyi karşılandığından kendini iyiden iyiye beğenmeye başlamış ama bu arada şehrin zengin hanımefendilerinden birinin etkisine kapılmıştı.

Bir gün, kendinden geçmiş âşıkların, o cline el değmeyen Büyük Perhiz meraklılarının her zaman yaptığı uzun giriş konuşmalarını ve beyanatları bir kenara bırakıp şöyle dedi:

"Madam, benim soyumla birleşmeniz tüm cumhuriyet için fazlasıyla faydalı, sizin için keyifli, aileniz için şerefli ve benim için de verimli bir durum olacaktır; inanın buna, zira tecrübe bunu kanıtlayacaktır size."

Hanımefendi bu sözler üzerine onu daha da öteye iterek şöyle dedi:

"Sefil deli, bana böyle sözler etmek haddinize mi düşmüş? Kiminle konuştuğunuzu sanıyorsunuz? Gidin ve bir daha da karşıma çıkmayın sakın; tek bir laf daha ederseniz kollarınızı ve bacaklarınızı kestiririm."

"Fakat," diye cevap verdi Panurge, "siz ve ben, sıradan insanlar gibi bacaklarımızı birbirimize dolayıp bir parça haz almayacaksak, kollarım bacaklarım kesilmiş ne fark eder; zira (uzun asasını göstererek) işte sizc *gigue* yaptıracak, iliklerinize kadar hissettirecek Üstat Jean Jeudi[151] de burada. Eğlencelidir ve meselenin özüne gelmeden en küçük ayrıntıyı ve fare deliği içindeki en minik parçacığı keşfetmeyi, tozu alınacak kıyı köşe bırakmamayı iyi bilir."

Bu sözler üzerine hanımefendi cevap verdi:

"Git buradan sefil, git. Tek kelime daha ederseniz adamlarımı çağırır, şuracıkta döve döve öldürtürüm sizi."

"Hey," dedi Panurge, "söylediğiniz kadar kötü olamazsınız, hayır; ya da belki dış görünüşünüz yanılttı beni; çünkü sizinki gibi bir güzellik ve zarafette tek bir damla kin ya da düşmanlık olsa yeryüzü gökyüzüne karışır, gökyüzü yeryüzüne iner, doğanın tüm düzeni altüst olurdu. Ne yazık ki şöyle demişler:

Güzel bir kadın yoktur
Aynı zamanda asi olmayan.

"Fakat, bu sözler bayağı güzellikler için edilmiştir. Sizinkiyse öylesine mükemmel, öylesine sıradışı, öylesine ilahi bir güzellik ki, bence doğa bu güzelliği size, tüm gücünü ve tüm bilgisini kullanmak istediğinde nelere kadir olduğunu anlamamız için örnek olarak vermiş. Sizdeki ne bal ne şeker ne göksel şerbet.

"Paris altın elmayı Venüs'e değil, Juno'ya değil, Minerva'ya değil, size vermeliydi çünkü Juno'da sizdeki görkem, Minerva'da sizdeki bilgelik, Venüs'te sizdeki zarafet olmadı hiçbir zaman.[152]

---

151 Argoda, "sözde koca". (ç.n.)

152 Venüs, Roma mitolojisinde aşk ve güzellik tanrıçası; Juno, Roma mitolojisinde, baştanrı Jüpiter'in kız kardeşi ve eşi, aile ve doğum başta olmak

"Ey gökteki tanrılar ve tanrıçalar, bu kadını kollarına alma, öpme ve göğsünü göğsüne bastırma lütfunu bahşedeceğiniz adama ne mutlu. Ne mutlu ki o ben olacağım, bunu açıkça görebiliyorum çünkü aslında beni tüm varlığıyla seviyor, bunu biliyorum; periler onu bana yazdığı için buradayım.

"Dolayısıyla gel zaman kaybetmeden birbirimize kavuşalım."

Bunun üzerine kadına sarılmak istedi ama kadın komşuları yardıma çağırmak için pencereye gider gibi yaptı.

O sırada Panurge hıza dışarı fırladı ve kaçarken de şöyle dedi:

"Madam, beni burada bekleyin; komşuları çağırmaya gidiyorum, siz zahmet etmeyin."

Kadının reddediş çırpınışlarını hiç ciddiye almadan öylece çıkıp gitti ve ondan sonra da bir daha yüzünün asıldığını gören olmadı.

Ertesi gün, kadının ayinde olduğu saatte kilisede ortaya çıktı. Kadın içeri girerken ona kutsanmış su ikram edip önünde yerlere kadar eğildi. Sonra teklifsizce hemen yanı başında diz çökerek şöyle dedi:

"Madam, şunu bilin, size öylesine âşığım ki ne işeyebiliyorum ne sıçabiliyorum. Ne düşünüyorsunuz bilmiyorum ama başıma kötü bir şey gelirse ne yapacaksınız?"

"Gidin," dedi kadın. "Umurumda değilsiniz; burada bari bırakın da huzur içinde dua edeyim Tanrıma."

"O halde," dedi Panurge, "*A Beaumont le Viconte* duasını edin."

"Onu bilmiyorum," dedi kadın.

üzere birçok alanda tezahürü ve ilgisi bulunan, eski ve güçlü bir tanrıça; Minerva ise Yunan mitolojisinde akıl, sanat, strateji, barış tanrıçasıdır. (ç.n.)

"Yani *A beau con le vit monte.*[153] Tanrı'ya sizin soylu yüreğinizde arzu uyandırabilmem için gerekli gücü bana vermesi için dua edin ve şu tespihinizi de bana bağışlayın."

"Alın," dedi kadın, "ve beni daha fazla rahatsız etmeyin."

Bu sözlerden sonra koca koca altın taneciklerle ayrılmış tahta oyma boncuklardan yapılmış tespihiyle Panurge'ün dikkatini dağıtmak istedi ama Panurge, ondan daha uyanık çıkarak göz açıp kapayana kadar bıçaklarından birini çekti ve tespihin ipini kesiverdi.

Sonra, "Bıçağımı ister misiniz?" diye sordu kadına.

"Hayır, hayır," dedi kadın.

"Fakat," dedi Panurge, "bedenim de varlığım da, işkembem de bağırsaklarım da, neyimi isterseniz hepsi sizin emrinizde."

Bu sırada kadın kilisedeki alışkanlıkları için gerekli bir aksesuvar olan tespihini kaybetmiş olmaktan hiç de memnun değildi ve aklımdan şunlar geçiyordu:

"Bu lafebesi yurtdışından gelmiş bir kuş beyinli. Tespihimi kurtaramayacağım gibi görünüyor. Kocama ne diyeceğim şimdi? Çok kızacak bana. Kilisede bir hırsızın kesip aldığını söylerim, kemerimdeki kurdelenin ucunu görünce hemen inanır."

Panurge, akşam yemeğinden sonra kadını görmeye gitti. Kolundan sahte saray eküleri ve jetonlarla dolu koca bir kese sarkıyordu. Konuşmaya şöyle girdi:

"Hangimiz bunun içindekileri daha çok seviyor, siz mi ben mi?"

Bu sözler üzerine kadın cevap verdi:

"Benim durumumu soruyorsanız, artık sizden nefret etmiyorum çünkü Tanrı tüm insanları sevmemizi emrediyor."

---

153 Burada "Vikont Beaumont" ve "Organım güzel kıça binsin" gibi bir sözcük oyunu var. (ç.n.)

"Ne yani," dedi Panurge, "bana âşık değil misiniz?"

"Size daha önce de defalarca," dedi kadın, "beni bu tür konularla rahatsız etmemenizi söyledim sanırım. Bu konuda daha fazla konuşmakta ısrar ederseniz, bu namussuz üslupla konuşmaya devam edeceğiniz kişinin ben olmadığımı göstereceğim size. Gidin buradan ve kocam nerede olduğunu sormadan tespihimi de geri verin."

"Tespihim mi dediniz madam?" diye sordu. "İstesem de bir şey yapamam o konuda ama size bir başka tespih vermek isterim. İnce mine süslemelerle bezenmiş koca altın taneciklerden yapılmışını mı, tamamen masif taneciklerden yapılmışını mı tercih edersiniz? Belki de abanozdan ya da tıraşlanmış büyük nar çiçeği yakutlardan, ince turkuvaz boncuklardan ya da güzel topazlardan, ince safirlerden veya yirmi sekiz fasatlı koca elmas parçalarla güzel yakutlardan bir tane istersiniz ha?

"Hayır, hayır, bunlar çok basit kalır. Ucu portakal kadar büyük bir İran incisiyle süslü, bilye şeklinde yontulmuş gri amber tanecikleriyle, ince zümrütlerden güzel bir tespih biliyorum! Yalnızca 25 bin düka ediyor. Size onu hediye etmek istiyorum; zaten yanımda nakit para da var."

Bunları söylerken, güneşin altında ekü gibi görünen jetonları şıngırdattı. "Kızıl mor yansımalı kadife parçası veya kızıl satenden bir kurdeleyle bağlanmasına ne dersiniz? Yoksa zincir veya bir halkayla mı asmak istersiniz? Evet demeniz yeterli. 50 bin dükaya kadar benim için hiç sayılır."

Bu sözlerle ağzı sulansa da şöyle cevap verdi kadın:

"Hayır, teşekkür ederim, hiçbir şey istemiyorum sizden."

"Lanet olsun!" dedi Panurge. "Ben sizden kesinlikle bir şey istiyorum ama; üstelik size maliyeti olmayacak ve sizi eksiltmeyecek bir şey. Bakın (uzun asasını göstererek), işte yuva isteyen Üstat Jean Chouart burada."

Sonra kadını kollarına almak üzere davrandı ama kadın çok güçlü olmamakla birlikte çığlıklar atmaya başladı. Bunun üzerine Panurge düzenbaz çehresini takınarak şöyle dedi:

"Biraz olsun izin veremez misiniz? Lanet olsun size. Bunca iyilik ve bunca namus size mi düştü? Yemin ederim, köpekler sarılacak size benim yerime."

Bunu söyledikten sonra, her zaman endişelendiği üzere, vurulma korkusuyla büyük adımlarla uzaklaştı.

22. Bölüm

Panurge Parisli Hanımefendiyi, Kadının Hiç de Avantajlı Çıkmayacağı Bir Oyuna Nasıl Soktu

Ertesi günün Katoliklerin şaraplı ekmek yortusu olduğunu, bu yortu için tüm kadınların en güzel giysilerini giyinip süslendiğini ve o gün, söz konusu hanımefendinin çok güzel kızıl saten bir elbise ve çok değerli beyaz kadife bir pelerin giydiğini belirtelim.

O gecenin sabahında, Panurge çevrede azma döneminde bir tazı arattırdı. Bulunan tazıyı tasmasından tuttuğu gibi odasına getirip gün boyunca ve ertesi gece süresince güzelce besledi. Sabah olunca hayvanı öldürdü ve Eski Yunanlı falcıların çok iyi bildiği parçaları aldı, gizlice taşıyabilmek için iyice kıydı. Kadının bayramın âdetleri gereği ayin alayını izlemek üzere gideceği yeri biliyordu. Kadın içeri girdiğinde Panurge onu nazikçe selamlayarak kutsanmış su ikram etti ve kadın dualarını bitirir bitirmez oturduğu banka gidip, bir kâğıda yazdığı aşağıdaki rondoyu uzattı:

RONDO
Bu seferliğine yalnızca size, çok güzel hanımefendi,
Anlatıyordum ki durumumu birden, fazlasıyla isyan edip,
Geri dönüş umudumu da kırarak kovaladınız beni yanınızdan,
Ne sözle ne eylemle, ne sesle ne yazıyla

"Kadın içeri girdiğinde Panurge onu nazikçe selamlayarak kutsanmış su ikram etti."

Hiçbir zaman kabalık etmedim düşünün bir de.
Sonsuz sitemim hoşunuza gitmediyse de
Tellal tutmadan, tek başınıza siz de,
Diyebilirdiniz ki bana: "Dostum, bırakın beni sonsuza dek,
en azından bu seferliğine."
Size karşı hata yapmadım, kalbimi önünüze serdiysem de,
Süslerinizin hapsettiği güzelliğinizin
Kıvılcımıyla ne kadar yandığımı ifade ettiysem de;
Zira karşılığında hiçbir şey istemedim sizden
Benimle birlikte neşeyle dans etmenizden başka
En azından bu seferliğine.

Kadın içinde ne olduğunu görmek için kâğıdı açarken, Panurge acceleyle cebinde sakladığı ezmeyi kadının giysisinin değişik yerlerine, özellikle de kollarının yenlerine ve elbisesinin eteklerine sürüp ardından şöyle dedi:

"Madam, gariban âşıklar her zaman keyifli olamaz. Bana gelince, size karşı hissettiğim aşkın neden olduğu kötü geceler, ıstıraplar ve sıkıntıların beni araftaki acılar kadar perişan ettiğini sanıyorum. En azından Tanrı'ya acıma katlanacak sabrı vermesi için dua edin benim için."

Panurge daha sözlerini tamamlamamıştı ki kilise çevresinde bulunan tüm köpekler, Panurge'ün üzerine sürdüğü bulamacın kokusunun çekimine kapılıp kadına doğru koştular. Şişmanıyla sıskasıyla, büyüğüyle küçüğüyle hepsi toplanıp gelmiş, kadının kolunu bacağını çekiştiriyor, her bir yerini kokluyor, üstüne başına işiyorlardı. Dünyanın en iğrenç manzarasıydı bu.

Panurge köpekleri kovalar gibi yaptı. Ardından kadından izin isteyerek eğlencenin keyfini çıkarmak için bir şapele çekildi çünkü rezil köpekler hakikaten giysinin her bir köşesine işiyorlardı. Öyle ki büyük bir tazı kadının başına kadar işemeyi başarırken, kimileri kollara kimileri bacaklara denk getirebili-

yor, küçükler ayakkabıların üzerine işeyebiliyordu. Bu sırada çevredekiler kadını korumak için ellerinden gelen çabayı gösteriyordu.

Panurge önce gülmeye koyuldu. Ardından şehrin senyörlerinden birine dönüp, "Sanırım bu kadın azmış ya da daha önce bir tazı üzerinden geçmiş," dedi.

Sonra tüm köpeklerin kadının çevresinde azgın bir dişi köpek çevresinde yaptıkları gibi hırıltılar çıkararak dolandığını görünce, Pantagruel'i bulmak için çıkıp gitti.

Geçtiği tüm sokaklarda köpekleri buluyor, ayağıyla dürtüp şöyle diyordu:

"Arkadaşlarınızla birlikte düğüne katılmıyor musunuz? Hadi yürü lanet olası, yürü!"

Otele geldiğinde Pantagruel'e, "Efendim, gelin de şehrin tüm köpeklerinin bir kadının, şehrin en güzel kadınının çevresinde nasıl toplandığını ve nasıl onu becermeye niyetlendiğini görün rica ederim," dedi.

Pantagruel bu teklifi ikiletmeden kabul etti ve sahneyi görünce de fazlasıyla güzel ve özgün buldu.

Fakat işin en komik kısmı ayin alayı sırasında yaşandı: Kadının çevresinde, binlerce ısırıkla her yerini morartan altı yüz bin on dört köpek toplanmıştı. Geçtiği her yerde, yeni yeni köpekler izini takip ediyor, elbisesinin dokunduğu yerlere bile işiyorlardı.

Bu sahne karşısında herkes durup kadının boynuna kadar tırmanan köpeklerin davranışlarını izliyordu. Köpekler kadının o süslü püslü giysilerini parçalamayı bırakmıyordu. Nihayet kadın evine sığınmaktan başka bir çare bulamadı. Fakat köpekler de peşindeydi. Kadın saklanıyor, hizmetçiler gülüyordu.

Evine girdiği anda kapıyı arkasından kapattı. Köpeklerse evin yarım mil çevresinde dört dönmeye devam etti. Kadı-

Köpekler Parisli kadını evinde de rahat bırakmıyor.

nın evinin kapısına öyle bol işlediler ki, çişlerinden üzerinde dişi ördeklerin yüzdüğü bir dere oluştu. Bir zamanlar Üstat Doribus'un verdiği bir vaaza göre, köpek idrarının şifasından faydalanmak isteyenler, şimdilerde Saint-Victor'dan geçen, Gobelin'in[154] kızıla boyadığı bu dereden[155] yıkanırlar. Tanrı şifalarını versin! Burada bir değirmen bile buğday öğütebilirdi ama yine de Toulouse'daki Bazacle'ınkiler kadar büyüğü de uygun olmazdı.

154 Jean II. Gobelin'in dul eşi ve oğulları, bu sanayi için özellikle uygun Bièvre suyunu kullanarak bir kumaş boyahanesi işletiyorlardı. (ç.n.)

155 Saint-Victor'dan geçen Bièvre. (ç.n.)

23. Bölüm

Pantagruel, Dipsotların Amarotlar Bölgesini İstila Ettiğini Öğrenince Paris'ten Nasıl Ayrıldı ve Fransa'da Yerleşim Alanları Neden Bu Kadar Küçük

Pantagruel, kısa bir süre sonrasında, babası Gargantua'nın, bir zamanlar Ogier ve Arthur'un da başına geldiği gibi, Morgane[156] tarafından perilere diyarına götürülmüş olduğunu öğrendi. Aynı zamanda, bu seyahatin haberini alan Dipsotların sınırlarından çıktığını, koskoca Ütopya bölgesinin başıboş kalmasından istifade edip, geniş Amarotlar diyarını istila ettiğini de öğrendi. Bunun üzerine, kimseye veda etmeden Paris'ten ayrıldı çünkü mesele acele davranmayı gerektiriyordu. Derhal Rouen'a gitti.

Pantagruel, yol boyunca, Fransa'daki yerleşim alanlarının başka ülkelere oranla çok daha küçük olduğunu görerek Panurge'e bunun nedenini ve mantığını sordu. Panurge de ona keşiş Marotus du Lac'ın *Gestes des Rois de Canarre*'da[157] anlattığı bir öyküyü şu kelimelerle aktardı:

"Bir zamanlar ülkeler, fersah, mil ya da *stade*[158] olarak bölünmüş durumdaymış. Kral Pharamond bir gün ülkeyi böl-

156 Şövalye romanlarında, peri Morgane özellikle savaşçı olarak tasvir ediliyordu. (ç.n.)

157 Kanarya Krallarının Yaptıkları. (ç.n.)

158 Milin sekizde biri. (ç.n.)

gelere ayırmaya karar vermiş. Paris'ten yüz yakışıklı, genç ve kararlı delikanlı ve Picardiya'dan yüz güzel kız alarak sekiz gün boyunca güzelce yedirilip içirilmelerini ve ziyafetlerle ağırlanmalarını sağlamış. Sonra hepsini huzuruna çağırıp her birine harcamaları için yüklü bir para vermiş ve ülkenin dört bir yanında değişik yerlere gitmelerini, yanlarındaki kızlarla beraber olacakları her yere bir taş koymalarını söylemiş; buralarda yerleşim yerleri kurulacakmış.

"Böylece gençler neşe içinde yola çıkmış. Hem güçleri yerinde hem de zamanları bol olduğundan her köşe başında durup kızlarla eğleniyorlarmış. İşte bu nedenle de Fransa'da bazı şehirlerin arasındaki mesafe o kadar kısa kalmış. Fakat uzunca bir yol katettikten sonra, sefil şeytanlar gibi bitip tükendiklerinden ve lambada da yağ kalmadığından, o kadar sık düşüp kalkmaz olmuşlar. Günde bir küçük çabuk birleşmeyle tatmin oluyorlarmış (erkeklerden söz ediyorum). İşte bu nedenle Bretagne, Landes, Almanya ve diğer uzak bölgelerdeki mesafeler daha uzun olmuş. Başka nedenlerle açıklayanlar da olmuştur ama bana en güzeli bu gibi gelir."

Pantagruel bu açıklamayı içtenlikle benimsedi.

Rouen'dan çıktıktan sonra Honfleur'a geldiler ve Pantagruel, Panurge, Epistémon, Eusthènes ve Carpalim burada denize girdi. Bu yerleşim yerinde, yelkenlerini dolduracak uygun rüzgârın çıkmasını beklerken, Pantagruel Parisli bir hanımefendiden (bir ara birlikte olduğu) aşağıdaki adresi taşıyan bir mektup aldı:

Güzellerin en sevileni ve en azından yiğitlerin en dürüstü,
PNTGRL

24. Bölüm

Bir Ulağın Parisli Bir Hanımefendiden Pantagruel'e Getirdiği Mektup ve Altın Bir Yüzük Üzerinde Yazan Bir Kelimenin Anlamı

Pantagruel adresi okuduktan sonra fena halde şaşırdı ve bir yandan ulağa mektubu gönderen kadının adını bilip bilmediğini sorarken, bir yandan da mektubu açtı. Zarfın içinde, üzerine pürüzsüz bir elmas yerleştirilmiş bir altın yüzük ve boş bir kâğıttan başka bir şey bulamadı. Bunun üzerine Panurge'ü çağırıp elindekileri gösterdi.

Bunu gören Panurge, kâğıdın aslında yazılı olduğunu ama yazının ilk bakışta görülmemesini sağlamak üzere ustaca bir hileye başvurulduğunu söyledi.

Önce yazının suya damlatılmış amonyak tuzuyla yazılıp yazılmadığını görmek için mektubu ateşe tuttular.

Sonra sütleğen özüyle yazılıp yazılmadığını görmek için suya soktular.

Ardından beyaz soğan suyuyla yazılıp yazılmadığını görmek için bir şamdan yaklaştırdılar.

Sonrasında incir ağacı küllerinden yapılmış çamaşır suyuyla yazılıp yazılmadığını görmek için bir kısmını ceviz yağıyla ovdular.

Ardından, karakurbağası kanıyla yazılıp yazılmadığını görmek için, bir kısmını ilk kızını emziren bir annenin sütüyle ovdular.

Adamları Pantagruel'e, "Gemi demir atmışsa ve acele etmek gerekiyorsa, demir almak için zaman kaybetmektense halatı kesmek gerekir," sözünü hatırlatıyor.

Sonra, güvey feneri[159] meyvelerinden çıkarılan bir suyla yazılıp yazılmadığını görmek için bir köşesini kırlangıç yuvasının külleriyle ovdular.

Ardından, karga ödüyle yazılıp yazılmadığını görmek için bir başka ucunu kulak iriniyle ovdular.

Sonra saçkıranotu sütüyle yazılıp yazılmadığını görmek için sirke içine daldırdılar.

Sonra gri amber olarak adlandırılan balina spermiyle yazılıp yazılmadığını görmek için yarasa yağıyla yağladılar.

Sonra itburnuyla yazılıp yazılmadığını görmek için soğuk su dolu bir leğen içine hafifçe sokup çıkardılar.

Hiçbir şey anlamayınca ulağı çağırıp ona sordular:

"Arkadaş, seni buraya gönderen hanımefendi, getirmen için bununla birlikte teslim edecek başka bir şey vermedi mi?" Çünkü işin içinde bir Aulus Gellius numarası olduğunu düşünüyorlardı.

Ulak, "Hayır beyefendi," diye cevap verdi.

Bunun üzerine Panurge, kadının söylemek istediklerini ulağın tıraş edilmiş kafasının üzerine asitli mürekkeple yazıp yazmadığını görmek için[160] ulağın kafasını kazıtmak istediyse de, saçlarının fazla uzun olduğunu görüp, bu kadar kısa sürede tekrar bu kadar uzamış olmayacaklarını göz önünde bulundurarak vazgeçti.

Sonra Pantagruel'e şöyle dedi:

"Efendim, Tanrı biliyor ya, ne diyeceğimi bilemiyorum. Burada bir şey yazıp yazmadığını anlamak için Tuscan'ın, Mösyö Francisco di Nianto'nun, gözle görünmeyen mektupları okumanın yolları üzerine yazdığı kitabında ve Zerdüşt'ün

159 Ülkemizde yer kirazı, sürprizli çiçek, İnka eriği, altın çilek adlarıyla bilinen, Latince adı *Physalis alkekengi* olan bitkinin Rabelais tarafından böyle adlandırılan meyvesi. (ç.n.)

160 Erasmus bu kurnazlıktan söz etmiştir. (ç.n.)

Peri grammato acriton[161] adlı eserinde ve Calphurnius Bassus'un *De literis illegibilibus*[162] adlı kitabında yazdığı yöntemlerin önemli bir bölümünü kullandım.[163] Buna rağmen hiçbir şey göremiyorum. Yüzükten başka bir şey yok sanırım. Dolayısıyla bir de ona bakalım."

Bunun üzerine yüzüğü inceletip, içince İbranice olarak şunların yazdığını gördüler:

LAMAH HAZABTHANI[164]

Hemen Epistémon'u çağırıp, bu sözcüklerin ne anlama geldiğini sordular. Epistémon, bunların İbranice sözcükler olduğunu ve "*Beni neden bıraktın?*" anlamına geldiğini söyledi. Bunu işiten Panurge'ün ağzından hemen şu sözcükler döküldü:

"Olayı çözdüm. Şu elması gördünüz mü? Bir sahte bir elmas. Kadın açıkla şöyle demek istiyor: 'Söyle, sahte sevgili, neden terk ettin beni?'"

Pantagruel mesajı hemen anladı ve yola çıkmadan önce kadına veda etmediğini hatırladı. Bunun üzerine kederlendi ve kadının gönlünü almak için hemen Paris'e dönmek geçti içinden.[165] Fakat Epistémon ona Dido'dan ayrılan Aeneas'ı[166] ve Tarentumlu Heraklitos'un, "Gemi demir atmışsa ve acele etmek gerekiyorsa, demir almak için zaman kaybetmektense

161 Okuması Zor Mektuplar. (ç.n.)

162 Okunmaz Mektuplar. (ç.n.)

163 Tuscan'ın aksine, Zerdüşt (MS 1. yüzyıl) gerçekten yaşamış ama adı geçen bu kitabı yazmamıştır. (ç.n.)

164 İsa'nın can çekişme çığlığı İncillerde böyle aktarılmaktadır. (ç.n.)

165 Bu tür bir unutuş, kibar insanlar dünyasında kabul edilemez bir durumdur. (ç.n.)

166 Dido, Kartaca kraliçesi; Aeneas, Kral Ankhises ile Afrodit'in oğlu ve Troya kahramanlarından biridir. (ç.n.)

halatı kesmek gerekir," diyen sözünü hatırlatarak, bu düşünceleri bir kenara bırakıp tehlikede olan doğduğu şehri kurtarmaya koşması gerektiğini söyledi.

Gerçekten de, bir saat sonra kuzey-kuzeybatı rüzgârı çıkıp yelkenleri doldurup açılmalarına olanak sağladı. Birkaç gün içinde, Porto Sancto ve Madeira'dan geçip, Kanarya Adaları'nda mola verdiler.[167]

Buradan ayrılıp Capobianco'dan, Senegc'den, Kapo Verde'den, Gambiya'dan, Sagres Burnu'ndan, Melli'den, Ümit Burnu'ndan geçtiler ve Melinda Krallığı'nda mola verdiler.

Buradan ayrılıp tekrar yelken açtılar, kuzey rüzgârlarını arkalarına alarak, Meden, Uti, Uden, Gelasim, Peri Adaları ve Akorya krallığı yakınından geçerek nihayet Amarotların şehrinden üç fersahtan biraz daha uzak olan Ütopya limanına vardılar. Karaya inip biraz dinlenmelerinden sonra Pantagruel, "Çocuklarım, şehir buradan uzak değil. Daha fazla ilerlemeden, bir olay karşısında hiç düşünmeden hareket eden Atinalılara benzememek için, önce ne yapmamız gerektiği üzerine tartışmak doğru olacak. Benimle yaşamaya veya benimle ölmeye kararlı mısınız?" dedi.

"Evet senyör," diye bağırdı hepsi bir ağızdan. "Bizi bir elin, kendi elinizin parmakları olarak kabul edebilirsiniz."

"Fakat," dedi Pantagruel, "bir nokta kararsız kalmama neden oluyor. Şehri istila edenlerin ne sayısını ne de yayılma düzenini biliyorum. Bilseydim daha büyük bir güvenle girerdim şehre. Dolayısıyla bu bilgiyi nasıl edinebileceğimizi birlikte düşünelim."

Bu sözler üzerine hepsi birden cevap verdi:

"Bırakın gidip bakalım. Siz bizi burada bekleyin çünkü günün sonunda, güvenilir bilgiyi getirmiş oluruz."

---

167 Pantagruel tam olarak Hindistan'a doğru giderken İspanyolların izlediği rotayı takip etmektedir. (ç.n.)

"Ben," dedi Panurge, "nöbetçiler ve muhafiz birliklerinin arasına karışıp onlarla yiyip içmeyi ve kimseye belli etmeden cephaneliklerini, komutanlarının çadırlarını kontrol etmeyi ve fark ettirmeden birliklerinin arasında dolaşmayı üstleniyorum. Şeytan bile fark edemez beni çünkü ben Zefir'in[168] soyundan geliyorum."

"Ben," dedi Epistémon, "geçmiş zamanın tüm cesur komutanlarının hem tüm savaş oyunlarını hem de gösterdikleri her türlü yiğitliği, ayrıca askerlik sanatının her türlü hilesini hurdasını bilirim. Ben de gidiyorum. Kimliğim ortaya çıkarsa da bir yolunu bulup onları kandırır kaçarım, çünkü ben Sinon soyundanım."

"Ben," dedi Eusthènes, "tüm o nöbetçilere ve muhafizlara rağmen hendeği aşarak gireceğim içeri; şeytan kadar da güçlü olsalar tepelerine binip kollarını bacaklarını kıracağım çünkü ben Herkül'ün soyundan geliyorum."

"Ben," dedi Carpalim, "kuşlar içeri giriyorsa ben de girerim diyorum. Çünkü öylesine çevik bir bedenim var ki, beni fark etmelerine fırsat kalmadan hendeklerden atlar, karargâhlarını aşar geçerim. Ne oktan korkarım ne yaydan, ne kadar hafif olursa olsun ne attan korkarım ne de Acem Perseus'tan veya Pacolet'ten,[169] çünkü beni fark edemeyeceklerinden eminim. Buğday başağının üzerinde yürür, kırdaki otların üzerinden geçer ayaklarımın altında boyun bükmelerine izin vermem çünkü ben Amazon Camilla'nın soyundan geliyorum."

168 Kuzey rüzgârı tanrısı. Poyraz. (ç.n.)

169 Pacolet bir at değil, etkileyici bir hızla hareket eden bir tahta at inşa eden bir cücenin adıdır. (ç.n.)

25. Bölüm

Pantagruel'in Dostları Panurge, Carpalim, Eusthènes, Epistémon Altı Yüz Altmış Süvariyi Nasıl Ustalıkla Paramparça Etti

Pantagruel bu sözleri ederken, diğerleri limana yanaşan geminin ne olduğunu görmeye gelen altı yüz altmış süvarinin yaklaştığını fark etti. Gelenleri yakalamak için dört nala koşuyorlardı.

Pantagruel bunun üzerine, "Çocuklar, gemiye dönün. Bakın düşmanlarımızdan bir kısmı koşup gelmiş bile. Fakat ben buracıkta hayvanlar gibi geberteceğim hepsini. On kat kalabalık da gelseler bir şey değişmez. Siz de bu arada gemiye dönün ve olanları seyredip keyfini çıkarın," dedi.

Bunun üzerine Panurge cevap verdi:

"Hayır senyör, bunu yapmanız için bir neden göremiyorum. Aksine, siz de diğerleriyle birlikte gemiye çekilin. Ben bunları tek başıma haklayıveririm. Sizinse kaybedecek zamanınız yok. Hep birlikte yola devam edebilirsiniz."

Bu lafın üzerine diğerleri de söze girdi:

"Doğru söylüyor Senyör, siz çekilin. Biz, biz burada Panurge'e yardım ederiz. Göreceksiniz bakın, ne yaptığımızı biliyoruz."

Bunun üzerine Pantagruel cevap verdi:

"Tamam, olur, ama zayıf düşerseniz sizi terk edip gidemem."

Panurge orta giiverteden çektiği halatlarla düşmanı alt ediyor.

Bu sırada Panurge orta güverteden iki kalın halat çekti, bunları üst güvertedeki bocurgata bağladı ve biri büyük, onun içindeki de daha küçük olmak üzere iki kement yapıp yere yerleştirdi, sonra Epistémon'a dönüp, "Gemiye dönün ve çanı çaldığımda, üst güvertedeki bocurgatı dikkatle çevirip bu iki halatı kendinize doğru çekin," dedi.

Sonra Eusthènes ve Carpalim'e, "Çocuklarım, burada bekleyin ve düşmanların sizi fark etmesini sağlayın. Emirlerine itaat ediyor, teslim oluyormuş gibi davranın. Fakat bu iki kemendin içine girmemeye dikkat edin; mutlaka hep dışında kalın," dedi.

Hemen ardından gemiye girdi, bir saman balyası ve barut alıp, bunları halatların oluşturduğu dairenin ortasına dağıttı ve elinde bir yangın bombasıyla yakın bir mesafede beklemeye başladı.

Süvariler ani bir baskın yaptı. Birinci hat atağa kalktı ama gemiye geldiklerinde bile durmayı başaramadı. Kıyı kaygan olduğundan neredeyse kırk dört kadarı atlarıyla birlikte doğrudan suya düştü. Bunu gören diğerleri, ilk atağa dirençle karşılık verildiğini düşünerek yaklaştı. Fakat Panurge onlara şöyle seslendi:

"Beyler, kendi kendinize zarar verdiniz sanırım. Affedin bizi ama bizim bir suçumuz yok bunda. Aslında yalnızca deniz suyu ama kayganlık yaratıyor herhalde. İhtiyatsızlığınıza verelim."

Epistémon ve üst güverte üzerindeki iki arkadaşı da benzer şeyler söyledi.

Bu sırada Panurge gitgide geri çekiliyordu. Düşmanların tamamının kement halkasının içinde olduğunu, iki dostunun da orta güverteyi ve içeriyi kolaçan etmek için gemiye doğru ilerlemeye devam eden süvarilere yer açmak için uzaklaştığını görünce, aniden Epistémon'a dönüp haykırdı:

"Çek! Çek!"

Bunun üzerine Epistémon bocurgatı kullanarak halatları çekmeye koyuldu. İki halat atları bacaklarından yakalayınca, hayvanlar üzerlerindeki süvarilerle birlikte bir anda yere yığıldı. Bunu gören adamlar hemen kılıçlarına davrandı. Halatları kesmek istiyorlardı. İşte tam da bu sırada Panurge oluşturduğu barut hattını ateşe verdi ve hepsini aynı anda lanetli ruhlar gibi yakıp kavurdu. Ne bir insan ne bir at kurtulabildi yangından. Yalnızca bir Türk atına binmiş bir süvari, atının yardımıyla sağ kurtulabildi ama onu da Carpalim fark ederek büyük bir atiklikle peşine düştü, atının sağrısına atladı, ensesinden tuttuğu gibi gemiye getirdi. Bu bozgun tamamlanınca Pantagruel çok mutlu oldu ve adamlarının becerisine fazlasıyla övgü düzdü. Onların kıyıda dinlenmesini, güzelce yemek yiyip neşeyle kadeh kaldırmasını, göbeklerini şişirmesini sağladı. Esire de aynı samimi muamele yapıldı ama sefil şeytan Pantagruel'in onu parçalara ayırmayacağından emin olamıyordu. Gırtlağının genişliği düşünülürse, sizin bir hap yutmanız kadar kolay yapabilirdi bunu ve bu sefil şeytan Pantagruel'in ağzının içinde bir darı tanesinin bir eşeğin ağzında kapladığından fazla yer kaplamazdı.

26. Bölüm

Pantagruel ve Adamları Tuzlu Et Yemekten Nasıl Yoruldu ve Carpalim Av Eti Bulmak İçin Nasıl Ava Çıktı

Şölen sırasında Carpalim, "Aziz Quenet'nin göbeği adına, hiç av eti yemeyecek miyiz biz? Bu tuzlu et midemi altüst ediyor. Yaktığımız atlardan bir but getireyim de yiyelim, nasılsa iyice kızarmış sayılırlar," dedi.

Söylediğini yapmak için ayağa kalktığında, büyük olasılıkla Panurge'ün yaktığı ateşi görüp ormanın sık yerlerinden çıkan güzel, koca bir geyik fark etti.

Göz açıp kapayana kadar öyle bir üzerine atıldı ki, görenler onu kundaklı yay sanırdı. Bir anda geyiği yakalayıverdi ve ona doğru giderken de şunları çantasına attı:

Dört büyük toykuşu,
Yedi toykuşu palazı,
Yirmi altı gri keklik,
Otuz iki kızıl keklik,
On altı sülün,
Dokuz çulluk,
On dokuz balıkçıl,
Otuz iki tahtalı güvercin.

Ayaklarıyla on ila on iki tavşan ve tuzaktan kaçacak kadar büyümüş tavşan yavrusu,

Carpalim tuzlu etten sıkıldığı için ava çıkıyor.

On sekiz çift sutavuğu,
On beş süt domuzu,
İki porsuk,
Üç büyük tilki öldürdü.

Nihayet kafasına koca gürzüyle bir darbe indirip geyiği öldürüverdi; onu taşırken de, tavşan yavrularını, sutavuklarını ve süt domuzlarını topladı. Sesini duyurabileceği uzaklıktan haykırdı:

"Panurge, dostum, şarap! Şarap!"

İyi yürekli Pantagruel, kalbinden rahatsızlandığını düşündü ve onun için şarap hazırlanmasını emretti. Fakat Panurge, yavru tavşan yiyeceklerini anlamıştı. Çok geçmeden soylu Pantagruel'e, omzuna attığı güzel bir geyikle ve kemerinin her yerinden sarkan yavru tavşanlarla gelmekte olan Carpalim'i gösteriyordu.

Hemen ardından Epistémon, dokuz ilham perisi adına, eski usul tahta şişler hazırladı. Eusthènes hayvanları şişe geçirmesine yardım etti. Panurge ocak ızgarası yapmak için süvarilerden ikisinin savaş semerlerini yerleştirdi. Esiri ızgaracıbaşı olarak atadılar ve av etlerini süvarileri kullanarak yaktıkları ateşin üzerinde kızarttırdılar.

Daha sonra, bol miktarda şarapla büyük bir ziyafet çektiler! Kendini tutabilene aşkolsun! Onları tıkınırken görmek bile bayram havası için yeterdi!

Bu sırada Pantagruel, "Herkes boynuna bir çift kutsal çan assın, ben de, Rennes, Poitiers, Tours ve Cambrai saatlerinin dev çanlarını asayım. Hep birlikte çıktığımız şafak serenadında korkak tavşanların nasıl titrediğine bakalım," dedi.

"İyi ama," dedi Panurge, "onun yerine biraz da işimizi ve düşmanlarımıza karşı nasıl zafer kazanacağımızı düşünsek daha iyi olur."

"Haklısın," dedi Pantagruel.

Bunun üzerine esiri çağırmalarını emretti. "Dostum, bize gerçeği söyle. Canlı canlı derini yüzmemizi istemiyorsan hiçbir konuda yalan söylemeye kalkışma. Ben küçük çocukları canlı canlı yer yutarım. Bize askerlere ne emir verildiğini, kaç kişi olduklarını ve ellerinde bulunan cephaneleri ayrıntılarıyla anlat bakalım," dedi.

Bu sözler üzerine esir cevap verdi:

"Senyör, gerçek şu ki, birlikler bünyesinde üç yüz dev bulunuyor. Bu devlerin hepsi kesme taşlarla donanmış bulunuyor. Sizin kadar olmasa da şaşılacak ölçülere sahip bu devler arasında yalnız Kurt Adam dedikleri, kiklops örskemikleri taşıyan komutanları sizin kadar olabilir. Ayrıca, tamamı delinmez zırhlar donanmış, güçlü ve cesur yüz altmış üç piyade eri, on bir bin dört yüz silahşor, üç bin altı yüz top ve sayısız gülle; doksan beş bin öncü asker, tanrıçalar kadar güzel yüz elli bin fahişe...."

"İşte onlar benim için," dedi Panurge.

"Bunların kimisi Amazon, kimisi Lyon'lu, kimisi Parisli, Tourange, Angevine, Poitiers, Normandiya, Almanya'dan olanlar da var; her ülkeden her dilden kadın var aralarında."

"Evet ama," dedi Pantagruel, "kral yok mu?"

"Var efendim," diye cevap verdi esir. "Kral da bizzat aralarında bulunuyor. Biz ona Anarchus diyoruz. Dipsotların, yani susamış insanların kralı. Susamış insanlar, çünkü ne aşkta ne de içki içerken bu kadar dibine varan insanlar görmemişsinizdir. Kralın çadırı devler tarafından korunuyor."

"Bu kadarı yeter," dedi Pantagruel. "Haydi çocuklar, benimle birlikte gitmeye kararlı mısınız?"

Bu sözlere Panurge cevap verdi:

"Sizi terk eden yerin dibini boylasın! Onları nasıl domuzlar gibi geberteceğimizi ince ince düşündüm ben; hiçbiri kurtulamayacak ama tek bir endişem var."

"Nedir?" diye sordu Pantagruel.

"Bir öğleden sonrada, şöyle itinayla elden geçirmediğim birini bile bırakmadan, tüm o fahişeleri asamla nasıl tanıştıracağım diye soruyorum kendi kendime," dedi Panurge.

"Ha, ha, ha!" diye güldü Pantagruel.

Ve Carpalim ekledi:

"Hay mağara şeytanı, hay! Tanrı izin verirse ben de birini halledcrim!"

"Beni sorarsanız," dedi Eusthènes, "Rouen'dan çıktığımızdan beri bir halt karıştırmamış olduğuma göre ibrem en az on ila on bir saat yukarıda kalabilir, diye düşünüyorum. Daha şimdiden yüz şeytan gücünde!"

"Aslında," dedi Panurge, "sen etli butlu, güçlü kuvvetlileri halletmelisin."

"Nasıl yani?" diye cevap verdi Epistémon. "Herkes ata binecek de, ben yedek araba olarak mı bekleyeceğim? Şeytan çarpsın öyle balup kalırsam. Biz de savaş ganimetlerinden kendi haklarımızı alacağız gayet tabii: Yakalayan götürsün!"

"Yok, yok," dedi Panurge, "sen de arabayı koş, herkes gibi sür tabii."

İyi yürekli Pantagruel onlarla birlikte güldükten sonra, "Evdeki hesap çarşıya uymaz. Daha gece çökmeden, ok ve yay darbeleriyle tepenize binmelerinden ve pek haliniz kalmamasından korkuyorum," dedi.

"Boş versenize," dedi Epistémon. "Ben hepsini kızartılmaya ya da haşlanmaya hazır halde, parçalannuş ya da pate yapılmış olarak sunacağım size. Kserkses'in[170] piyadeleri kadar kalabalık değiller. Herodotes ve Pompeius Trogus'a[171]

---

170 I. Serhas veya Kserkses (MÖ 485–465) Ahameniş İmparatorluğu'nun Pers kralıdır. Yunanca eski Pers hükümdar adlarından Xšayāršā (Hşayarşa) sözcüğünden gelen Serhas, "kahramanlar kralı" anlamına gelmektedir.

171 Ne Herodotes (MS 5. yüzyıl, Yunan tarihçi) ne de Pompeius Trogus (MS 1. yüzyıl, Latin tarihçi) Rabelais'nin sözünü ettiği rakamları vermiştir. (ç.n.)

bakılırsa, orada yüz binin otuz katı asker varmış orada ama Themistocles[172] çok az adamıyla hepsini yok etmeyi başarmış. Kaygılanmayın siz Tanrı aşkına."

"Lanet olsun, lanet!" dedi Panurge. "Benim asam bile tek başıma tüm o adamları silip süpürmeye yettiği gibi, içinde dinlenen Aziz Balletrou da kadınları halleder."

"Haydi ileri çocuklar!" dedi Pantagruel. "Hücum!"

172 Pers Savaşları boyunca Atina meclisinde görev almış bir lider. (ç.n.)

27. Bölüm

Pantagruel Yiğitlikleri Anısına Nasıl Bir Zafer Abidesi Hazırladı ve Panurge Yavru Tavşanlar Namına Nasıl Bir Başka Zafer Abidesi Dikti; Pantagruel Sesli Osuruklarıyla Nasıl Küçük Erkekler ve Sessiz Osuruklarıyla Nasıl Küçük Kadınlar Yarattı ve Panurge İki Bardak Üzerindeki Kalın Sopayı Nasıl Kırdı

"Buradan gitmeden önce," dedi Pantagruel, "gösterdiğiniz yiğitlikler anısına, buraya güzel bir zafer abidesi diktirmek istiyorum."

Dolayısıyla hep birlikte, düğün bayram ve neşeli köy şarkılarıyla büyük bir kazık diktiler; üzerine de bir savaş atının eyerini, bir atın alınlığını ve diğer süslerini, üzengi kayışları, mahmuzlar, bir zırh yelek, büyük bir çelik zırh, bir balta, bir ince uzun ve bir kalın kısa kılıç, bir gürz, kolluklar, bacak koruyucular, bir boğaz zırhı ve bir zafer takı ya da abidesi için gerekli olabilecek her türlü araç gereci astı.

Pantagruel, daha sonra sonsuza dek hatırlanması için, aşağıdaki zafer şarkısını yazdı:

Dört yiğit, cesur arkadaşın
Cesareti işte burada ortaya çıktı,
Kuşandıkları zırhlarla değil,
Fabius ya da iki Scipion gibi,
Sağduyularıyla hareket edip,

Pantagruel'in yarattığı Pigmeler turnalarla savaşıyor.

Altı yüz altmış alçağı,
Sağlam düzenbazı, ağaç kabukları gibi yaktılar.
Krallar ve uşaklar, şövalyeler ve piyonlar hepiniz alın bizden
Kurnazlığın güçten üstün olduğu dersini:
Çünkü zafer,
Gayet bilindiği üzere,
Bir lütuftur.
Büyük senyörün
Şanıyla hüküm sürdüğü
Kardinaller meclisi yüce Tanrı'dan
Ne daha güçlü ne daha iyidir;
Fakat isteyen buna inanabilir.
Dolayısıyla zenginlik ve onur
Umudunu Tanrı'ya bağlayana aittir.

Pantagruel bu şiiri yazarken, Panurge büyük bir geyik boynuzunun ucuna, derisini ve ön sağ bacağını taktı. Sonra üç yavru tavşanın kulaklarını, bir yetişkin tavşanın kürkünü, bir yabani tavşanın dişlerini, iki kaz palazının kanatlarını, dört tahtalı güvercinin ayaklarını, bir şarap testisi, tuz doldurmakta kullanılan bir boynuz, bir tahta şiş, bir yağ saplama şişi, her yanı delik bir adi kazan, sos pişirmekte kullanılan bir tencere, bir toprak tuzluk kabı ve bir Beauvais maşrapası ekledi. Sonra Pantagruel'in zafer abidesini ve manzumesini taklit ederek şunları yazdı:

Dört mutlu ayyaş kafadar
Tam da buraya koydular kıçlarını
İçki âleminin hükümdarı Baküs şerefine
Düzenledikleri şölende bol bol güzel şaraplar içerek.
Böylece yavru tavşanlar da kaybetti o semiz sırtlarını ve kıçlarını,
Çünkü herkes bu işe adayıverdi tüm gücünü.
Tuz ve şarap, ve hatta akrepler,

Bir lokma almak için artlarından geliverdi.
Aldatıcı olmayan
Tek kaçış yolu
Sıcaktan,
Tabii ki içmekti
Olduğu gibi, bahane yaratmadan
Üstelik de en iyisinden.
Fakat yavru tavşan yemek, nasıl da acıdır
Akıl kaldığında şarapta!
Şarap üzerine düşünüldüğünde;
Bu mutlak nokta unutulmaya.

Bunun üzerine Pantagruel, "Hadi çocuklar, burada yiyip içmeyle fazla oyalandık. Büyük şölen uzmanlarının önemli askeri zaferler kazandığı çok nadir görülür. Dalgalanan sancağınkinden başka gölge, atların kokusu dışında koku ve koşum takımlarınınki dışında ses bilmez askerler," dedi.

Epistémon gülümsemeye koyuldu ve şöyle dedi:

"Mutfağınkinden başka gölge, pateninkinden başka koku ve çanaklarınkinden başka ses tanımam."

Bu sözler üzerine Panurge cevap verdi:

"Yatağınkinden başka gölge, memelerinkinden başka koku ve taşaklarınkinden başka ses bilmem." Sonra ayağa kalkarak, bir osurdu, bir sıçradı, bir ıslık çaldı ve neşe içinde yüksek sesle haykırdı: "Pantagruel çok yaşa!"

Bunu gören Pantagruel de aynısını yapmak istedi ama osuruğuyla dört fersah mesafeyi titretti. Bu osurukla kirlettiği havayla, elli bin küçük erkeğin cüce ve sakat kalmasına, yaptığı taklitle de aynı sayıda küçük kadının büzüşüp kalmasına neden oldu. Birçok yerde gördüğünüz gibi, bu erkek ve kadınlar bir daha hiç serpilmediler ya da inek kuyrukları gibi aşağı doğru ya da Limousin bayırturpları gibi yuvarlanarak büyüdüler.

"Eh peki ama," dedi Panurge, "osuruklarınız bu kadar mı bereketli? Allah'tan burada güzel taşaklı erkekler ve güzel sürtükler var. Bunları evlendirmek lazım ki birlikte sığır sinekleri üretsinler."

Pantagruel de öyle yaptı. Bunlara Pigmeler adını verdi ve çok yakındaki bir adada yaşamaya gönderdi. Onlar da o zamandan itibaren orada üreyip çoğaldı. Fakat turnalar sürekli savaş açtı onlara ve onlar da cesaretle kendilerini savundu çünkü (İskoç dilinde "*whiphandle*" olarak adlandırılan) bu küçük güdük insanlar yapı olarak çabuk öfkeleniyordu.[173] Bunun fizyolojik nedeni kalplerinin boklarına yakın olmasıydı.

O sırada Panurge aynı büyüklükte iki cam bardak aldı, ağzına kadar suyla doldurdu, her birini bir taburenin üzerine, birbirinden beş ayak uzaklığa yerleştirdi. Ardından iki cam kabın üzerine beş buçuk ayak uzunluğunda bir kargı aldı, tahtanın iki ucu tam olarak cam bardakların kenarlarına değecek şekilde yerleştirdi. Bunu yaptıktan sonra, koca bir kazık alıp Pantagruel ile diğerlerine şöyle dedi:

"Beyler, bakın da düşmanlarımıza karşı nasıl kolay bir zafer elde edebileceğimizi görün. Bardakların üzerine yerleştirdiğim bu tahtayı camları çatlatmadan ya da kırmadan, hatta daha da ötesi, tek su damlası taşırmadan nasıl ikiye ayırıyorsam, bizim Dipsotların kafasını da öyle, aramızdan kimse yaralanmadan ve bizden hiçbir kayıp olmadan öyle kıracağız," dedi ve sonra Eusthènes'e dönüp, "bu işte bir büyü olduğunun düşünülmesini istemiyorum. Şimdi bu kazığı alın ve üstteki tahtanın tam ortasına tüm gücünüzle indirin," diye ekledi.

Eusthènes söylediğini yaptı ve tahta tam ortadan ikiye ayrıldı ama bardaklardan tek damla su dökülmedi. Sonra, "Daha neler neler biliyorum. Tek yapmamız gereken kendimize güvenmek," dedi.

173 Pigmeler, turnalar ve leylekler arasındaki mücadele miti, İlyada'ya dayanmaktadır. (ç.n.)

28. Bölüm

Pantagruel, Dipsotları ve Devleri Nasıl Tuhaf Bir Yolla Yenilgiye Uğrattı

Pantagruel, tüm bu sözlerden sonra esiri yanlarına çağırttı ve ona, "Git karargâhında kralını bul. Ona gördüklerini anlat. Yarın öğleye doğru benim için bir ziyafet hazırlatmasını söyle. Zira yarın sabah benim kadırgalar gelecek. Yani en geç yarın sabah, on sekiz bin savaşçı ve hepsi en az benim kadar ihtişamlı yedi bin devi de yanıma alıp, komutanına ülkeme saldırırken ne kadar çılgınlık ve mantıksızlık ettiğini göstereceğim," dedi.

Pantagruel, bu sözlerle denizde bir ordusu olduğu izlenimi vermek istiyordu.

Fakat esir, artık onun kölesi olduğunu ve bir daha kendi halkının arasına dönmek istemediğini, Pantagruel'le birlikte onlara karşı savaşmaya talip olduğunu söyleyerek, Tanrı'dan bunu nasip etmesini dilediği cevabını verdi.

Pantagruel bu isteğini kabul etmedi ve ona oyalanmadan hemen yola koyulmasını, ondan istediklerini yerine getirmesini emretti. Adama içi sütleğen ve alkolde bekletildikten sonra ezilmiş yakıotu meyvecikleriyle dolu bir kutu verdi ve bunu kralına götürerek ona, bunlardan hiç su içmeden bir parça olsun yiyebilirse, kendisine korkmadan direnebileceğini söylemesini emretti.

Bunun üzerine esir ellerini kavuşturup, çarpışma vakti geldiğinde kendisine merhamet etmeleri için yalvardı. Pantagruel ona şöyle cevap verdi:

"Bu söylediklerimi kralına aktardıktan sonra, tüm varlığınla Tanrı'ya sığın, o seni terk etmez; çünkü görebildiğin gibi son derece güçlü olmama ve sonsuz sayıda silahlı adamım olmasına rağmen, ben bile umudumu gücüme ya da becerilerime değil, maddi manevi yalnızca ona teslim olanları asla yalnız bırakmayan Tanrıma bağlıyor, tüm kalbimle koruyucu Tanrıma güveniyorum."

Esir, bu sözler üzerine kurtarmalık konusunda ricacı oldu. Kendisi için makul bir ayarlama yapmalarını rica etti. Pantagruel buna, amacının insanları soyup soğana çevirmek değil, zenginleştirmek ve tamamen özgür bırakmak olduğu cevabını verdi:

"Henüz hayattayken huzur içinde çek git ve başına kötü bir şey gelmemesi için de bir daha kötü insanlarla ilişki kurma."

Esir gidince Pantagruel adamlarına, "Çocuklarım, bu esire denizde bir ordumuz olduğunu ve yarın öğleden önce onlara bir saldırı düzenleyeceğimizi işittirdim," dedi. "Böylece kalabalık bir ordunun üzerlerine gelmesi endişesiyle gece boyunca çarpışmaya hazırlanmak ve karargâhlarını güçlendirmekle meşgul olacaklar. Fakat benim asıl niyetim onlar uykuya dalar dalmaz saldırıya geçmek."

Pantagruel ve adamlarını burada kendi hallerine bırakıp, Kral Anarchus ve ordusundan bahsedelim.

Esir gelir gelmez kralın yanına çıktı ve Pantagruel adında koca bir devin altı yüz elli dokuz süvarinin tamamını nasıl zalimce parçalara ayırıp kebap yaptığını, yalnızca kendisini haber iletmesi için nasıl sağ bıraktığını anlattı. Ayrıca, bu dev tarafından kralına, ertesi gün öğleye doğru gelişine hazırlan-

masını bildirmekle görevlendirildiğini, zira Pantagruel'in o saatlerde onları hezimete uğratmaya kararlı olduğunu söyledi.

Sonra krala içinde alkolde bekletilmiş meyvelerin olduğu kutuyu verdi. Kral meyvelerden bir kaşık alıp yutuvermesiyle boğazında fena bir yanmayla birlikte, küçükdili yara haline geldi, dilinin derisi soyuldu ve hangi çareye başvururlarsa başvursunlar, durmaksızın su içmekten başka rahatlatacak bir çözüm bulunamadı; çünkü ağzındaki yudumu yutar yutmaz dili yeniden yanmaya başlıyordu. Çok geçmeden, boğazından aşağı huniyle şarap dökmeye başladılar.

Bunu gören komutanlar, paşalar ve muhafizlar, bu kadar perişan edici olup olmadığını görmek için meyvelerden tattılar. Fakat onların başına da aynısı geldi. Hepsi öyle bol su içiyordu ki, tüm ordugâh su sesiyle inliyordu. Böylece esirin geri döndüğü, ertesi günkü saldırıya direnmeleri gerektiği ve kralın, komutanların, hatta muhafizların alabildiğine iççrek hazırlık yaptıkları haberi yayıldı. İşte bu nedenle tüm ordu şişeleri havaya dikmeye, yiyip içip, kadeh tokuşturmaya koyuldu. Sonunda o kadar çok içtiler ki, kamp alanında, domuzlar gibi üst üste sızıp kaldılar.

Şimdi bizim iyi yürekli Pantagruel'e dönelim ve sonrasında neler yaptığını anlatalım.

Zafer abidesi alanından ayrılırken eline asa olarak gemilerinin direğini aldı. Heybesine Rouen'dan kalan iki yüz otuz yedi fıçı beyaz Anjou şarabı koydu. Kemerine, piyadelerin küçük sepetlerini taşıdıkları kadar rahat taşıdığı, ağzına kadar tuz dolu bir varil bağladı ve böylece adamlarıyla birlikte yola koyuldu.

Düşmanların kampının yakınlarına geldiklerinde Panurge, "Senyör, iyi bir şey yapmak ister misiniz? Şu beyaz Anjou şarabını heybenizden çıkarın da Bröton usulü içiverelim hemen," dedi.

Pantagruel bu teklifi seve seve kabul etti ve iki yüz otuz yedi fıçıdan Panurge'ün kendisi için doldurduğu ve *Vademecum* olarak adlandırdığı bir deri Tours matarası ve fıçıların dibinde kalan sirkeye dönmüş birkaç kötü yudum dışında tek damla kalmayana kadar içtiler.

İyice kafayı çekmelerinden sonra Panurge Pantagruel'e, ayva ezmesinden ve kurutulmuş böceklerden dövülerek elde edilmiş tozlara değişik böbrek ve mesane temizleyiciler ve daha pek çok idrar söktürücü maddeyi barındıran bazı şeytani şifalı karışımlar yedirdi. Sonrasında Pantagruel Carpalim'e, "Bu işte ustasınız, kedi gibi duvarlara tırmanıp şehre seslenin ve hemen dışarı çıkıp var güçleriyle düşmana saldırmalarını söyleyin. Bunu söyledikten sonra da duvardan inip, elinize yanan bir meşale alın ve ordugâhtaki tüm çadırları ve tenteleri ateşe verin. Sonra o gür sesinizle olabildiğince yüksek çığlıklar atın ve ardından da kamp alanını terk edin," dedi.

"Tamam ama," dedi Carpalim, "tüm cephaneliklerini havaya uçursam daha iyi olmaz mı?"

"Yok, yok," dedi Pantagruel. "Siz barutlarını ateşe verin yeter."

Bu emre itaat eden Carpalim vakit kaybetmeden yola çıktı. Pantagruel'in isteklerini yerine getirince kampta bulunan tüm savaşçılar dışarı fırladı.

Tenteleri ve çadırları ateşe verirken düşmanların burnunun dibinden öylesine sessizce geçiyordu ki, fena halde derin bir uykuya dalmış, horultulara boğulmuş haldeki askerlerden hiçbiri bir şey hissetmiyordu. Topçuların bulunduğu yere gitti ve mühimmatı ateşe verdi. Fakat bu sırada bir tehlike yaşadı: Ateş öylesine ani parladı ki, neredeyse zavallı Carpalim'i de içine alıyordu. O büyüleyici atikliği olmasa, kuzu çevirmeye dönecekti. Fakat tabanları öylesine hızla yağladı ki, Tatar oku olsa onun kadar hızlı gidemezdi.

Düşman saflarından çıktığında öylesine tüyler ürpertici çığlıklar attı ki, tüm şeytanlar zincirlerinden boşalmış sanırdınız. Bu gürültüyü işiten düşmanlar uykularından sıçradı ama ne durumdaydılar, biliyor musunuz? Hepsi şaşkınlıktan aptallaşmış, Luçon çevresinde dedikleri gibi, kıçları tutuşmuştu.

Bu zaman zarfında Pantagruel varildeki tuzu ortalığa serpmeye başladı. Düşmanlar ağızları beş karış açık uyuduğundan, gırtlakları olduğu gibi tuzla dolunca sefil şeytanlar "Ah! Pantagruel içimizi korla doldurdu!" diye haykırarak tilkiler gibi öksürmeye koyuldu. Panurge'ün vermiş olduğu ilaçlardan dolayı, Pantagruel karşı konmaz bir işeme isteğine kapıldı ve kampa doğru dönüp öylesine güzel ve öylesine bol işedi ki, içerideki herkes onun idrarında boğuldu. On fersah çapında bir bölgede su taşkını yaşandı. Babasının dev kısrağının da daha önce aynı yerde ve aynı ölçüde işediği, yaşanan su baskınının Deukalion'unkinden[174] de büyük olduğu tarih kitaplarına geçmiştir. Zaten bu kısrağın işeyip de, Rhône ve Tuna'dan daha büyük bir nehir yaratmadığı olmamıştır.

Şehirden çıkıp da bunları görenler şöyle anlatıyordu:

"Hepsi acımasızca öldürüldü. Çağlayarak akan kanı görmeliydiniz!"

Aslında yanılıyorlardı. Pantagruel'in idrarını yanan çadırlardan yükselen ışıkta ve ayın loş karanlığında gördüklerinden düşmanların kanı olduğunu sanmışlardı.

Düşmanlar uyanıp kendilerine geldikten sonra, bir yandan kamplarındaki alevleri ve diğer yanda da idrarın oluşturduğu su taşkınını görerek, ne düşüneceklerini, ne diyeceklerini bilememişlerdi. Kimileri kıyametin, dünyanın sonunun geldiğini,

174 Yunan mitolojisinde Prometheus'un oğlu. Tanrı Zeus, insan soyunu yok etmek amacıyla yeryüzünü sular altında bıraktığında yalnızca Deukalion ile karısı Pyrrha bu cezanın dışında tutulabilecek kadar dürüst kabul edilirler. (ç.n.)

alevler içinde son kez hesap vereceklerini söylüyor, kimileriyse Neptün, Proteus, Triton ve diğer deniz tanrılarının peşlerine düştüğünü ve bu üzerlerine gelenin tuzlu deniz suyu olduğunu ileri sürüyordu.

Ah! Biri çıksa da, Pantagruel'in üç yüz dev karşısında neler yaptığını bir anlatsa! Ah, ilham perim, Calliope'm, Thalia'm, hemen esin ver bana, aklımı başıma topla, çünkü işte karşımda mantık eşeklerinin köprüsü, işte tuzak, işte yaşanan dehşetengiz çarpışmayı dile dökme güçlüğü.

Bu gerçek öyküyü okuyacakların hiçbir zaman içemeyeceği güzel şaraptan bir testi alabilir miyim lütfen!

29. Bölüm

Pantagruel Kesme Taşlarla Donanmış Üç Yüz Devi ve Komutanları Kurt Adam'ı Nasıl Bozguna Uğrattı

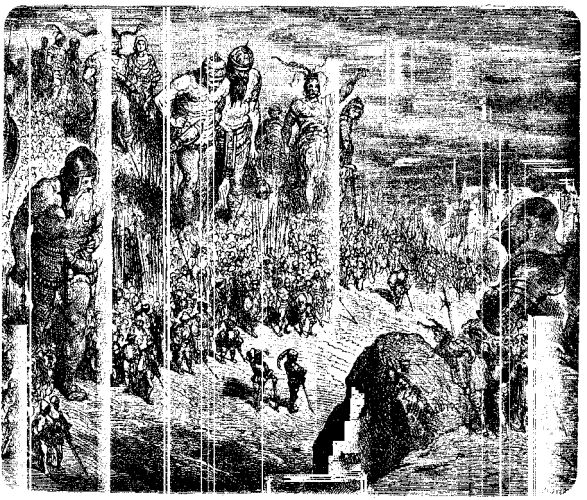
Kamplarının tamamen sular altında kaldığını gören devler, kralları Anarchus'u omuzlarının üzerinde taşıyarak, Aeneas'ın Troyalı babası Ankhises'i alevlerin arasından kurtarması gibi, olabildiğince çabuk kalenin dışına çıkardılar.

Panurge onları fark edince Pantagruel'e, "Senyör, işte devler çıkıyor. Elinizdeki gemi direğini, kadim eskrim hareketleriyle tepelerine indirin zira yürekli bir adam nasıl olur göstermenin vaktidir. Bu arada biz de yanınızda olacağız. Emin olun ki birçoğunu da bizzat ben halledeceğim. Değil mi ki Davut, Golyat'ı kolayca öldürdü, dört sığır gücündeki o koca şehvet düşkünü Eusthènes de ondan aşağı kalmayacaktır. Cesaretinizi toplayın ve gelişigüzel vurun tepelerine," dedi.

Pantagruel ise şöyle cevap verdi:

"Cesaret mi? Bendeki cesaret hepinize yeter. Fakat neden Herkül hiçbir zaman iki rakiple aynı anda karşılaşmaya kalkışmadı dersiniz?"

"İşte şimdi diyecek bir şey bulamıyorum," dedi Panurge. "Kendinizi Herkül'le mi kıyaslıyorsunuz? Tanrı biliyor ya, sizin dişlerinizde bile Herkül'ün hiçbir zaman sahip olmadığı kadar güç, kıçınızda bile onun tüm bedeninde ve ruhunda olmadığı kadar his vardır. İnsan kendine duyduğu saygı kadar değerlidir."

Kurt Adam ve devleri kalenin dışına çıkıyor.

Onlar böyle laflarken, Kurt Adam yanında devleriyle birlikte yaklaşmaya başlamıştı. Pantagruel'i tek başına görünce, bu zavallı küçük adamı öldürme isteğiyle, bir pervasızlık ve aşırı güven ateşine tutulup, yanındaki devlere, "Düz diyarın azgınları, Muhammet adına, aranızdan her kim ki şununla girdiğim kavgaya karışır, onu hiç acımadan ellerimle öldüreceğim. Tek başıma çarpışmama izin vermenizi istiyorum. Bu arada siz de seyredip eğlenirsiniz," dedi.

Bunun üzerine tüm devler başlarında komutanlarıyla hemen yakındaki, şişelerin durduğu yere doğru çekildi. Panurge ve yanındakiler de onları izledi. Panurge, frengiye tutulmuş numarası yapıyordu. Acıdan ağzı, dili ve parmakları kasılıyor gibi davranıyor, boğuk bir sesle, "Lanet olsun, boş verelim savaşı artık dostlarım. Efendilerimiz kendi aralarında kapışırken, gelin biz de bir şeyler yiyip içelim," diyordu.

Devler ve komutanları bu teklifi seve seve kabul etti. Hep birlikte ziyafet sofrasına kuruldular. Bu zaman zarfında Panurge onlara Turpin masallarını, Aziz Nicolas ve Kont Leylek[175] öykülerini anlatıyordu.

Nihayet Kurt Adam, elinde Keldani çeliğinden[176] dokuz bin yedi yüz kental ve elli kilo çeken, ucunda en küçüğü Paris'teki Notre-Dame Katedrali'nin en büyük çanı kadar büyük on üç elmas bulunan bir çelik gürzle Pantagruel'e yöneldi. Aralarında bir tırnak ya da yalan söylemiş olmayayım, en çok kulak koparan dedikleri bıçağın sırtı kadar, yani üç aşağı beş yukarı çok az bir mesafe kalmıştı. Gürz büyülüydü. Dolayısıyla kırılması mümkün değildi ama aksine, dokunduğu her şey anında tuzla buz olurdu.

Dolayısıyla hakikaten zalim bir havayla yaklaşırken, Pan-

175 Peri masallarında kullanılan yaygın bir isim. (ç.n.)

176 Antikçağda ünlüydü. (ç.n.)

tagruel gözlerini gökyüzüne kaldırarak, şu tumturaklı yeminle birlikte kendini tüm yüreğiyle Tanrı'ya emanet etti:

"Her zaman koruyucum ve kurtarıcım olan yüce Tanrı, ne kadar sıkıntıda olduğumu görüyorsun. Erkeğe yalnızca kendisini değil, tüm imanıyla kendini, kadınlarını, çocuklarını, ülkesini ve diğer aileleri koruma ve savunma görevi ile becerisi bahşettiğine göre, beni buraya doğuştan içime koyduğun bir içgüdüden başka bir şey getirmedi. İmanımızı sınarken, insanın yalnızca evrensel inancını ve senin sözüne olan sadakatini kanıtlamasını istiyorsun. Bize her türlü saldırı ve savunma silahlarını yasakladın çünkü gücü sınırsız olan bir tek sen varsın. Seninle ilgili bir konuda bir tehdit oluştuğunda, kendini herkesin tahmin edebileceğinden çok daha iyi korursun. Bir zamanlar Sanherib'in ordusunu düşünürsek, ufacık bir kısmı tüm insanlığı öldürebilecek ve yeryüzüyle gökyüzünü senin istediğin gibi şekillendirecek yüz milyonlarca melekten oluşan bir orduya sahipsin. Dolayısıyla, şimdi lütfen yardımıma koş. Yalnız sana inanıyor ve yalnız sana güveniyorum. Tüm bu diyarlarda, aynı zamanda tüm bu Ütopya ülkesinde ve ötesinde, gücüm ve nüfuzum olan her yerde, senin kutsal İncil'ini kayıtsız şartsız, eksiksiz öğretme sözü veriyorum. Böylece, insani zaafları ve ahlaksızca buluşlarıyla tüm dünyayı zehirleyen bir yığın yalancı sofu ve sahte peygamberin suiistimalinden kurtulmuş olacağız."

Bu sırada gökten gelen bir ses yankılandı: *"Hoc fac et vinces"*, yani "Öyle yaparsan zafer senindir."[177]

Ardından Pantagruel, Kurt Adam'ın ağzı bir karış açık yaklaştığını görünce, çekinmeden üzerine yürüdü ve tüm gücüyle haykırdı: "Geber rezil, geber!" Karşısındakinin gözünü korkutmak için Ispartalıların taktiğini kullanmış, korkunç se-

177 İmparator I. Konstantin'in sancağında yer alan yazı. (ç.n.)

siyle haykırmıştı. Ardından, kemerinde taşıdığı varillerden, on sekiz varil ve bir kova kadar tuz atarak Kurt Adam'ın boğazını, gırtlağını, burnunu ve gözlerini tuzla doldurdu.

Öfkeden deliye dönen Kurt Adam kafasını kırma niyetiyle ona doğru bir gürz darbesi salladı. Fakat Pantagruel ondan atik davrandı. Zaten her zaman iyi bir gözü vardı ve yere sağlam basardı. Anında sol ayağıyla bir adım geriye çekildi. İyi de yaptı çünkü gürz darbesi belindeki bir varilin üzerine geldi ve onu dört bin seksen altı parçaya ayırıp içindeki tuzu yere saçtı.

Bunu gören Pantagruel, ihtişamlı bir hareketle kollarını açtı ve balta kullanma sanatını konuşturarak, elindeki gemi direğinin, yani ince uzun kılıcının kalın ucunu Kurt Adam'ın göğsünün ortasına indirdi ve darbeyi sola doğru kaydırıp belini sıyırtarak, boynuna ve gerdanına vurdu. Sonra, sağ ayağıyla öne doğru bir adım atıp, taşaklarının üzerine direğinin üst ucuyla bir darbe daha indirdi. Bu son darbeyle direğin çanaklığı kırıldı ve varillerin üzerine düşerek geriye kalan üç ya da dört varil şarabı da yere devirdi. Bunu gören Kurt Adam, Pantagruel'in mesaneyi deldiğini ve şarabın da içinden çıkan idrar olduğunu sandı.

Durumdan memnun olmayan Pantagruel, kurtulmak için çabasını iki kat artırmak istiyordu. Fakat Kurt Adam üzerine geldi. Gürzünü havaya kaldırmıştı ve olanca gücüyle Pantagruel'in kafasına indirmek niyetindeydi. Gerçekten de öylesine şiddetle vurdu ki, Tanrı iyi yürekli Pantagruel'in imdadına koşmasa, kafasını tepeden enseye ikiye yarmış olacaktı. Fakat gelen darbe sağa kaydı çünkü Pantagruel ani bir hamleyle yana çekilerek savuşturmayı başarmıştı. Gürz koca bir kayanın da üzerinden toprakta altmış üç ayak derinliğe gömüldü ve dokuz bin altı fıçıdan daha büyük bir alevin yükselmesine neden oldu.

Kurt Adam'ın kayanın ortasından yere saplanmış gürzü çekmekte geciktiğini gören Pantagruel, işini tamamen bitirmek niyetiyle doğrudan üzerine yürüdü. Fakat şanssızlık eseri direği, Kurt Adam'ın büyülü (daha önce de söylediğimiz gibi) gürzünün ahşabına geldi ve direk, tutacağından üç parmak mesafeden kırılıverdi. Bir çan dökümcüsünden bile şaşkın duruma düşen Pantagruel haykırdı:

"Ah, Panurge, neredesin?"

Bu sözleri işiten Panurge krala ve devlerine, "Lanet olsun! Ayırmazsak birbirlerine bir fenalık yapacaklar," dedi. Fakat devler düğün bayram neşe içinde eğleniyordu.

Bunun üzerine Carpalim efendisinin yardımına koşmak için ayağa kalkmak isteyince, bir dev, "Muhammet'in yeğeni Golfarin[178] adına, yerinden kımıldarsan tuvalet taşı gibi basarım üzerine. Zaten bağırsaklarım tıkalı, dişlerimi tüm gücümle sıkmadan sıçamıyorum bilesin!" dedi.

Silahından mahrum kalan Pantagruel, direğinin ucunu alıp devin üzerine körlemesine darbeler indirmeye başladı. Fakat pek etkili olamıyordu. Bir demircinin örsü üzerine fiske indirse ancak o kadar zarar verebilirdi. Bu zaman zarfında Kurt Adam gürzünü saplandığı yerden kurtarmış ve havaya kaldırmış, atiklik konusundaki olağanüstü becerisiyle tüm darbeleri savuşturan Pantagruel'in üzerine indirmeye hazırlanıyordu. Kurt Adam'ın "Sefil, şimdi pateye çevireceğim seni. Zavallı insanları daha fazla susuz bırakamayacaksın!" diyerek tehditler savurduğunu görünce, karnına öylesine sert bir tekme indirdi ki, bacakları havada geriye doğru uçup, kıç üstü sürüklenmesine neden oldu.

Kurt Adam, gırtlağından kanlar fışkırırken haykırıyordu:

"Muhammet! Muhammet! Muhammet!"

178 Pantagruel'in atası dev Galaffre'ın adına da dönüşebilecek komik bir isim. (ç.n.)

"Kurt Adam'ı iki ayağından kavramasıyla, örslerle kaplı bedenini mızrak gibi havaya kaldırdı ve silah olarak kullanıp, yontma taşlarla donanmış devlerin bedenine indirmeye başladı."

Bu haykırış üzerine devlerin hepsi birden yardıma koşmak için ayaklandı ama Panurge onlara, "Beyler, güvenin bana, oraya gitmeseniz iyi olur çünkü efendimiz delidir; bakmadan etmeden gelişigüzel indirir darbeleri (size de sıkı bir darbe gelebilir)," dedi.

Fakat devler, Pantagruel'in silahsız olduğunu görünce söylenenleri dikkate almadı.

Pantagruel yaklaşan devleri görür görmez, Kurt Adam'ı iki ayağından kavramasıyla, örslerle kaplı bedenini mızrak gibi havaya kaldırdı ve silah olarak kullanıp, yontma taşlarla donanmış devlerin bedenine indirmeye başladı. Devleri bir duvarcı ustasının taşları dizdiği gibi devirip üst üste yığıyordu. Erimine girip de yeri boylamayan yoktu. Tüm taştan zırhları parçaladıktan sonra, Saint-Etienne de Bourges'un koca tereyağ kulesinin güneşte erimesini hatırlatan, dehşet verici bir gürültü koptu. Bu arada Panurge ile Carpalim ve Eusthènes yere devrilenin gırtlağını sıkıyordu.

Tahmin edeceğiniz gibi tekini bile kaçırmadır. Bu sırada Pantagruel, tırpanıyla (Kurt Adam'dan söz ediyoruz) çayırlıktaki çimenleri (bunlar da devlerdi) kesen bir orakçıya benziyordu. Fakat bu eskrim oyununda kelleyi kaybeden Kurt Adam olmuştu. Bu olay, Pantagruel'in çakıl taşından kalın bir zırhla kaplı Riflandouille adında bir devi devirip de, Epistémon'un tek darbede gırtlağını boydan boya kestiği sırada oldu. Aslında genel kural olarak, devlerin çoğunluğu ağır olmayan, tüften ve diğer kayağan taşlarından zırhlar taşıyordu.

Pantagruel devlerin hepsinin öldüğünü görünce, elindeki bedeni tüm gücüyle şehrin içine doğru fırlattı. Kurt Adam şehrin büyük meydanının ortasına kurbağa gibi karın üstü düştü ve düşerken de, aynı anda yanık bir erkek kediyi, ıslanmış bir dişi kediyi, bir mezgeldek ve bağlı bir kaz palazını öldürdü.

30. Bölüm

Kafasında Kesik Olan Epistémon, Panurge Tarafından Nasıl Beceriyle İyileştirildi; Yeni Şeytanlar ve Lanetliler Nasıl Ortaya Çıktı

Pantagruel, devleri bozguna uğrattıktan sonra bir kenara çekildi ve Panurge ile diğerlerini yanına çağırdı. Hepsi birden sağ salim çevresine toplandı ama boğazladığı devlerden biri tarafından yüzüne tırmık darbeleri almış olan Eusthènes ve Epistémon ortalarda yoktu. Pantagruel o kadar üzüldü ki kendini hemen oracıkta öldürmek istedi. Fakat Panurge ona, "Aman yapmayın senyör, bekleyin biraz. Ölülerin arasına bakıyoruz daha, gerçekten ölmüş mü göreceğiz," dedi.

Onu bulduklarında, kafasını kolları arasına almış, kanlar içinde yattığını gördüler. Ölmüştü, kaskatı kesilmişti. Bunun üzerine Eusthènes haykırdı:

"Ah! Zalim ölüm, dünyanın en mükemmel insanını aldın mı bizden?"

Bu çığlık üzerine Pantagruel, o güne kadar yeryüzünde görülmüş en büyük acıyla yıkıldı. Ayağa fırladı ve Panurge'e, "Ah dostum! O bardakla sopa numaran gerçekten de çok aldatıcıydı!" dedi.

Fakat Panurge ona, "Çocuklar, kimse tek damla gözyaşı dökmesin. Bedeni henüz çok sıcak. Onu iyileştirip her zamankinden de sağlıklı teslim edeceğim size," dedi.

Kafasını kollarının arasına aldığını görünce
Epistémon'un dostları ağlamaya başladı.

Bunu söyler söylemez cesedin kafasını kavradı ve rüzgâr almaması için, sopasının üzerine koyup sıcak kalmasını sağladı. Eusthènes ve Carpalim bedeni ziyafet alanına taşıdılar. Aslında iyileşeceğini sanmıyorlardı ama Pantagruel'in gözünün önünden kalksın istiyorlardı. Bununla birlikte Panurge, "Onu iyileştiremezsem benim kellemi uçurun (bu çılgınca bir bahisti); kesin ağlamayı da bana yardım edin," diyerek yüreklerine su serpti.

Ardından ölünün boynunu, ardından da kafasını beyaz şarapla güzelce yıkadı ve keselerinden birinden hiçbir zaman eksik etmediği vitaminli *diamerdis*[179] tozundan serpiştirdi. Bundan sonra, boynu bilmem hangi merhemle kapladı. Tam olarak yerine yerleştirdi, damarı damara, siniri sinire, omurgayı omurgaya hizalayarak, yamuk kalmasını engellemeye çalıştı (çünkü bu tür insanlardan ölümüne nefret ederdi). Bu iş de tamamlandıktan sonra, yeniden düşmemesi için başın çevresine iğneyle on beş on altı dikiş attı. Ardından üzerine canlandırıcı olarak adlandırılan bir miktar merhem sürdü.

Epistémon aniden nefes almaya başladı. Sonra gözlerini açtı ve esnemeye, ardından da hapşırmaya koyuldu. En sonunda koca bir sesli osuruk koyuverdi. Bunun üzerine Panurge, "Şimdi iyileştiği kesinleşti," diyerek ona üzerinden kan damlayan bir parça kızarmış etle küçük bir maşrapa beyaz şarap verdi.

Böylece Epistémon'un tedavisi başarıyla tamamlanmış oldu ama sesinin boğukluğu üç haftadan önce geçmedi. Bol bol içmese hayatta geçmeyecek kuru bir öksürük de devam etti.

Hemen oracıkta konuşmaya başlayıp şeytanları gördüğünü, Lucifer'le samimi bir konuşma yaptığını ve cehennemde güzel ziyafetler çektiğini, şeytanların çok iyi yoldaş olduğunu anlattı. Lanetlilere gelince, Panurge'ün onu bu kadar çabuk

179 O dönemde birçok ilacın adının "*dia*"yla başlamasına gönderme yaparak, "*merde*", yani bok sözcüğünden türetilmiş bir kelime. (ç.n.)

hayata dönmeye çağırmasına üzüldüğünü ifade ederek, "Zira onları seyretmek ayrı bir eğlenceydi," dedi.

"Nasıl yani?" diye sordu Pantagruel.

"Onlara düşündüğünüz kadar kötü muamele edilmiyor," dedi Epistémon. "Fakat durumlarında tuhaf değişiklikler olmuş çünkü Büyük İskender'i eski pabuçları onarırken gördüm, fakir hayatını böyle kazanıyordu.

Kserkses[180] hardal satıyordu,
Romulus[181] tuz tüccarıydı,
Numa[182] nalbur,
Tarquinius[183] kapıcı,
Pison[184] köylü,
Sulla[185] kayıkçı,
Kiros[186] sığırtmaç,
Themistocles cam ustası,
Epaminondas[187] aynacı,
Brütüs ve Cassius[188] arazileri denetliyor ve ölçüyordu,
Demostenes bağcı,
Cicero itfaiyeci,
Fabius[189] tespihçi,

180 MÖ 5. yüzyılda yaşamış olan Pers kralı. (ç.n.)

181 Roma mitolojisine göre ikizi Remus'la birlikte MÖ 753'te Roma'yı kuran kral. (ç.n.)

182 Numa Pompilius (MÖ 753-673). Efsaneye göre Romulus'tan sonra tahta geçen Roma kralı. (y.n.)

183 Lucius Tarquinius Superbus (MÖ 535?-496). Efsaneye göre yedinci ve son Roma kralı. (ç.n.)

184 Bu ismi taşıyan birçok ünlü Romalı vardır. (ç.n.)

185 Lucius Cornelius Sulla (MÖ 138?-78). Roma diktatörü. (ç.n.)

186 Büyük Kiros (MÖ 590?-529). Pers İmparatorluğu'nun kurucusu ve ilk kralı. (ç.n.)

187 (MÖ 418?-362). Thebai'li general. (ç.n.)

188 Brütüs'ün eniştesi. Jül Sezar suikastını organize eden devlet adamı. (y.n.)

189 Bu isimde birçok Roma konsülü vardır. (ç.n.)

Artaxerxes[190] iplikçi,
Aeneas[191] değirmenci,
Akhilleus[192] tabakçı,
Agamemnon[193] bulaşıkçı,
Odisseas[194] orakçı,
Nestor[195] korucu,
Darius[196] çöpçü,
Ancus Marcius[197] kalafatçı,
Camillus[198] takunyacı,
Marcellus[199] bakla soyguncusu,
Drusus[200] bademkırıcıydı;
Scipio Africanus[201] ayağında tahta takunya seyyar satıcılık yapıyordu.
Hasdrubal[202] fenerci,
Hannibal[203] fincancı idi,
Priamos[204] eski paçavralar satıyordu.

---

190 MÖ 465-424 arasında hüküm süren Pers kralı. (ç.n.)
191 Kral Ankhises ile Afrodit'in oğlu ve Troya kahramanlarından biri. (ç.n.)
192 Ölümlü bir baba olan Peleus ile bir tanrıça olan Thetis'in oğlu olan yarı tanrı. (ç.n.)
193 Yunan mitolojisinde Miken kralı, Isparta Kralı Menelaos'un büyük kardeşi, orduları Troya Savaşı'na götüren kumandan. (ç.n.)
194 Yunan mitolojisinde İthaka kralı. (ç.n.)
195 Yunan mitolojisinde Pilos kralı. (ç.n.)
196 I. Darius (ya da Büyük Darius; MÖ 549-485). Pers kralı. (ç.n.)
197 (MÖ 640-616) Numa'nın torunu, efsanevi Roma krallarının dördüncüsü. (ç.n.)
198 Marcus Furius Camillus (MÖ 446?-365). Romalı general. (ç.n.)
199 Bu ismi taşıyan birçok ünlü Romalı vardır. (ç.n.)
200 Nero Claudius Drusus (MÖ 38-MS 9). Romalı siyasetçi ve general. (ç.n.)
201 (MÖ 236-183). Romalı bir devlet adamı. (ç.n.)
202 Kartaca komutanlarından. Hannibal ve Mago Barca'nın kardeşi. (ç.n.)
203 Hasdrubal'ın kardeşi, Kartacalı siyasetçi ve general. (ç.n.)
204 Son Troya kralı. (ç.n.)

Yuvarlak Masa Şövalyeleri büyük beyleri nehirlerde karşıdan karşıya geçiriyor.

Lancelot ölü atları parçalıyordu; tüm diğer Yuvarlak Masa Şövalyeleri meteliğe kurşun atan fakir insanlardı ve Cocytus, Phlegeton, Styx, Acheron ve Lethe[205] üzerinde, lanet olası büyük beyleri karşıdan karşıya geçirmek için kürek çekiyorlardı; Lyon'da sandalcılık ve Venedik'te gondolculuk yapıyor, ama her geçiş için, burunlarına küçük bir fiske ve akşama doğru da bir parça küflü ekmekten başka bir şey alamıyorlardı.

Traianus[206] kurbağa avcısı,
Antonius[207] uşak,
Commodus[208] kuyumcu,
Pertinax[209] ceviz toplayıcı,
Lucullus[210] ızgaracı,
Justinianos[211] oyuncakçı,
Hektor[212] aşçı,
Paris[213] fakir bir çulsuz,
Akhilleus saman toplayıcı,
Kambises[214] katırcı,
Artaxerxes[215] asalağın tekiydi,

Neron[216] kemancıydı; Fierabras onun uşağıydı ama ona bin bir eziyet ediyordu; kendisi yemeğin en iyisini ve şarabın

205 Antik mitolojiden ürkütücü nehirler. (ç.n.)
206 Marcus Traianus (53-117). Trajan adıyla bilinen Romalı imparator. (ç.n.)
207 Marcus Antonius (MÖ 83-30). Romalı siyasetçi ve general. (y.n.)
208 Marcus Commodus (161-192). Roma imparatoru. (y.n.)
209 Publius Pertinax (126-193). 193 yılında kısa bir süreliğine Roma imparatoru olmuştur. (y.n.)
210 Lucius Lucullus (MÖ 118-56?). Cicero'nun dostu, ünlü devlet adamı. (ç.n.)
211 I. Justinianos (482-565). Doğu Roma imparatoru. (ç.n.)
212 Troya ordusu komutanı. (ç.n.)
213 Troya Kralı Priamos ile Hekabe'nin oğlu. (ç.n.)
214 I. Kambises (MÖ 600-559) Anshan kralı, Büyük Kiros'un babası. (ç.n.)
215 Babil kralı. (ç.n.)
216 Neron Claudius Caesar (37-68). Julio-Claudian Hanedanı'nın beşinci ve son Roma imparatoru. (ç.n.)

en güzelini alırken ona kuru ekmek yedirip bozuk şarap içiriyordu.

Julius Caesar ve Pompeus gemileri katranlıyordu,

Valentine ve Orson[217] cehennemin buhar odasında hizmet ediyordu ve maskelerle ilgileniyorlardı,

Giglan ve Govian[218] gariban domuz çobanlarıydı,

Koca Dişli Geoffrey,[219] kuru dal satıyordu,

Godefroi de Bouillon[220] boyalı kâğıtlar üretiyordu,

İason[221] kilisenin kayıtlarını tutuyordu;

Don Pietro de Castille kutsal emanet taşıyıcısı,

Morgan bira üreticisi,

Bordeaux'lu Huon[222] fiçı tamircisi,

Pirus[223] bulaşıkçı,

Antiochus[224] baca temizleyici,

Romulus boş gezenin boş kalfası,

Octavius[225] mübaşir,

Nerva[226] seyis,

Papa Julius pastacı idi; ama artık takma gibi görünen o koca sakalı yoktu;

---

217 Aynı adlı çok popüler bir şövalye romanının kahramanları. (ç.n.)

218 Eski masal ya da roman kahramanları. (ç.n.)

219 Ortaçağ Fransa'sında yaygın olan bir masala göre peri Melusina'nın on kusurlu çocuğundan altıncısı. (y.n.)

220 (1060?-1100). Ortaçağ şövalyesi. (ç.n.)

221 Yunan mitolojisinde altın postu arayan Argonotların önderidir. (ç.n.)

222 13. yüzyılda bir kahramanlık türküsünün kahramanı. (ç.n.)

223 Epiruslu Pirus (MÖ 318-272). Antik İlliryalı (eski Arnavutluk) kral. (ç.n.)

224 Bu ismi taşıyan birçok Selevkos imparatoru vardır. (y.n.)

225 Gaius Octavius (MÖ 100?-59). Roma İmparatoru Augustus'un biyolojik babasıdır. Eski ve zengin bir kolu olan Octavii ailesinin Roma Senatosu'na giren ilk üyesidir. (ç.n.)

226 Marcus Nerva (30-98). Roma imparatoru. (ç.n.)

Jean de Paris[227] ayakkabı boyacısı,
Britanyalı Arthur[228] ise şapka temizleyicisiydi;
Perceforêt[229] küfeci,
VIII. Papa Boniface kevgirci,
III. Papa Nicolas kâğıtçı,
Papa Alexander sıçan avcısı,
Papa Sixtus frengiyi tedavi eden bir şifacıydı."

"Ne!" dedi Pantagruel, "Orada da mı frengili var?"

"Tabii," dedi Epistémon. "Hem de hiç görmediğim kadar; yüz milyondan fazla. Emin olun bu dünyada frengiye kapılmamışlar, öteki dünyada kapılacak."

"Allah razı olsun!" dedi Panurge. "Ben sıramı savdım o zaman çünkü Cebelitarık'ın ucuna kadar gittim, orada Herkül'ün boğazlarından bol bol beslendim ve göreceğimi gördüm, alacağımı aldım!"

"Danimarkalı Ogier[230] koşum parlatıcısı,
Tigran kralı dam ustası,
Galien Restauré[231] köstebek avcısı,
Aymon'un dört oğlu[232] dişçi,
Papa Calixtus kadın berberi,
Papa Urbanus domuzyağı bağlayıcı,
Melusina[233] pasaklı aşçı yamağı,

227 Jean Quidort ve Johannes de Soardis adlarıyla da bilinir (1255-1306). Fransız felsefeci, teolog ve papaz. (ç.n.)

228 Yuvarlak Masa Şövalyeleri'nin kurucusu Kral Arthur. (ç.n.)

229 Louis-Fernand Flutre'ün aynı isimli romanının kahramanı. (ç.n.)

230 Çok popüler bir şövalye şarkısının kahramanı. (ç.n.)

231 İspanya'daki kahramanlıklarıyla, değeri düşmüş olan şövalyeliği yeniden yücelten şövalye. (ç.n.)

232 Aymon'un Dört Oğlu bir ortaçağ masalıdır. (y.n.)

233 Avrupa efsanelerinde bir figürdür. Kutsal kaynaklı nehirlerin sularının dişi ruhlarıdır. (ç.n.)

"Semiramis bit aynklayıcısı idi."

Matabrune[234] çamaşırcı,
Kleopatra soğan satıcısı,
Helen[235] çöpçatan,
Semiramis[236] bit ayıklayıcısı idi;
Dido[237] mantar satıyordu,
Penthesilea[238] tarlada tere topluyordu;
Lukretius[239] hemşire,
Hortensia[240] iplikçi,
Livia[241] pas kazıyıcı idi.[242]

"Yani bu dünyadaki büyük senyörler, öteki tarafta sefil ve zavallı bir hayat buluyor. Aksine filozoflar ve bu dünyada mütevazı bir hayatı olanların, büyük senyörler olma sırası orada geliyor.

"Kurumlanıp caka satan Diyojen'i uzun kızıl bir giysiyle ve sağ elinde bir hükümdarlık asasıyla gördüm; poturlarını iyi onarmadığı için Büyük İskender'e öfke kusuyor ve bu davranışını koca sopa darbeleriyle ödetiyordu.

"Fransız usulü zarif giysilere bürünmüş Epiktetos'u[243] güzel bir çardağın altında, çevresinde çok sayıda güzel genç

234 Mitolojide ●riant'ın annesi. Gelini Beatrix yediz doğurunca bebekleri hizmetçisine verip öldürmesini emreder ve yerlerine yedi tane köpek yavrusu koyarak Beatrix'i idam etmeye çalışır. (y.n.)

235 Yunan mitolojisine göre Troya Savaşı'na neden olan dünyanın en güzel kadınıdır. (ç.n.)

236 Gök kraliçesi. (ç.n.)

237 Kartaca kraliçesi. (ç.n.)

238 Yunan mitolojisinde Ares ve Otrera'nın kızı, Hippolyta, Antiope ve Melanippe'nin kız kardeşi, Amazon kraliçesi. (ç.n.)

239 MÖ 99-55 yılları arasında yaşamış, kılıcın üzerine atlayarak canına kıymış olan Romalı şair ve filozof. (ç.n.)

240 Romalı Quintus Hortensius Hortalus'un, hatipliğiyle ünlü, bu yeteneğini kadınların davalarında kullanan kızı. (ç.n.)

241 Livia Drusilla (MÖ 58-29). İmparator Augustus'un karısı. (ç.n.)

242 Listede bazı isimler tekrar etmektedir. (ç.n.)

243 55-135 yılları arasında yaşamış Romalı stocacı filozof. (ç.n.)

kızla gülüp eğlenirken, içki içip dans ederken, her fırsatta düğün bayram ederken gördüm; cebinde çok parası vardı. Asma çardağının üzerinde onun yaşam felsefesini oluşturduğunu sandığım şu mısralar yazılıydı:

Zıplamak, dans etmek, daireler çizmek,
Beyaz ve yakut rengi şaraplar içmek,
Gün boyu hiçbir şey yapmasak da,
Cepteki altınları saymayı ihmal etmemek

"Beni görünce kibarlık edip birlikte bir şeyler içmeye davet etti ve ben de seve seve kabul ettim. Sonra teologlar gibi bol bol içtik. Bu süre zarfında Cyrus gelip, akşam yemeği için biraz soğan satın alabilmek için Merkür hatırına bir metelik vermesini rica etti. 'Asla olmaz, olmaz,' dedi Epiktetos. 'Sana metelik vermem. Al kepaze sana bir ekü; git ve iyi bir insan ol.' Cyrus bu tür bir ganimet elde etmiş olmaktan dolayı fazlasıyla keyiflendi. Kralın orada bulunan diğer dilencileri, örneğin İskender, Darius ve daha niceleri gece boyunca ceplerine göz dikmeye devam etti.

"Rhadamanthys'un[244] hazinedarı Pathelin'i[245] gördüm ve beyin pate satan Papa Julius'a 'Bir düzinesi kaça,' diye sormuş pazarlığa başlıyordu. 'Üç gümüş para,' dedi papa. 'Aslında,' dedi Pathelin, 'üç sopa! Ver şunu hödük herif, ver de git başka yerde takıl.' Zavallı papa ağlayarak uzaklaştı. Ustasının huzuruna çıkınca patelerini çaldıklarını söyledi. Bunun üzerine ustası kırbacı ona doğru kaldırdı; o nedenle de derisi gayda yapmak için kullanılamadı.

---

244 Anadolu mitolojisine göre cehennemlerde bulunan meşhur bir yargıç. Zeus ile Europa'nın oğlu ve Girit Kralı Minos'un kardeşidir. (ç.n.)

245 *La Farce de maître Pierre Pathelin* (Üstat Pierre Pathelin'in Güldürüsü), 15. yüzyılda yazılmış anonim bir güldürüdür. Rabelais'in eserlerinde etkileri çok görülür. (y.n.)

"Papa rolünü üstlenmiş Üstat Jean Le Maire'i[246] gördüm. Bu dünyadaki tüm zavallı krallara ve papalara ayaklarını öptürmekle meşguldü. Önemli bir insan gibi kasılarak, hepsini kutsuyor ve 'Günahlarınızı satın alın alçak herifler sizi, alın alın, çok ucuza halloluyorlar. Ekmeğinizi ve aşınızı bağışlıyorum ama başka hiçbir şeye sahip olmanıza izin vermiyorum,' diyordu. Caillet[247] ve Triboulet'i[248] çağırarak, 'Sayın kardinaller, böbreklerinin üzerine indirin sopalarınızı da günahlarından arındırın şunları,' dedi. Bu ceza idrarlarını tutamayacak hale gelmelerine kadar devam ediyordu.

"Üstat François Villon'u gördüm. Kserkses'e, 'Hardalın kilosu kaça?' diye soruyordu. '1 lira,' diye cevap verdi Kserkses. Bu sözler üzerine Villon, 'Havale ateşine tutulasın hödük herif. Topu ancak tek metelik eder. Yiyecek içecek fiyatlarını şişiriyorsun,' diye çıkıştı ve ardından Parisli hardalcıların yaptığı gibi, tezgâhının üzerine işedi.

"Sapkınlıklar üzerine araştırmalar yapan Franc Archer de Baignolet'yi[249] gördüm. Aziz Antoine ateşinin ise buladığı bir duvara[250] karşı işeyen Perceforêt'le karşılaşmış ve onu sapkın ilan etmişti. Morgan hoş geldin hediyesi olarak ve diğer harçlar karşılığı dokuz fıçı bira vermemiş olsa, canlı canlı yaktıracaktı adamı."

Bunun üzerine Pantagruel sordu:

"Bu güzel hikâyelerini başka bir zamanımıza sakla; şimdi bize yalnızca tefecilere nasıl davranıldığını söyle."

---

246 Ünlü şair Jean Lemaire de Belges (1473-1520). (ç.n.)

247 Köylülerin soylulara karşı giriştiği Jacquerie Ayaklanması'nın başını çeken çiftçi. (y.n.)

248 XII. Louis ve I. Francis'in soytarısı. (y.n.)

249 15. yüzyıldan bir güldürü romanı kahramanı. (ç.n.)

250 Aziz Antoine ateşine yakalanmış hastaların bakıldığı hastanelerin duvarlarına alevler çiziliyordu. (ç.n.)

Epiktetos genç kızlarla gülüp eğleniyor.

"Onları," dedi Epistémon, "bu dünyadaki dilenciler gibi, yollardaki mazgalların deliklerinden paslanmış iğneler ve eski çiviler ararken gördüm: Fakat bu hırdavatların bir kentalı ancak bir ekmek guduğu ediyordu ve zaten o da güçlükle toplanıyordu. Zavallı beceriksizler bazen üç hafta boyunca tek dilim, hatta tek lokma ekmek yiyemiyor, gelecek panayırı beklerken gece gündüz çalışıp çabalıyorlardı. Tabii tüm bu çalışıp didinme sırasında panayırları da unutuyorlardı. Bunca çaba ve meşguliyet, kırk yılın başı bir lanet metelik kazanmak içindi."

"O halde," dedi Pantagruel, "keyfimize bakalım ve içelim lütfen çocuklar, çünkü bu ay ne içsek iyi gelir."

Hemen çok sayıda şişe açıldı ve kamptaki erzakla büyük bir ziyafet çekildi. Fakat zavallı Kral Anarchus eğlenemiyordu. Panurge, "Tüm şeytanlarla birlikte öteki tarafa gittiğinde sanatında gerçek anlamda usta olması için saygıdeğer kralımıza nasıl bir meslek kazandırmalıyız acaba?" dedi.

"Doğru ya," dedi Pantagruel, "iyi bir noktaya işaret ettin. O halde sen bu konuda akıl yürütmeye başla. Bu işi sana bırakıyorum."

"Çok teşekkür ederim," dedi Panurge. "Bu reddedilmeyecek bir lütuf; sizden gelen bu hediyeyi seve seve kabul ediyorum."

Kral Anarchus geliniyle dans ediyor.

31. Bölüm

Pantagruel Amarotların Şehrine Nasıl Girdi ve Panurge Kral Anarchus'u Nasıl Evlendirip Seyyar Yeşil Sos Satıcısı Yaptı

Pantagruel, bu görkemli zaferden sonra, Carpalim'i Amarotların şehrine, Kral Anarchus'un yakalandığını ve tüm düşmanların bozguna uğratıldığını bildirip ilan ettirmeye gönderdi. Bu haberi alan şehir sakinleri, sırayla huzuruna çıkıp hürmetlerini gösterdikleri Pantagruel'i büyük bir zafer alayıyla, düğün bayram şehre götürdüler. Şehrin her yerinde kutlama ateşleri yakıldı ve sokaklara envai çeşit yiyecek içecekle donatılmış zengin sofralar kuruldu. Böylece Satürn çağı tekrar başlamış oldu. Bolca yenilip içilip eğlenildi.

Fakat Pantagruel, tüm yaşlılar grubu bir araya geldiğinde onlara şöyle seslendi:

"Beyler, demiri tavında dövmek gerek. Dağılmadan önce gidelim Dipsotlar krallığının tamamını ele geçirelim istiyorum. Benimle gelmek isteyenler, içkilerini bitirdikten sonra yarın için hazırlanmaya başlasın çünkü yarın harekete geçmeyi düşünüyorum. Fetih için daha fazla insanın yardımına ihtiyacım yok. Malum, buraları daha önce de fethetmiştik. Fakat gördüğüm kadarıyla bu şehirler ağzına kadar insanla dolmuş da taşıyor, insanlar sokaklarda dönemiyor. Dolayısıyla sömürgemiz olan Dipsotlar ülkesine götüreceğim bir kısmını. Bir

zamanlar çoğunuz benimle birlikte gelmişti, bilirsiniz dünyanın en güzel, en emniyetli, en verimli ve en hoş bölgesidir o bölge. Oraların tamamını götüreceğim bu insanlara bağışlayacağım. İçinizden kim benimle gelmek istiyorsa, dediğim gibi hazır olsun."

Bu düşünce ve karar tüm şehre ilan edildi ve ertesi gün, sarayın karşısındaki meydanda, kadınları ve çocukları saymazsak, yaklaşık on sekiz milyon elli altı bin on bir kişi toplanmıştı. Hep birlikte öylece Dipsotlar üzerine yürümeye koyuldular. Öyle bir düzen içindeydiler ki, Kızıldeniz'i aşmak için Mısır'dan yola çıkan İsrailoğulları'nı andırıyorlardı.

Lakin bu girişimin devamını anlatmaya geçmeden önce, Panurge'ün esiri Kral Anarchus'a nasıl davrandığını anlatmak istiyorum. Epistémon'un anlattıklarını, yani Champs Elysées'nin tüm o zenginlerine ve bu dünyanın muktedirlerine öteki tarafta nasıl davranıldığını ve hayatlarını nasıl pis ve aşağılayıcı işlerle kazandıklarını hatırladı.

Yine bir gün krala, her yanı Arnavut başlıkları tarzı süslemeli küçük güzel bir tafta yelek ve denizcilerin giydiğine benzer güzel potinler giydirtti. Ayakkabı vermemişti çünkü ayakkabılar görüntüsünü bozar diyordu. Kafasına, üzerinde koca bir horoz tüyü –yanılmıyorsam bana iki tane gibi görünmüştü– bulunan küçük bir Acem takkesi, beline de güzel, yeşil bir Acem kuşağı taktırdı. Kral *Acemi*[251] olduğuna göre bunların ona çok yakışacağını söylüyordu. Onu bu haliyle Pantagruel'in karşısına çıkardı ve, "Bu hödüğü tanıdınız mı?" diye sordu.

"Tabii ki hayır," dedi Pantagruel.

"Mösyö le Kral'ın ilk soğuk sıkma hali. Onu namuslu bir adama dönüştürmek niyetindeyim. Bu şeytan krallar zavallı

251 Burada Acem sözcüğüyle bir sözcük oyunu yapılmış. (ç.n.)

tebaalarını sefil etmekten ve yalnızca kendi iğrenç kaprisleri için herkesi savaşa sürükleyip rahatsız etmekten başka bir şey bilmeyen ve aslında hiçbir konuda iyi olmayan danalardan başka bir şey değiller. Ona bir meslek kazandıracak, seyyar yeşil sos satıcısı olmasını sağlayacağım. Hadi başla bakalım bağırmaya: '*Yeşil sosa ihtiyacı olan var mı?*'"

Bunun üzerine zavallı şeytan bağırmaya koyuldu.

"Bu ses fazla kısık," dedi Panurge ve kulağından yakaladığı gibi, "Daha yüksek sesle, sol sesiyle şakı bakayım," dedi. "Hadi lanet olası! Gırtlağının gayet açık olduğunu gördük. Krallıktan olduğundan beri bu kadar mutlu olduğunu sanmam."

Pantagruel bunlardan keyif alıyordu. Çünkü söylemek gerekirse, asasının eriminde bulunan en iyi küçük adam buydu.

Böylece Anarchus iyi bir seyyar yeşil sos satıcısı oldu.

Panurge, iki gün sonra onu ihtiyarlıktan tiridi çıkmış bir kadınla evlendirdi. Güzel koyun kelleleri, koca koca hardallı domuz eti kebapları ve güzel sarmısaklı kebaplarla –bunlardan Pantagruel'e beş araba yükü gönderilmiş, o da çok lezzetli bulduğu bu yiyeceklerin hepsini silip süpürmüştü–, içki olarak lezzetli armut ve elma şaraplarıyla düğünlerini de bizzat yapmıştı. Dans için de, viyolasıyla düğün marşları çalan bir kör çalgıcı kiralamıştı.

Yemekten sonra onları önüne katıp Pantagruel'e götürdü ve gelini göstererek, "Osurma riski yok," dedi.

"Neden?" diye sordu Pantagruel.

"Güzel bir kesik atıldı," dedi Panurge.

"Neden bahsediyorsunuz?" diye sordu Pantagruel.

"Görmüyor musunuz?" diye cevap verdi Panurge. "Kestaneyi bütün olarak kebap yaparsan osurur gibi çok fena gürültü çıkarır. Osurmalarını engellemek için de üzerlerine bir kesik atılır. Bu yeni gelin de osurmasın diye aşağıdan güzel bir kesik atıldı."

Pantagruel onlara küçük bir sokakta küçücük bir ev ve sosa koyacağı yeşillikleri dövmek için bir taş havan bağışladı. Bu temeller üzerine kurdular mütevazı yuvalarını ve Ütopya'da o güne kadar görülmüş en soylu seyyar yeşil sos satıcısı ortaya çıkmış oldu. Fakat karısının onu kemiklerini kırana kadar dövdüğü söyleniyordu. Sefil budala o kadar böndü ki kendini savunmaya bile cesaret edemiyordu.

32. Bölüm

Pantagruel Diliyle Tüm Ordunun Üzerini Nasıl Kapattı ve Yazar Ağzının İçinde Hayatta Kalmayı Nasıl Başardı

Pantagruel adamlarıyla birlikte Dipsotların topraklarına girerken, herkes gelişmelerden pek memnundu. Girdikleri şehirlerin başındakiler sırayla huzura çıkıp şehrin anahtarını kendi istekleriyle takdim ediyorlardı. Fakat direnmeye kararlı Almirotlar huzura çıkmadığı gibi, gönderilen ulaklara çok iyi teminatlar verilmediği sürece teslim olmayacakları mesajını gönderdiler.

"Ne!" dedi Pantagruel. "Bir elleri yağda bir elleri balda olmasından öte ne teminatı isteyebilirler? Hadi gidip ağızlarının payını verelim şunların."

Dolayısıyla, saldırı kararıyla hazırlandılar. Fakat yolda giderken, geniş bir ova üzerinde, şiddetli bir sağanağa yakalandılar. Bunun üzerine, ne yapacaklarını bilemeden birbirlerine sokuldular. Durumlarını gören Pantagruel, komutanlarına gidip sağanağın çok uzun sürmeyeceğini, zira bulutların üzerine bakınca küçük bir dalganın gelip geçeceğini görebildiğini söyleyerek herkesin sıraya geçmesini emretti. Üzerlerini örtecekti. Bunun üzerine herkes sıraya geçti ve Pantagruel dilinin yalnızca yarısını dışarı çıkarıp, bir tavuğun kanatlarını civcivlerinin üzerine germesi gibi örttü üzerlerini.

Bu olayların gerçekleştiği sırada ben de Mantrible Köprüsü'nün kemeri kadar geniş bir dulavratotu yaprağının altına saklanmış bulunuyordum. Fakat böyle güzel bir korunak bulduklarını görünce, ben de altına sığınayım diye yanlarına seğirttim ama o kadar kalabalıklardı ki aralarına sığışamadım. Atasözünün de dediği gibi, "Sona kalan dona kalır." Dolayısıyla beceremediğim kadarıyla yukarı doğru tırmandım ve dilin üzerinde iki fersah yol aldım, neredeyse ağza girmek üzereydim.

Fakat ey tanrılar ve tanrıçalar, orada ne gördüm dersiniz? Yalanım varsa Jüpiter tepeme üç yıldırım indirsin. İstanbul'daki Ayasofya Kilisesi'nde[252] yaptığımız gibi tırmanırken, içeride Dantzig Dağları'ndaki kadar büyük kayalar gördüm. Sanırım dişlerdi bunlar. Sonra geniş düzlükler, büyük ormanlar, Lyon ya da Poitiers kadar büyük ve güçlü şehirler gördüm.

Karşılaştığım ilk insan, lahana dikmekle meşgul ihtiyar bir adamdı. Şaşkınlıktan ağzım beş karış açık sordum ona:

"Arkadaşım ne yapıyorsun burada?"

"Lahana dikiyorum," diye cevap verdi.

"İyi ama neden ve nasıl?" dedim.

"Ah mösyö," dedi adam, "herkesin taşakları havan topu kadar olmaz. Yani hepimiz birden zengin olamayız. Ben de hayatımı böyle kazanıyor, yetiştirdiklerimi götürüp şu arkada gördüğün şehirde kurulan pazarda satıyorum," dedi.

"Yüce İsa," dedim, "burada yeni bir dünya mı var?"

"Bir dünya var," dedi adam, "ama yeni değil. Buranın dışında da güneşi ve ayı olan ve güzelliklerle dopdolu yeni bir dünya olduğu söyleniyor; fakat burası ondan daha eski."

"Peki dostum ama," dedim, "lahanalarını satmaya gideceğin o şehrin adı ne?"

252 "Konstantinopolis'teki Ayasofya Kilisesi'nin majestesi" bir deyimdi. (ç.n.)

"Şehrin adı Aspharage ve sakinleri de iyi birer Hıristiyan. Sizi gayet iyi ağırlarlar."

Özetle oraya gitmeye karar verdim.

Yolda giderken, güvercinler için tuzak kurmakla uğraşan bir adam gördüm ve sordum:

"Dostum, bu güvercinler nereden gelir?"

"Öteki dünyadan gelir beyim," dedi adam.

Bunun üzerine Pantagruel esnediğinde, güvercinlerin açılan ağzını güvercinlik sanarak içine girdiklerini anladım.

Ardından çok cazip ve kudretli olduğunu fark ettiğim şehre girdim ve güzelliğini gözümle gördüm. Fakat girişte muhafızlar sağlık karnemi görmek istediklerinde o kadar şaşırdım ki onlara, "Beyler, burada da mı veba tehlikesi var?" diye sordum.

"Ah senyör," dediler. "O kadar çok ölüm oluyor ki, ölülerin yığıldığı el arabalarının sokaklardaki koşturması hiç bitmiyor."

"Tanrım, gerçekten mi, nerede?" dedim.

Bunun üzerine bana, ticaretin çok yoğun olduğu, Rouen ve Nantes kadar büyük ve zengin Laryngues ve Pharingues'te olduğu cevabını verdiler. Vebanın bu dipsiz uçuruma pis kokulu, hastalıklı bir nefesle geldiğini ve bir daha da çıkmadığını, sekiz günden beri yirmi iki defa yüz altmış bin on altı kişinin ölmesine neden olduğunu söylediler. Bu sırada şöyle bir duralayıp hesapladım ve bu pis nefes dediklerinin, Pantagruel'in sarımsaklı yahni yediğinde midesinde oluşan ekşime olduğunu buldum.

Orada ayrılıp dişleri oluşturan kayaların arasından geçtim ve içlerinden birine tırmanmayı başardım. Burada dünyanın en güzel manzaralarından biriyle karşılaştım. Uzun güzel düzlükler, hoş dehlizler, çayırlıklar, çok sayıda bağ ve mutlulukla dolu düzlüklerin ortasında sonsuz sayıda İtalyan tipi

küçük çiftlik gördüm. En az bir dört ay kaldım orada. Hayatta yaptığım en iyi şey de buydu.

Sonra dudaklara gitmek üzere arka dişlerin birinden aşağı indim. Fakat yol üzerinde eşkıyalar tarafından büyük bir ormanın içinden kulaklara doğru kovalandım.

Ardından geri inmeye çalışırken, adını unuttuğum ama yine o güne kadar olmadığım kadar mutlu olduğum küçük bir köy buldum. Hatta burada geçinebilmek için az da olsa para bile kazandım. Nasıl biliyor musunuz? Uykuyla. Çünkü gündüzleri uyumak için adam kiralanıyordu ve bu işten günlük 6 kuruş kazanılıyordu. Hatta daha yüksek sesle horlayanlar 7 buçuk kuruş kazanabiliyordu. Senatörlerine vadide yolumun nasıl kesilip soyulduğumu anlattım. Uzaklarda, doğuştan kötü niyetli eşkıyaların yaşadığını söylediler. Bunun üzerine, bizim yaşadığımız dünyadaki uzaklar ve dağların ötesi gibi, burada da uzaklar ve dişlerin ötesi olduğunu gördüm. Bu tarafta yaşamak en iyisiydi çünkü burada hava daha iyiydi.

Bunun üzerine, dünyanın bir yarısının diğer yarısının nasıl yaşadığını bilmediğini söyleyenlerin yanılmadığını düşünmeye başladım. Zira şimdiye kadar, çölleri ve denizlerin kapladığı koca bir alanı saymazsak yirmi beşten fazla krallığın bulunduğu bu ülke hakkında yazıp çizen kimse çıkınamıştı. Fakat ben burası hakkında, *Gırtlaklananların Öyküsü* adlı koca bir kitap kaleme aldım. Onlara bu adı vermemin nedeni, yaşamlarını efendim Pantagruel'in gırtlağında sürdürmeleriydi.

Sonunda geri dönmek istedim. Sakaldan geçerek omuzların üzerine atladım ve oradan aşağı yuvarlanıp kucağa düşüverdim.

Beni fark edince sordu:

"Nereden geliyorsun Alcofrybas?"

Cevap verdim:

"Gırtlağınızın dibinden mösyö."

"Peki ne zamandan beri oradasın sen?" diye sordu.

"Almirotların üzerine yürümeye başladığınızdan beri," dedim.

"Altı aydan uzun zaman geçti. Peki neyle yaşadın orada? Ne yiyip ne içtin?"

Cevap verdim:

"Senyör, sizinle aynı şeyleri. Boğazınızdan geçen her güzel parçadan gümrük hakkımı aldım."

"Peki ama nereye sıçıyordun?" diye sordu.

"Gırtlağınıza mösyö," dedim.

"Ha, ha, çok nazik bir arkadaşsın," dedi. "Tanrı'nın da yardımıyla Dipsotlar ülkesinin tamamını fethettik bu arada. Sana Salmigondis beyliğini bağışlıyorum."

"Çok teşekkürler mösyö," dedim. "Hak etmediğim bir lütufta bulunuyorsunuz."

Pantagruel'e iyileşmesi için ilaçlar veriliyor.

33. Bölüm

Pantagruel Nasıl Hastalandı ve Nasıl İyileşti

İyi yürekli Pantagruel kısa bir süre sonra hastalandı; o kadar şiddetli mide ağrıları yaşıyordu ki ne yiyebiliyor ne içebiliyordu. Hiçbir fenalık tek başına gelmediğinden, tahmin edebileceğinizden de çok acı çekmesine neden olan bir aşırı sıcak işeme rahatsızlığına yakalandı. Fakat doktorlar yardımına koştu ve bir yığın yumuşatıcı ve idrar söktürücü ilaç sayesinde, hastalığı işeyerek atmasına olanak verdiler.

İdrarı o kadar sıcaktı ki, o günden bu güne hâlâ soğumadı. Kaplıca olarak adlandırılan bu sıcak su akarsularına değişik bölgelerde, akış yönüne göre Fransa'nın değişik yerlerinde mesela aşağıdaki yerlerde rastlayabilirsiniz:

Cauderets'de,
Limoux'da,
Dax'da,
Balaruc'de,
Néris'de,
Bourbon-Lancy ve ötesinde,
İtalya'da,
Monte Grotto'da,
Abano'da,
San Pietro Montagnone'de,

Sant'Elena'da,
Casa Nova'da,
Santo Bartolomeo'da,
Bolonya Kontluğu'nda,
Porrette'de,
Ve daha binlerce başka diyarda.

Bu suların sıcaklığının nereden geldiğini tartışmakla zaman harcayan, madenin içindeki boraks, kükürt, şap ya da güherçileden kaynaklanıp kaynaklanmadığını sorgulayan bir yığın deli, filozof ve doktor olduğunu görünce şaşkınlıktan aptallaştım kaldım, zira saçmalamaktan başka bir şey yapmıyorlardı; kaynağını bilmedikleri bu nimet üzerinde tartışmakla zaman kaybedeceklerine gidip kıçlarını bu sularla ısıtsalar daha iyi ederlerdi; çünkü aslında çözüm basitti: Bizim Pantagruel'in belsoğukluğu kapmış olması sonucu ortaya çıkan bu sıcak su kaynaklarında araştırılacak başka bir yan yoktu.

Size asıl hastalığının nasıl iyileştiğini anlatmadan önce hafif bir iç sürdürücü ilaç olarak ne aldığını aktarmalıyım:

Dört kantal Kolophon gündüzsefası,
Yüz otuz sekiz araba yükü tarçın,
On bir bin dokuz yüz kile ışgın,
Ve tabii daha neler neler.

Doktorların tavsiyesi üzerine, midesini rahatsız eden neyse dışarı atmaya karar vermiş olduğunu da söylememiz gerek. Bunun için, Roma'daki Vergilius saatinin üzerindekilerden daha büyük, ortasından açılan ve bir yayla kapanan on yedi bakır top yaptırıldı.

Bunlardan birinin içine yanmakta olan bir fener ve bir meşale taşıyan bir uşak girdi ve Pantagruel bu topu küçük bir hap gibi yutuverdi.

Diğer beş topun içine, boyunlarında birer kürek asılı üç köylü girdi.

Diğer yedisinin içine, her birinin sırtında küfesiyle yedi hamal girdi ve bunlar da hap gibi yutuldu.

Toplar mideye ulaştığında, içeridekiler yayları yuvalarından kurtardı. Önce elinde fener taşıyan uşak çıktı ve çıkar çıkmaz da zehirli bataklık gazlarının, Strabon'un sözünü ettiği Sorbon Gölü'nün,[253] Camarine Bataklığı'nın, Mefitis'in[254] kokusundan daha pis, daha dehşet verici bir koku yayan bir girdaba kapılıp yarım fersah kadar sürüklendi. Kalpleri ve mideleri iyice dayanıklı hale getirilmemiş olsa ve yanlarında şarap mataraları bulunmasa, bu iğrenç dumanların içinde boğulup ölmüş olurlardı. Ah, o öyle bir parfüm, öyle bir kokuydu ki, bizim süslü hayat kadınlarının giysilerini bile bok kokusuna boğabilirdi!

Daha sonra, el yordamıyla ve tabii kokuyu izleyerek dışkı yığınına ve çürümüş kalıntılara yaklaştılar. Nihayetinde, bir yığın çöple karşılaştılar. Bunun üzerine, öndekiler yığınları parçalara ayırmak için uğraşırken, arkadakiler de kürekleriyle küfeleri doldurdu. Her şeyi iyice temizledikten sonra herkes kendi topunun içine çekildi. İşler tamamlanınca Pantagruel kusmak için uğraşmaya koyuldu ve büyük bir çabayla hepsini kusarak dışarı çıkardı. Fazla zorlanmamıştı çünkü onun boğazı için bu toplar, sizin basit bir geğirmenizden daha çok soruna neden olmuyordu. Toplarının içinden neşe içinde çıktıklarında –bu bana Troya Atı'nın içinden çıkan Yunanları hatırlattı– Pantagruel de iyileşmiş ve önceki sağlığına kavuşmuş oldu.

Tunçtan yapılmış bu toplardan biri, Orléans'ta, Sainte-Croix Kilisesi'nin çanının üzerinde durmaktadır.[255]

---

253 Strabon bu gölden "Serbonis" adıyla söz etmiştir. (ç.n.)

254 Sicilya'daki, kurtulmaya çalışıldığında geriye kalan topraklardan veba salgınının başladığına inanılan bataklık. (ç.n.)

255 1568 yılında Protestanlar tarafından imha edilmiştir. (ç.n.)

34. Bölüm

Bu Kitabın Sonu ve Yazarın Özrü

Böylece beyler, efendim Senyör Pantagruel'in ürkütücü hikâycsinin başından küçük bir kısım dinlemiş oldunuz. Bu ilk kitabı burada sonlandırıyorum. Biraz başım ağrıyor ve beynimin işleyişinin şu eylül suyuyla biraz bulandığını açıkça hissedebiliyorum.

Hikâyenin kalan kısmını sonraki Frankfurt fuarlarında[256] öğrenecek ve Panurge'ün nasıl evlendiğini ve daha gerdek gecesinde nasıl boynuzlandığını, Pantagruel'in felsefe taşını buluşunu ve onu bulduktan sonra nasıl kullandığını, Kafkas Dağları'nı nasıl aştığını, Atlantik Okyanusu'nda nasıl seyahat ettiğini, yamyamların uğradığı bozgunu ve İnci Adaları'nın nasıl fethedildiğini, Pantagruel'in Hindistan kralının Presthan adındaki kızıyla nasıl evlendiğini, şeytanlara karşı nasıl savaştığını, beş cehennem odasını nasıl yaktırdığını, kara odayı nasıl yağmaladığını, Proserpina'yı nasıl ateşe attığını ve Lucifer'in dört dişi ile bir boynuzunu nasıl kırdırdığını, hakikaten bir bütün olup olmadığını öğrenmek için ayın değişik bölgelerini nasıl ziyaret ettiğini ya da kadınların kafasının içinde üç kısım olup olmadığını ve daha binlerce küçük eğlenceli ayrıntıyı okuyacaksınız. Bunlar eğlenceli konular.

256 Gutenberg'in matbaayı keşfinden sonra matbaacıların birbirlerine yenilikleri tanıtması amacıyla başlamıştır; günümüzde dünyanın en büyük kitap fuarıdır. (ç.n.)

İyi akşamlar beyler. *Kusuruma bakmayın*[257] ve kendinizinkileri nasıl göz ardı ediyorsanız benim hatalarımın da üzerinde fazla durmayın.

Bana, "Üstat, bu boş lafları ve alaycı sözleri yazmanız pek de akıllıca olmamış gibi geldi," diyorsanız, bunları okuyup vakit kaybetmenizin ise hiç akıllıca olmadığı cevabını veririm size.

Bununla birlikte, benim oyalanmak için yazdıklarımı siz de keyifli vakit geçirmek amacıyla okuduysanız, hem siz hem de ben, tüm o sahte keşişler, yalancı sofular, salyangozlar, ikiyüzlüler, hamamböcekleri, papazlar, başka kılığa bürünmüş, herkesi kandırmak için başka bir maskenin ardına saklanan o sefiller yığınından çok daha layık sayılırız bağışlanmaya.

Zira onlar halktan insanları derin ve sofu düşüncelerle meşgul olduklarına ve perhiz yapıp nefislerini terbiye ettiklerine inandırırlarken aslında insanlıklarının kırılgan zayıflığını besleyip yaşatmak için çabalayıp duruyorlar; Tanrı yaptıklarını yanına bırakmayacaktır eminim.

Curios'u oynuyorlar ama aslında bir orji yaşıyorlar.

Kükürt kokmadıkları zaman, kızarmış suratlarının ve şişkin göbeklerinin abartısından ve göz alıcılığından tanıyabilirsiniz onları.

İşleri güçleri Pantagruel'ci kitaplar okumak ama amaçları keyifli zaman geçirmek değil, birine bunaltarak, işkence ederek, boğarak, ürküterek, korkutarak, yani kara çalarak zarar vermek. Bunu yaparken kiraz ve vişne çekirdekleri toplayıp Mağrip yağı yapmaları için şifacılara satmak için küçük çocukların bokunu karıştıran sefil dilencilere benziyorlar.

257 Eski komedilerin, özellikle de İspanya'da, yazarın hatalarının affedilmesini dilediği bir cümleyle sona ermesi bir gelenekti. (ç.n.)

Kaçın bu insanlardan; benim kadar nefret edin onlardan; aşağılayın hepsini; bence bunun yollarını bulabilirsiniz. Ve iyi birer Pantagruel'ci olmak istiyorsanız (yani huzur, neşe, sağlık içinde, her zaman bol bol yiyip içerek yaşamak istiyorsanız), dünyaya bir delikten bakan insanlara hiçbir zaman güvenmeyin.

Merhum Alcofribas tarafından kaleme alınan olgular ve dehşet verici açıklamalarla birlikte hakikate uygun olarak yeniden yazılmış Dipsotların Kralı Pantagruel'in kroniklerinin sonu.

Rönesans'ın başlangıcını müjdeleyen yazarlardan biri olan François Rabelais, baba-oğul iki dev olan Gargantua ve Pantagruel'in maceralarını anlattığı beş ciltlik eseriyle Fransız ve dünya edebiyatına damgasını vurmuştur. ***Pantagruel***, bu külliyatın ilk cildi olmasına karşın, ***Gargantua***'nın devamı niteliğindedir.

Bir şövalyelik güldürüsü sayılabilecek olan bu roman, insanlık tecrübesine doyumsuz bir merak duyan bir devin doğumundan gençliğine kadarki maceralarını anlatıyor. Bilgelikle müstehcenlik arasında çok ince bir çizgi çizen Rabelais'nin sivri dilinden ne avukatlar ne akademisyenler ne de kilise kaçabiliyor.

Gargantua'yla birlikte hümanizmin önde gelen kahramanlarından biri olan ***Pantagruel***, okurları yeni bir dünyayla tanıştırıyor ve bu süreçte kendi yaşamlarına farklı bir gözle bakmalarını sağlıyor. Baba devden sonra oğlunun maceraları da şimdi Birsel Uzma'nın yetkin çevirisi ve bilgilendirici notlarıyla ilk defa Türkçe okurlarıyla buluşuyor.

EVEREST